

PROSPHONESIS ANALYTICA

AD
CORDATIORES GYMNASIORUM
ANTISTITES,
de

PROBATIONE
SIGNORUM

hujus

TEMPORIS:

Cum quadruplici affinis argumenti
Appendice :

Quam,

Nonnullis de Societate pie Sollicitorum

Phil-Analyticorum operam navantibus,

Typis exscribi curavit,

iisdem confociatus

M. JOHANNES Müller / Past.

Evangel. Hammensis, in Comit.

Sayn,

ERFORDIÆ, Typis GROSCHIANIS.

A. M. DC. LXXXIX.

S U M M I S
&
M E D I O X U M I S
G Y M N A S I O R U M
F U N D A T O R I B U S
E T
P A T R O N I S,

tum.

Horundem AUCTORITATE constitutis
Ephoris & Directoribus,

Meletemata hæc καιροφυλακτικα :

His, pro cujusque Celsitate & Dignitate,
humiliter & obsequiosè
insinuat & consecrat,

His officiosè commendat,

pariterqve S. P. P.

prædicta Societas.

B. L.

Opusculi hujus inscriptio
haud dubie respicit ad ver-
ba Salvatoris nostri Matth.

16, 3. τὸ πρόσωπον τὰ ἑγὼ γινώσκετε
διακρίνειν, τὰ δὲ σημεῖα τῶν καρπῶν ἔ
δύνασθαι. Et Luc. 12, 56. τὸν δὲ καρπὸν
τῶν πᾶς ἔδοκιμαίτε. Sicut au-
temper Signa Temporis & Tem-
pus ipsum in genere hic denotantur
peculiararia presentis cujusque avi
contingentia, ad juvandum vel
subruendum publicam Salutem, &
Attritionem adeò Josephi, spectan-
tia, cetera plerorumque omnium ob
oculos & aures versantia; perque
τὸ διακρίνειν & δοκιμαίειν, sollicitum
& sedulum animadvertere, accura-
re, expendere, seu considerare, ani-
moq; volvere; ita ex omni illo con-

X 2

textu

textu juxta liquet, quam necessaria sit probatio & animadversio ea, quamq; periculosum & perniciosum, banc ipsam negligere & susque deque habere.

Cujusmodi quidem Signa tempore CHRISTI imprimis erant cum Johannis Baptismus & clamor, quo Judaicum populum ad poenitentiam & agnoscendum CHRISTUM vocavit, tum ipsius CHRISTI, praevia poenitentiae flagitatione, annuntiatum Evangelium, tot miraculis obfignatum &c. nostra vero etate sunt, quoad Politiam quidem, inauditi antebas motus bellici & Regnorum hujus mundi concussiones, mutationes atque devastationes, de quibus speciatim quicquam ulterius hic attingere, vel commemorare, nihil attinet: quoad Ecclesiam porro & Scholas

Scholas tot noviter exortæ Irreligion-
ones ; utpote Syncretismus, accre-
scens Enthufiasmus, variusque A-
theismus, insignes item cætera et-
iam Studio Veritatis obtingentes seu
corruptelæ, seu rectioris viæ De-
monstrationes &c. ubique tandem,
(quantum quidem ad mala Signa,
vel omnia) plus multò quàm ante-
hac, invalescens inversus Decalo-
gus, cum omnigenis flagitiis ; quibus
per Pseudo-Policam versutiam
exulans Candor haud ultimo ac-
censeri loco meretur : quatenus vi-
del. horum nihil Patrum nostrorum
etate pariter contigit vel observa-
tum fuit.

Impresentiæ porro nobis, ceu
de Scholastico-Ecclesiastica Jose-
phi Attritione apprimè & unice
solicitis, ejusmodi Signorum nomine

imprimis cura cordique sunt, quæ
ad universum arduæ Veritatis, cui
maligna obnititur Opinio, tum
pendens inde Moralis Probitatis &
Pietatis studium, sive negotium, spe-
ctant, idque ullatenus graviter adfi-
ciunt, & veræ hinc Analytices
Signatum atq; exercitum vigorem
omninò requirunt; reliquorum pe-
nè omnium id genus Signorum cen-
tralem veluti epitomen consti-
tuta.

Id ipsum verò nostri Temporis
Signum Analyticâ ista Prosphonesi
cordato Lectori duplici intuitu spe-
ctandum & expendendum exhibe-
mus: I. quidem, ut seriâ, sollicitâ,
& publicâ quidem, probatione (de-
curatâ, consideratione) quàm ma-
ximè dignum: II. ut hac ipsâ usque
perindignum habitum; utrobique
penitus

penitus connexa juxtim animadvertentes.

Est nempe conjuncto sic velutique generali sensu Unum præcipuè Signum nobis hic curæ & cordi; quod tamen, ceu postea patebit, pluria cum bona, tum mala sub se complectitur; quæ imò omnia ad expediendum & impeditum arduæ Veritatis, indeque pendentis Virtutis, studium quadantenus spectantia, hujus sunt loci.

Quæ verò ratione Gymnasiorum intra Sphæram nos contineamus adeò, in progressu ubertim satis edocetur, tum in Gymnasiosoph. Præfamine, & alibi pridem, pluribus ostensum est.

Sicut autem quæ nostrum ad Votum Publici Boni promovendi, mali verò avertendi causâ, in medium hic profertur, maximam partem Facti, histo-
ris

rie ad instar, candidè sic, DEI & Veri-
tatis in gloriam, commemorandi, vel com-
memorati, rationem habent, variis no-
strâ quadam, & modestâ quidem,
ἐπιγραφῇ additâ; ita, attestante con-
scientiâ, coram DEO confidenter asseve-
rare possumus, nihil minus usquam in-
mentem nobis venisse, aut propositum ef-
se, quàm aliorum, meritisimorum Viro-
rum, claro nomini & meritis vel tantu-
lum detrabere, nedum quonquam calu-
mniari ullâve injuriâ afficere; utcumque
pro rei & causæ exigentiâ, Antesignani
nostri ad ductum, aliis in vetâ ferè
παρρησία utamur; ne infucato non
DEI solum & Veritatis, sed hoc ipso
Proximi etiam, cum primis autem recti-
us & salutaris posthæc educande ju-
ventutis, Publici denique Boni, amore:
certi, quod huic re ipsa contrarij quid
dubiam hîc legere vel observare sit.

Unde nobis consociari Editoris quoque
opera, perinde ut ejus, qui antehac Gy-
mnasium Gemens Publico commisit, ju-
re merito inculpabilis habetur; ita ut
palam inconsideratè huic & illi obnu-
cietur:

cietur : quod, missis his, de Bibliis suis & peragendo Ecclesiastico munere, solliciti esse debeant ; cum tamen fidelis quisque Verbi Minister haud minus , quin magis etiam, ac Civili munere fungens, appropinquè teneatur de Josephi insuper Attritione, & in hac de rectiore & salutaris magis Juventutis, Gymnastica praesertim, Educatione, tum seorsim de ingenua manu ductione ad verum Sciendi Modum, sollicitum esse, maximè ubi & ipse Tironibus ejusmodi, privatim saltem, erudiendis juxta occupatur. Qui igitur ipsum dedecet, officij, & conscientiae sic, religione injunctam sibi sollicitudinem, hanc vivè quòdam opere palam facere & publicitus sic profiteri, sicut atque sedulo recordari, quanto opere eandem ipsa S. Scriptura efflagitet : per demandatam videlicet ex asse veram rectamque dictae Juventutis manu ductionem, prohibitumque nefandum omne mendacium ; cujusmodi haud dubiè est fonticè falsa & mendosa quaeque Doctrina, quae Juventuti illi seductionis datur scandalum. Ut adeò hodieque hac quidem in parte,

parte, de S. Bibliis verè solliciti haud
 sint, qui non ipsi solùm Josephi illam
 Attritionem parum vel nihil curant, sed
 aliis insuper verè piam ejusmodi solici-
 tudinem vitio vertunt: contra scil. tot
 perquam urgentia fundamenta, quæ no-
 stra hac Prosphonefis in progressu omni
 ad nauseam inculcat.

Probè autem advertenda hic est su-
 perius juxtim addita particula, hodie-
 que: posteaquam nempe fundamenta ea
 oppidò clarà & penetrante satis voce
 per tot hætenus annos vel in cælum us-
 que clamitârunt: quicquid tandem sit
 de antea actis temporibus, quibus verior
 & rectior illa via nondum publicitus sic
 innotuit, nec initu per necessaria adeo
 fuit.

Cæterum Tertii Capitis locò haud abs-
 re Theologicæ aliquot, & duplicis qui-
 dem ordinis, Appendices subjicimus: ut
 quæ & ipsæ haud parùm ad propositi
 nobis Signi doxipaciā faciunt: dum
 nempe insignior veræ Analytices, Cap.
 1. §. 14. num. 6. 7. 8. quin & 5. strictim
 lau-

laudatus, usus non paulò hinc illustrior
& conspicuus magis evadit.

Hæc ipsa denique Prosphonestis, genera-
lis instar Exordij, præludit IV. Compen-
diis Philosophicis, utpote Analytico,
Phyfico, Metaphyfico, Ethico, quæ i-
dem Promachus noster, Filiolorum sal-
tem dilectione permotus, (postquam cæ-
teroquin hætenus contra ipsum præva-
luit ferè Poëticum Veriverbum: Omnia
sunt ingrata, nihil fecisse benigne est;)
ceυ κρυπτοῦ ἀσυνῆτα intercinuit, Horolo-
giorum nomine primâ quâvis εὐκαρίῃ,
Gymnasiorum, uti speramus, in usum,
Publico committenda. Horologiorum,
inquam, nomine: non nempe eò solùm,
quod ex iis vera id genus Institutio bre-
vi sic tempore absolvi queat; verùm ad
suscitatoriam simul Horologiorum vir-
tutem habito respectu, prout hoc ipsum
Analytici Horologii Præfamen pluri-
bus condocet faciet.

Id unum sub finem hîc jure merito
ingenuè profitemur ac præmonemus, quod
si tamen alicubi fortean audentiore vel
aspe-

asperiore nonnihil παρρησία usi videbi-
mur, meminisse deceat: nihil ejusmodi no-
bis sic in buccam venisse, sed i l omne, imò
quicquid ferè singulariter hic edisseritur,
e Primicerij nostri seu Scriptis & Manu-
scriptis, seu præsentaneis sermonibus de-
sumtum esse: cui sanè ut Emerito, deque
Publico Bono benè satis merito, Seni vel
admissa alicubi hyperbole, nisi nos omnia
fallunt, condonanda fuerit: dum præfer-
tim alioqui etiam in re & causa usque
adeò bonâ bonus omninò animus ad
promerendam meliorem inter-
pretationem sufficere
potest.

CAPUT I.

Apprimè bonum Temporis hujus
Signum, ceu sollicità publicâque
Probatione perquàm dignum.

§. 1.

QUod & quemadmodum
Christianæ Reip. salus & emo-
lumentum omni ex parte à
benè constitutis Scholis, ceu
genuinis seminariis suis, insolidum pen-
deat, omnibus facile notum inque con-
fesso est, & hoc quidem vel maximè ar-
duarum Scientiarum (quò nomine Phi-
lologiam ac Mathemata, pura præsertim,
jam secludimus, suoq; relinqvimus loco)
tum Discientium animis maturiùs implan-
tandæ Virtutis piæque Conscientiæ à par-
te. Ut adeò bonum omninò tanquam
coelitus affulgens, felicitis Temporis Si-
gnum sit, ubi id genus luculenta Schola-
rum in melius mutatio, Divinâ aurigante
Benignitate, largiter se offert.

§. 2. Unde merito jure etiam ὁδὸς

A

noster

noster committere nesciit, ut Divinitus sibi concreditum id genus talentum desiderato lucro subtraheret; situm nempe in arduis Scientiis sacro, cætera ex asse solido & genuino, *Sciendi & Docendi Modo*, quem *ANALYSIN* vocant, exercitè pariter ac *signatè* accurando; & exercitè quidem ante omnia ejus ad normam emendandis Gymnasiis sollicitè impensò studiò.

§.3. Sed operæ pretium est, rem omnem altiùs nonnihil & ab ovo, ut ajunt, repetere. Initiò nempe nihil amplius *Ipsè* curæ cordique fuit, ac pro specialis vocationis lege, Physico-Medicam Scientiam verorum principiorum in ordinem redigere. Id unum verò, dum ab An. 1644. usq; ad 1652. (publico tùm commissis diversis id genus Lucubratiunculis & Exercitationibus, v. c. de *Atomorum Syndiacrisi*, deq; universo *Generationis Opere*, uti & *Calido Innato*, tum de *Sanguinis Motu & palmarium Viscerum functione*, &c.) non paulò sollicitiùs agere perrexit, indies magis magisque deprehendit, accuratè *Sciendi Modum* illum omnem

pend

penè hîc paginam absolvere, quem Scho-
læ nostræ, *Logicæ* sub appellatione, præ fe-
ferunt quidem; sed merô sic nomine:
quippe per omnia penè procul nimis à
vivo opere seu rei veritate.

§. 4. Ex quo salvâ conscientîâ haud
potuit *Is*, quin palmarem eò curam o-
mnem converteret; certus, hâc ipsâ ra-
tione, non Physico-Medicarum solum-
modò Scholarum, sed cæterarum quoque
ardui generis Scientiarum mutationem,
in melius feliciter promotum iri. Hinc
prædicto Ann. 1652. Institutum id orsus
ab hujusdem argumenti *Isagogico*, quo
inter alia palmarem veræ Analytices ner-
vum binis oculis, *VERITATIS* nempe,
& *OPINIONIS*, nervosè pariter ac evi-
denter exposuit; juxtâ promissis VI. de
Apodicticâ prædictarum Scientiarum (Phi-
losophicarum imprimis) *Emendatione* Li-
bris, bono cum DEO, justô ordine secu-
turis: quadriennio post (An. 1656.) cum
pluribus communicavit *Apodicticam Ple-
niùs Delineatam*, pauculis pagellis com-
prehensam; tum Anno 1662. Librum de
VERÆ PHILOSOPHIÆ BONO, quæ

eandem usquequaque propemodum ex-
ercito actu ob oculos sistit: uti & post
 ulterius quadriennium (Ann. 1666.) *TI-*
ROCINIUM ANALYTICUM eidem sco-
 po exasse congruam *utramque Analysis*,
 Gymnasiorum pro usu, *ὡς ἐν τῷ πῶ* ex-
 hibens, non sine quadrimembri palmaris
 momenti Præfatione: pariterque tum
SYNOPSIS APODICTICAM in IV. Li-
 bellos distinctam: quorum *secundus ter-*
tiusque emendationi sic *Physicæ, Metaphy-*
sicæ, Ethicæ, QVARTUS denique ipsius
VERÆ APODICTICES traditioni ope-
 ratur.

§. 5. Cum verò Analyticus noster u-
 trumque *istum* Libellum, uti antea *Librum*
 illum de *Veræ Philosophiæ Bono*, diverso-
 rum Principum *Consistoriis*, quin & *Aca-*
demis, eò potissimum animò, ut deinceps
 doctiorum quorundam virorum, quovis
 saltem communicato *judicio*, nisi & *fa-*
vore, nonnihil juvaretur, nequicquam
 submisisset: tantò hinc studiosius omnem
 postea animum & curam ad solidam, ceu
 cum primis & summè necessariam ac salu-
 tarem, *GYMNASIORUM EMENDA-*
TIO.

TIONEM convertit, hâcque ipsâ fini publico primùm commisit (An. 1669.) vernaculâ lingvâ concinnatum *SPECULUM APODICTICO-PROBATOR.* (Den Apodictischen Prüfe-Spiegel) cujus *Anterior* pars omne hoc Analyticæ Emendationis negotium *X. capp.* paulò explicatius & sollicitius recognosci facit; *Posterior* autem demonstrat insuper, quàm urgentis id momenti & quàm præposterè hactenus contemptum, vel odio etiam habitum, fuerit, quibus item de causis; tùm quid etiamnum eò facientis spei superstit; *Gymnasiorum* præsertim in usum.

§. 6. Ipsa vero *GYMNASIOSOPHIA*, ceu *viva* taliter constitutorum Gymnasiorum *Idea*, licet eòdem tempore elaborata, multis insuper Eruditis perlectoribus, non sine editionis desiderio, apprimè ad salivam fuerit, vix tamen ante biennium hoc, *nostrâ demùm accedente curâ*, Publicam vidit lucem.

Interea temporis ultrâ prodierunt, alia inter, *Schediasmatum de Principiis Medicis Pentades duæ*; adhæc ejusdem argumenti *Archæus Medicus Synopticus*,

posteaque hunc defendens *Epistola Anti-Synoptica*, tùm *Schediasma de Intelligen-
tia*, cum *Anti-Cartefio*, nuperiùs item
Pseud-Analysis Proscriptæ, nostrâque
annitente operâ, binæ vernaculi sermonis
Epistolæ de hodierna *Josephi Attritione*,
deque penito Societatis nostræ recessu o-
mni, unâ cum ei subjuncta *Appendice* de
Methodo arduas quasque *controversias*
perrumpente nervositate finiendi: præ-
tereaque *Gymnasium Gemens* super Tra-
latitia Ant- Analytica Logica &c. quo-
rum omnium *pars* exercitè solùm, *pars*
signatè insuper Analyticæ Institutionis &
Emendationis scopo illi suppetias tulit.

§. 7. Cæterùm tertius nunc vertitur
annus, ex quo prodiens tùm *Gymnastoso-
phia*, nostris mediantibus literis, plus-
quam triginta Gymnasiorum Patronis
decenter insinuata atque commendata
fuit, unâ cum paulò antè memorata du-
plici *Epistolâ* de *Josephi Attritione* &c.
additò prætereà vocatò sic *Curriculò Ana-
lytico*, hujusque *Summario Excerpto* (sub
nomine *Summarischer Bericht*) cujus
postea denuò fiet mentio; tandemque ad

(Pu-

II II

II II

II II

II II

II II

II II

II II

(Publici emolumenti ergò) notificandâ
 applaudentia Illustrum quorundam Col-
 legiorum Magnorumque Virorum suf-
 fragia, *octo Epistolis*, antehac ad nostrum
 illum Primicerium perscriptis. Idque
 omne in apprimè profectò bonum felicitis
 Temporis Signum; eò potissimùm, quod
 hujusmodi Scripta, utcunque typis evul-
 gata, perrarò ipsis Gymnasiorum Patro-
 nis innotescant, &, prout decet, insinu-
 entur.

§. 8. Ut autem de favorabili accepta-
 tione perparùm nobis rescire datum fue-
 rit, nulli tamen addubitamus, quin alicu-
 bi saltem ea locum invenerit. Et quam-
 vis Dn. Autor prædictos omnes aliosque
 plures, & majores adhuc, labores perege-
 rit, tam equidem nullo sui suorumque
 commodo, aut rei familiaris emolumen-
 to, ut longè maximo potiùs cum detri-
 mento, ita, ut sumtus, quos durante par-
 tim elaboratione, partim editionis causâ,
 per 9. hæc lustra impendit, domestici æ-
 rarii vires plurimùm excesserint : dum
 nempe omni adeò munificâ cpe, quam
 nostratium *Magnatum* quis necessarij sal-

tem adminiculi gratiâ contulerit, quin & *Bibliopolarum* favore ex asse jacuit destitutus; quamvis, inquam, tot tantisque difficultatibus premeretur: non desinit tamen, pro coelitus porro sibi concessis viribus, DEI sui, tum Veritatis Publici; Boni & Studiosæ Juventutis amore ipsaque conscientiae prævalidâ vi coactus veluti, plus ultrâ laborare; postquam præfertim Divina ex Benignitate, inde usque à septuagesimo ætatis anno trium filiorum parens factus est; utpote quibus ipsis quatuor inprimis *Principiorum Philosophicorum Compendia*, utpote *Analyticum, Physicum, Metaphysicum, Ethicum*, emphatico *Horologiorum* sub nomine, singularis instar patrimonii destinavit; prope diem DEO juvante ad umbilicum perducenda.

§. 9. Cæterum ex his ita summatim præstitutis *tria* potissimum, eaque *palmaria* omnis istius laboris *momenta*, simul atque sperandi successus fundamenta, studiosè merentur animadverti: utpote 1. *æstimatissimum*, urgentissimumque *universa hujus Cause & Opellæ pondus*. 2.

Præ-

Præcipuè inibi Suppositarum Thesium omnium evidenter certa & prorsus invicta hætenus Veritas. 3. *In manibus nostris posita, eoque obtentu haudquaquam difficilis, viva omnium Praxis:* utpote quarum maturior & solida consideratio omne, quod hîc se objiciat fortè, dubium & natum hinc præpedimentum haud difficulter è medio tollit.

§. 10. Principiò autem summè urgens operis & causæ hujus *dignitas* atq; *pondus* (1.) *amplissimi Objecti:* (2.) *Saluberrimi Finis & Fructûs*, tùm (3.) *principalis insuper Autoris*, cordatò intuitu haud dubiè ubertim satis se prodit.

Et I. quidem universæ *ardui generis* Superiores pariter ac Philosophicæ *Scientiæ*, ipsaque horum *Objecta*, tùm, Scholarum è censu, *Gymnasia* inprimis, cum omni suo Publico pariter ac privato Bono, genuini hîc (pari videl. jure atque ipsius *Analytices*) *Objecti* rationem habent; quemadmodum è superiùs præmissis liquet: id verò omne nunquid plus satis amplum atque dignum est?

§. 11. Equidem si vel unum & alterum

solummodò ejusmodi Scientiæ (v. g. *Logica, Physica, Medica*) principalismomenti Dogma aut Principium, ex adversæ præsertim opinionis maleficio periclitans, præmanibus hîc esset, nemo tamen cordatorum certè vilipenderet feliciter eluctaturæ Veritati impensum studium: quî ergò secûs sentiatur agaturve, ubi earundem universalium & singularum usquequaque feliciter promovendus àque iniquissimis impedimentis (è cuique *propriis Principiis*) vindicandus cursus negotii cardinem constituit?

§. 12. Adde, quod Gymnasia seu Mediæ Scholæ genuina Academiarum atria sunt, à quibus benè, vel malè, constitutis ex confesso harum *ἐν εἰσῶν* haud minùs, ac in corpore animalis *secunda concoctio à prima* pendet: idque etiam quoad Theologicam Institutionem, utpote cæteris (de realibus sermo est) dubio procul potiore ac eminentiore: dum negari nequit, hanc ipsam veræ Analytices modalidirectioni haud minùs, ac quamvis aliam illi genus Scientiam, subesse, sive *Plana omninò Hermenevticæ, vel Dogmaticæ*

demonstrationis, siue cateroqui *Polemica* insuper tractationis *via* spectetur, prout paulò post ulterius patebit.

§. 13. Hæc porrò omnis amplitudo, dignitas, urgensque necessitas non paulò luculentius utiq; 2. è considerato insuper *Fine & Fructu* palàm fit, quem *Lib. de V. Phil. B. Part. 2.* itemque *Specul. Apodict. Part. 1. c. 6. 7.* tùm alibi, pluribus antehac expositum, superius allegatùm *Summariam Excerptum* hunc ferè in modum paucis recenset:

§. 14. *Verà Analyti* Exercitè pariter ac Signatè in Scholis nostris, utcunq; initio in solis Gymnasiis, *decenter vigente*, cum DEO & tempore:

1. *Ardua quæque realis Philosophiæ* (utpote Naturalis, Transnaturalis & Moralis) omni ex parte ab hucusque veram ipsius viam violantibus opinionibus, corruptelis & aberrationibus, siue antiquitùs invaluerint, siue recenter ingruerint, feliciter liberatur.

2. *Harundem Scientiarum Institutiones* ad veris omninò principiis suis exactissimè conformia & perpetim sibi consistentan-

stantia, ex asse solida, certa & salutaria Systemata optatò pertingunt.

3. Pariterq; ab odiosis & fonticis omnibus, utcunque intricatis, cum inveteratis, tum recenter obortis Controversiis, ceu perquam indignis impedimentis, ad votum feliciter expediuntur & vindicantur.

4. Hec ipsa felicitas è Gymnasis post in Academias largà manu se diffundit: dum nempe ad has ex illis accedentes Studiosi Adolescentes secum adferunt animos genuinis & eternum sibi constantibus vere primum Analytices, hinc Physices, Metaphysices atque Ethices principiis, pie item conscientie (juxta Gymnasiosoph. c. 4.) probè radicatis igniculis solidè imbutos velutiq; radiantes.

5. Neque minùs hinc multum postea feliciores redduntur Hierarchicæ omnes functiones: puta, per promptè tum affluentes cum verè omninò eruditos, tum ex asse fideles ministros.

6. Plus item quàm uno modo hinc è medio tolluntur, vel minuuntur saltem, prevalidi obices, quibus salutaris Verbi Divi-

Divini *crēpda* identidem præpediri solet, adeoq; longè expeditior, felicior & auctior renascentis veri Christianismi spes refulget ac succrescit.

7. Inprimis autem Fini sue (pro hodieq; necessaria suppletoria modalis ratione) examussim adequata, Gymnasiorum, cumprimis usui respondentes, Theologicæ Institutiones novas quasi vires & alas consequuntur: id quod suo loco ad oculum demonstratur.

8. Quin Demonstrativâ hâc viâ, prout alibi pridem pluribus fuit ostensum, haud exiguo hætenus cum scandalo producta l. accrescentia, aut indecenter suppressa etiam, pugnantium Religionum dissidia ad votum feliciter expediuntur & finiuntur.

9. Post hæc denique Medicum quoq; & Juridicum Studium non parùm hinc emolumentum capiunt; inprimis tamen illud, quantum præsertim ad veræ Institutionis Principia, expediendas item finiendasque arduas controversias: prout Antesignanus noster plusculis hætenus Publico commissis Scriptis ubertim condocesecit. De utro-

utroq. interim Studio isto vid. Synops. A-
podict. Lib. 4. Part. 4. cap. 1. ad 5.

§. 15. Est autem, ut modò *præced.* §.
14. num. 1. & 4. juxtim expressa limitatio
identidem probè advertatur: quemad-
modum nempe ejusmodi fructus non nisi
primæ radicationis jure à Gymnastica
Institutione pendeant; licet cæteroqui, &
quoad exercitam omnem seu *Planæ Insti-
tutionis* seu *Polémicæ & gymnasticæ* vi-
am *terminativè* etiam illuc spectent; qua-
tenus nempe sublimes adeò fructus ferre
non nisi potioris nominis *Docentes* qua-
dantenus perdecet. Verbò: Nulla ar-
duarum Scientiarum est, cujus jacta pri-
ma fundamenta non in benè constituta
Gymnasia competant; licet *Juridica* quo-
ad veræ *Ethicæ*, & *Medicina* quoad veræ
Physicæ principia demùm eò spectet.

§. 16. Cæterum omnes isti, longè pro-
fectò uberrimi & publicitùs saluberrimi,
fructus specialis etiam finis juxtà ratio-
nem habent; ita quidem ut exiisdem de
universali simul fine, qui est concelebran-
da amplificandaque Divini Nominis &
æternæ Veritatis gloria, tum Scholasticæ
Rei-

Reipubl. saluberrimum magmentum, Salus item Publica per omnes Hierarchicas functiones, optatò se prodens, affatim liqueat.

§. 17. Hi, inquam, Fructus ad unum omnes certò consequuntur, ubi VERA, quam unicè urgemus, ANALYSIS *signate* primùm, hinc *exercitè*, viâ cum Institutionis primùm, tum Polemicâ pòst ad competentem suum pertingit vigorem.

Quod omne, permagnum equidem ipsius DEI beneficium atque opus, minimeque consilii, inventi & laboris ex asse humani rem esse, nemo oculatorum non videt. Tot nempe plerasque omnes ardui generis reales Scientias quoad utramque (Institutionis & Polemicam) viam optatum sic in ordinem redigere, juxtâ item tot salutaribus hinc fructibus Christianam Remp. beare, quî quæso humani sit operis? Aut quî in unius hominis viribus sit tantæ molis labor; & quidem apprimè deserti, omnibusque externis adminiculis, quibus aliorum lucubrationes abundè fruuntur, destituti; obnitente item odioso & pertinaci tot aliorum contemptu,

temtu, tot nobilibus inimiciis & concatenatis impedimentis usque pressi, & tantum non oppressi?

§. 18. Et reverà quò magis *administri* hujus *authoris* conclamata tenuitas, cum identidem desiderato multitudinis applausu, (quò intereà temporis contrariam viam obstinatè colentibus, cum non nno privato suo emolumento, feliciter gaudere licuit) plurimorum oculos usque sinisteriùs ferit; eò luculentiùs se prodit insolidum hìc operosa DEI *MANUS*: utpote citra quam principaliter aurigantem *Is* minimè omnium potuisset per novem hæc lustra tot exantlandis laboribus, perumpendisquè impedimentis constanter sic par esse; idquè citra omne privatum commodum, quin multò varioquè cum incommodo & rei familiaris detrimento.

§. 19. Quod autem sibi omninò constans, utcunque perimpeditus sic, salutaris adeò negotii progressus peculiarium hoc genus DEI operum genuina verius nota, quàm adversaria ratio sit, nemo, nisi eorundem planè ignarus, vel inconsiderans, inficias ibit. Scilicet, quod
fani-

Saniores quoque pagani agnoverunt :

*Est mola tarda DEI, molit tamen illa
minutim.*

Una tandem superest demonstratio à po-
steriori, quam jam tum imminens
talis plenior eventus pro oculotenus re-
darguendis atque convincendis hætenus
excoecatis etiam, superaddet; in quam
quidem ipsa lubentia lubentius, quin eni-
xè, compromittimus.

§. 20. Sed quâ tamen ipsa haud dubiè
præstat interim, quæ è restitantiis de-
monstrationibus à priori pro obtinendo
suprà §. 8. num. 2. præstituto momento
principali jam nunc accedit; hæc nempe:
Quicquid usquam nostra à parte Princi-
pii vel Primariæ Theseos, aut certò con-
sequentis Fructus nomine sumitur, vel lau-
datur, evidenter certa, æternum immota
& invicta rei Veritas est: dubitari igitur
nequit de omnis istius, utcunque in Na-
turæ Lumen cadentis Veritatis, eique im-
pensæ operæ uno Principali autore, DEO:
dum præsertim planè liquet de jam antè
supposita laudatæ perampla & longè
maxima dignitate *Objecti*, itemque *Finis*
&

& *Fruētūs* ; in quibus sanè Divini Nomi-
nis gloria ad summum propè gradum us-
que vertitur ; eò maximè , quod Fidei
quoque rerum Scientia , quoad quidem
modalem directionem , inibi comprehen-
ditur.

§. 21. II. Mera, inquam , & permani-
festa suoq; modo Divina sic Veritas sunt ,
quæ (1) Analytica nostra tradit vel sup-
ponit v.g. de suamet & in specie ipsius A-
podictices, Finali Definitione, de quæ ejus-
dem divisione in tres præcipuas & quasi
essentiales partes ; de cujusque item par-
tis potioribus momentis dogmaticis , se-
orsim verò de Demonstrationis *Debito* ,
nulli non arduo hujus vel illius Scientiæ
dogmati, & cuique hinc Docenti , dum
veram omninò thesin sibi vendicat , in-
cumbente: quæ item de Apodicticæ *Que-
stionis & Argumentationis* restrictione ad
concludendam Veritatem ; adhæc de u-
niversali Demonstrationis *τί ἐστίν*, hujusq;
in eam, quæ *à priori* , *posteriori* & *medio*
modo concludit, divisione &c. denique
de *Conjunctâ Methodo* arduam quamque
Veritatem cum *Plana Institutionis*, tùm
Pole-

Polemica in via accuratè Docendi : pariterque (2.) hujusmodi Veritates sunt omnia & singula nostra potioris commatis lemmata atque principia *Physica*, *Metaphysica*, *Ethica* &c. Neque (3.) aliter se res habet cum (§. 14. summationem memoratis) certò hinc promissis (per insignibus profectò & Publico in primis salutaribus) Fructibus. Usque adeò, inquam, evidens est consecutio, quam tacita Major supponit.

§. 22. Jam verò nec expressum *Antecedens* (ceu Minor propositio) vocari indubium potest. Quod ipsum quidem explicatiùs non nihil ostendere, hujus demum loci est; idque per singula (tria) ejusdem (§. modò *preced.* indigitata) membra.

Et primò sanè, quod *Analytice nostræ* per omnia adamussim vera seu Naturæ Luminis dictamini arduarumque Scientiarum usui & praxi omninò congrua sit, res ipsa loquitur, perque fallere & falli nesciam *Inductionem* ostensu haud difficile est. *Detur instantia*, seu ullius primarii ejusmodi dogmatis vel lemmatis exemplum, quod reverà secus comparatum

tum sit ; prout quidem hoc nostra à parte de contradicentibus omnibus & singulis antithesibus jam pridem fuit præstitum, vel præstitum saltem facile est.

Et hoc omne profectò ipsimet *suprà* 4. & 6. allegati id genus Libri & Libelli vel ad nauseam confirmant ; iis puta, qui eosdem seriò & cordatè dignantur perlegere : nam qui obstinatè dedignantur, quid mirum sit, ceu omnis hujus rei & causæ ignaros, perseveranter contrariè opinari, eoque identidem calumniosè nobis obloqui.

§. 23. Non defuerunt equidem clari nominis viri, qui *Leichneri* nostri Apodicticen, ob constanter pernegatum *Harveanum Sanguinis Circuitum* usque vanitatis arguerent ; sed næ perquàm *inscitè* & *inconsideratè* : malè scil. & vanè (cæcorum de coloribus judicantium more) præsupponentes, quod Anatomicis ex *aut. ius de Circuitu* eo ad oculum liquereat ; idque vix quoquam Europæorum Medicorum refragante : malè, inquam, & vanè : dum nempe quæ optimus Vir de hoc argumento solidè & luculentè fa-

tis scripsit, nec legerunt, nec intellexerunt; aliàs quippe diversum longè iudicium laturi: utpote quod nec è *Ligaturarum Φαινομένη* ullo, nec ullà alià Anatomicà αὐτοψία. Harvei conclusio illa demonstrativè inferri possit; quicquid interim sit de opinabili argutatione. Quamquam prætereà hoc etiam falsò ponitur, quod plerique omnes Medici Europæi Harveani *Circuitus* opinionem seriò suam faciant, per ea saltem, quæ personatus *Jan. Leonicen. in Metamorph. Pancreat. p. 77.* bonà fide attestatur.

Ex quo idem *Primicerius noster*, næ ultra quam debet, in hanc hypothesein libenter compromittit: simul ac validè demonstratur, rem secus habere, veri Apodictici nomen ultrò abdicare se velle: utpote certus, quod per meram *Status Rationem Circulationis* id commentum, in hunc usque diem se tueatur. Conf. *Specul. Apodict. Cap. 9. §. 18. ad 33.* ubi vernaculò etiam sermone diversum, longè ostenditur.

§. 24. Unde haud abs re cùm alibi, tum in *Anti-Cartesi & Pseud-Analysis Pro-*

Proscriptæ Præfationibus ad Eruditorum omnium, tacita saltem, suffragia ovando veluti, & tantum non triumphando confidenter satis ille provocavit: certus quippe, quod si usquam ullâve præcipuâ summatione aberrasset, fieri non potuerit, quin toties publicitûs extimulati, veriùs rem intelligentes in tam ardua & prægnante Publici Boni causa palàm contradicerent, erroremque commonstrarent. Revidessis §. 10.

§. 25. Jure merito recordamur hîc *Viri perquàm celebris*, qui (quinque ante lustra) perlecto tùm *Synopsis de Apodict. Emend. Libell. 2.* (eo tempore sub nomine *Diatypesis* seorsim edito) in literis ad Auctorem perscriptis causari quidem ausus fuit, inibi propositarum thesium bonam partem non posse demonstrari; de quo *Diodorus* certus sit: sed cum *per responsorias* etiam atque etiam rogaretur, unam saltem & alteram ejusmodi thesin speciatim indigitaret; à cujus demonstratione si ipsemet deficeret, vel amplissimâ in formâ ipsi porrigendam herbam præstare; ad hanc petitionem is postea prorsus

sus obmutuit ; licet ultra decennium superviveret.

§. 26. Denique dum seqvioris viæ pertinaciter amantes in hunc usque diem nihil ex adverso obnunciare potuerunt, præterqvam indecens subterfugium : (1.) de re hîc, ibi, minùs benè, minùs plenè, vel minùs prudenter curatâ & peractâ ; tum (2.) de minùs florido stylo, deque traditionis (3.) obscuritate, aut (4.) perdifficili tandem praxi ; eò ipsò utique unò veluti ore cæteroqvi constantem sibi, seu in dubium vocari nesciam, Veritatem ex confesso reapse sic admiserunt & comprobârunt, idque vi antè præmissorum.

Ult taceamus jam de *Illustribus Collegiis* exteris, *Magnis* etiam in Germania *Viris*, qvorum (utrinque) applaudentes literæ typis habentur exscriptæ. Tantum etiam de Veritate.

§. 27. Qvibus omnibus *III.* accedit, *facilis* &, bono cum *DEO*, in manibus nostris sita, minimeque perdifficilis, publicitùs saluberrimæ Veritatis istius *Praxis* ; quâ nempe ea vivò opere cùm *Planâ Institutionis*, tum *Polemicâ viâ*, neque
mi-

minùs accuratæ piæ Conscientiæ ac solidæ Scientiæ à parte, se demonstret.

§. 28. Et quî quæso seriò & constanter volentibus difficile sit in & per se manifestam Naturæ Luminis Veritatem, qualis hîc potiore omnem partem præ manibus est, quoad primùm veræ *Analytices*, hinc *Naturalis*, *Transnaturalis* atque *Moralis* Philosophiæ, fundamentalia Elementa *docendo* pariter ac *discendo* feliciter expedire & assequi?

§. 29. Suo loco & tempore uberius palàm fiet, quod & quî hucusque edita id genus Scripta Veritatis verè amantibus rectè & feliciter ulterius progrediendi viam luculentè satis præiverint; modò sufficit, præstò esse, in cumulum quasi accedentia, nondum licet typis descripta, IV. illa *Horologia*, in quorum Præfationibus liqidò satis ostenditur, quâ ratione haud difficile sit, præceptiones istas brevi tempore, summo cum fructu, Discientium animis imprimere atque inculcare.

§. 30. Sed esto, inqvies, cum jactu haud difficilibus fundamentis Primæ Institutionis, quantum quidem ad Gymnasticam manu-

manuductionem, rem ita se habere; quæ-
stio tamen nihilominus remanet non so-
lùm (1.) de vix æqvè felici progressu, quô
postea (v. c. in *Academiis*) se objicientia
impedimenta superentur: itemque (2.) de
superiùs (§.14. tùm §.21. num.3.) lauda-
ta Analyticæ hujus Emendationis fructu-
osa & felici adeò, Polemica etiam, Praxi;
ita ut (3.) hinc *Superiorum* insuper *Scien-
tiarum Discipline*, cum omni Christiana
Republ. ad votum veriori & feliciori mul-
tùm gaudeant cursu atque statu; qvî nem-
pe ea possibilis, & nunquid perdifficilis sit?

§. 31. Enimverò hâc quoque in parte
res salva est, apud salvam seriò cupien-
tes. Et *primò* quidem meram *anædeu-
sionem* produnt, qvî metuunt, ne Studiosi Ado-
lescentes, qui in Gymnasio veræ primùm
Analytices, hinc prædictæ realis Philoso-
phiæ, principia probè addidicerunt, ubi
objectas sibi adversas pòst opiniones expe-
riuntur, quicquam hinc detrimenti capi-
ant: cum illæ ad ulteriorem potiùs inso-
lidùm præscitæ Veritatis illustrationem
& confirmationem, quàm periculum, five
impedimentum & detrimentum faciant.

Conf. Spec. Apodict. Probator. Part. 2. cap. 6. quin & Part. 1. cap. 8. Adde, quod in nulla Academia deficient verè *Phil-Analytici*, seu verè *Analyfi* cordatam navantes operam, ita ut in eosdem palàm injurii sint, qui secus omninò sentiunt.

§. 32. Quod autem *deinde* & qvî nostrum ad ductum verè *πρωτόδικα* proclive sit, summè etiam arduas intricatasque de sibi percognitâ rei Veritate motas controversias solide omninò pertractare & feliciter finire, ex *Analytices* nostræ *Tertia Parte* liquidò satis constat, & alibi, vernaculò etiam idiomate, explicatiùs ostenditur: quò quidem denuò spectat *d. Specul. Apodict. cap. 8.*

§. 33. Pereximius tandem (jam antè allegato §. 14. summam recensitus) fructus, prout oculatis omnibus perspectum est, non nisi *ex hypothesis* (h. e. posito, quod veræ *Analytices* Studium exercitè pariter ac signatè, in *Mediis* saltem *Scholis* sive *Gymnasiis*, & *Academicâ* post *Praxi*, admissim vigeat, seu vigentem obtinuerit cursum,) Divinâ aurigante Gratiâ promittitur; minimeque citra eam sic præstic

tam

tam. *Verbo*, exercitus ejusdem Studii vigor omnem illum fructum penitus secum fert, sive ab illo vix differt; quatenus nempe *moralis* etiam animorum piæque conscientiae, *rectitudo* à certò & solidè præcognitâ eò pertinentis Scientiæ *Veritate* pender. Ubi verò & donec data ea hypothesis reapse deficit, quid nî fructus ille obtentu plusquam difficilis, quin impossibilis sit maneatque?

§. 34. Sed enim nostrum omninò est seorsim insuper videre de suprâ allegatæ *Gymnasiosophiæ* nostræ *Praxi*, quàm facilis, vel difficilis sit; utpote quò quæstio ista inprimis spectat: postquam nempe non pauci hactenus præ se tulerunt, inibi traditæ & demonstratæ Veritatis contemtum & neglectum coram Divino quoque judicio fore excusatum, si modò identidem ejus perdifficilem & vix possibilem Praxin causarentur & obverterent. Quamquam tamen, si qui horum insolidum respicerent ad difficultatem, quæ à parte (citra *Superiorum* culpam) minus idoneorum *Docentium* sese prodit, mitior interpretatio in promptu foret.

§. 35. Sed ad rem. Gymnasiosophia illa nec *primi, secundi & quinti*, nec *tertii, quarti, sexti & septimi* capitis à parte ullo Veritatis jure perdifficilis argui praxeos potest. Ergo *nullius* (à parte:) eòq; subterfugium id oppidò vanum & nullum est.

De *primo* (h. e. generali de Gymnasis protheoriâ) *secundo* item (de notorio Scholarũ Fine) & *quinto* (merè propemodum intercalari, dequæ Philologica sic Institutione potius justò minus, quàm quid nimis præcipiente) quemadmodum hîc excipiantur, per se liquet. Pro *tertio & quarto* satis utique est, si à rei Veritate nihil tradant alieni; dum cæteroq; plus ultra haud requirunt, quàm ut quoad ejus fieri potest, proque Conscientiæ habitata ratione viva eidem Veritati ab Antistitibus & Docentibus opera detur; (citra posse enim nemo obligatur:) quicquid cætera sit de ad tempus ferendis mutari nesciis quibusdam Praxeos defectibus.

Sextum porrò caput, esto quod etiamnum difficultatis quid habeat, hæc omnis tamen, uti speramus, per prædictũ *Horologium*

gium Analyticum, & reliqua tria, ad vo-
tum è medio fustolletur: modò ne justæ
promotionis defectu editio in nonum
prematur annum.

Septimum denique p. t. in medium
solummodò consulit, dum Analytico-Di-
dacticas Leges observatu perutiles atque
necessarias ducit. Si quid autem hîc,
quoad Locorum Theologorum *Ordi-*
nem & adscitam *alteram* de inculcanda
Fide, quâ creditur, *Partem* dubii, vel scru-
puli superest, id omne per ibidem allega-
tum Gymnasti Theologici Breviarium,
inque hujus antecessum per *Appendice* id
assertam *Symboli Apostolici normalem* ca-
tenus *dignitatem*, adamussim eximitur:
licet alioquî etiam nihil hîc impedimenti
situm sit, cujus ratione ipsius Gymnasio-
sophiæ Praxis haberi difficilis queat.

§. 36. Sic, *inquam*, via ad feliciter ex-
pediendam veræ Analytices Praxin & in
hac fructuosum omne arduæ cujusvis Sci-
entiæ cursum, in plano & proclivi, inque
promptu est, sive de *Gymnasis*, sive ultra
progrediens, questio sit: puta apud Veri-
tatis ejus cordatè & constanter amantes,

ejusque rectam viam inire seriò volentes: penes enim secus animatos (h.e. pro obstinate tuenda *Status Ratione*, aliove præconceptorum opinionum sub colore, pertinaciter nolentes, renitentes, obfistentes,) Præcos istius expediendæ ratio, nobismet ultro fatentibus, imò conqverentibus, prorsus impossibilis est: de quibus idque genus aliis *subseq. Cap.* ex instituto ulterior sermo erit.

§. 37. Interea nostrum est ab initio recensita accessoria signa denuò hîc meminisse; utpote quod & qvî d. *Πρόμαχος* noster per *quinque* anteriora *lustra* hujusdem argumenti Scripta sua plusculis *Consistoriis & Academiis*, decentibus median-
tibus literis, toties communicavit, insinuavit, atque, ut res omnis maturius consideretur, petiit; videl. Ann. 1662. *Librum de V. Phil. Bono*, An. 1666. *Tirocin. Analyticum cum Synopsi Apodict.* Ann. 1669. vernaculò sermone editum *Specul. Apodict. Probatorium*; & nos demum, communi consilio, bienniò abhinc sæpius allegatam *Gymnasiosophiam*, cum annexis; idque omne animò solum maturiorem illa

illam Causæ hujus animadversionem obtinendi, tum nusquam locorum deficientes Viros doctiores, aut horum quosdam saltem, ad felicius allaborandum, vel iudicia sua communicandum fuscitandi, excitulandi. Quod omne quid nî melioris haclenus Signi & omnis locô haberi mereatur?

§. 38. Et verò propterea saltem demissæ & perofficiosæ communicationes istæ suo non caritatas esse fructu omninò confidere & sperare licuit; quod jam olim inde usque à superiori seculo, non pauci Doctissimi Viri (præeuntibus Italis quibusdam) reflorescens *vera Analytices Studium* (postquam inde usque à Galeni ætate neglectum & desertum jacuerat,) calidis (nonnulli operosis etiam) in votis habuerunt: de quibus vide sis d. *Specul. Apod. Part. 1. cap. 2. §. 9. ad 12.* juxta cum *Addendis*, (ad pag. 18.) quæ sub Libri finem inter (annotata) *Errata* legere est: quibus equidem haud injuriâ accensentur, qui nostrâ ætate eodem collineantia seu desideria, seu (quantumvis seqviora) meletemata cum pluribus communicaverunt.

§. 39. Quod autem nostra *Analysis*,
mero scil. gratuitoque DEI ex dono, (ne-
que enim hic vanæ locus est jactantiæ,)
præ cæteris hucusque notis omnibus in-
solidum genuina & vera sit, postquam
per initio memorata, dudum edita Scri-
pta, quibus (contradictorio etiam in foro)
vel ad nauseam id fuit evictum; hoc lo-
cô satis est, ex iis recognoscere, quæ *suprà*
(§. 19. & *subseqq.*) fuerunt in medio.

§. 40. Sed operæ fortassis pretium est,
coronidis veluti locô, abundè bonum Si-
gnum istud comparativâ insuper proba-
tione quâdam illustrius reddere: id nem-
pe nostræque Societatis scopum non pau-
lô cordatiùs conferendo cum aliis qui-
busdam, quæ eodem hoc tempore, non
sine complurium suffragante applausu,
innotuerunt: cujusmodi primùm sunt
tot excolendis Liberalibus Studiis, v. c.
his, illis, *Lingvis*, l. *Acroamatis Mathematicis*,
itemque Experimentis Physico-Me-
dicis, præsertim verò *Chimicis* etiam &c.
vel eruditè concinnandis *Excerptis* plus
minùs celebrium Scriptorum &c. sedulò
operantes *Societates*; laudabiles sanè, nec

inutiles, ex confesso tamen cum pia & accurata sollicitudine de *hodierno Josephi detrimento* illo, in qua, ceu uno necessario, omnis Christianæ Reip. cardo vertitur, vix tantillum commercii habentes.

§. 41. Deinde verò eodem nomine seorsim eminet *Wasmuthiana Astro-Chronologia*, quam equidem ad coelum usque, vel longè etiam ultra id, ceu incomparabile prorsus DEI donum & stupendum *Mundi miraculum*, à nescio quo, magno orbis Miraculo, *perinde ut Salomonica Sapientia à Regina Arabia*, maximè æstimatum, extollere non nemini jamdudum libuit; nos quoque (postulati jure suppositâ hypotheseos veritate) ut singulare omninò DEI Creatoris beneficium, quò miram & summam suam Potentiam & Sapientiam huic Seculo, non sine unâ & alterâ in diversas Disciplinas vitamque communem redundante utilitate, innotescere voluit, haud inviti collaudamus: quod & ipsum tamen ad prædict. *Sollicitudinem de Josephi Attritione*, h. e. ad solidè emendanda arduarum Scientiarum Studia, horumque & Hierarchicarum hinc

functionum Prima Seminaria, perparum utique facit.

§. 42. Quod si integrum nobis foret, per explicatius juxta positam repræsentationem MALI omnis, cui Analytica ea Emendatio & hinc Societas nostra, *signatâ & exercitâ, Institutionis & Polemicâ viâ*, pie accuratâ sollicitudine suâ remediari parat, & cæteris paribus, feliciter etiam posse confidit, ad omnem hanc thesin nostram uberius multò affulgeret lumen: sed præstat manum ab odiosa hac tabula retrahere, è *subseq.* præsertim *Cap. 2.* ultrò affluens uberius habiturâ lumen.

CAPUT II.

Probatio ea nimio perè hæctenus neglecta & fastidita.

§. 1.

Utinam verò atque iterum utinam, passim, nedum ubique locorum, in & de se apprimè bonum istud Signum cordatâ mediante probatione seu consideratione justum & Publico salutare suum pridem habuisset pretium; non autem inconcussa Veritatis solùm, quâ de

de *suprà* à §. 19. ad 23. Utinam, *inquam*,
urgentis adeò ponderis Veritati ejusque
Auctori DEO competens data fuisset, vel
etiamnum daretur, gloria! Et utinam ne
cordata ea consideratio sive *δοκιμασία*
in hunc usque diem ubique propemodùm
nimium desideraretur!

§. 2. Nostrium equidem prorsus non
est, de eo jam conqveri, quod in Acade-
miis nonnullis haud defint, quibus ex ad-
verso *Philosophicum* forum eodem recidit
cum *Dialectico*, ne dicamus *Sophistico* sæ-
pè; & *Philosophari* hinc reapte (seu ex-
ercito actu) merum ferè est *Dialecticari*;
atque hinc *Philosophicâ* Libertate uti, i-
dem quod *pro libitu opinari*, h. e. suas a-
liorumve (v. c. *Aristotelis*, *Summulista-*
rum, *Cartesianorum* &c.) opinationes in-
crustare, qualitercunque defensare & ru-
dibus adhuc auditoribus Principiorum lo-
cò vendere, vel obtrudere; uti quidem de
eo demum, quod Gymnasiorum Antisti-
tes plus satis sæpè haud considerent, in
iisdem (amplius verò aliis) Academiis nec
rectiùs sentientium & Docentium copi-
am deesse; prætereaque vel hinc pateat,

quantò errore putetur, Gymnasticæ (v. c. *Logica, Physica, Ethica &c.*) Institutionis typum à præeunte Academiæ exemplo petendum esse, quamque necesse & Publico salutare contrà sit, Gymnasii alumnos juxta Moralem animorum rectitudinem probè penitusque radicatis veris omnino istarum Disciplinarum principiis & fundamentis præmunitos ad Academiæ mitti, ut ita haud difficulter cordatiores ibi Docentes à seqvioribus examussum internoſcere, perque ipsos tum adversarum opinionum insultus antehac percognitæ principalis Veritatis tantò illustrius obtinere lumen queant.

§. 3. Atque sic denuò profiteamur, omne istud Institutum, quod, ceu *boni omnis Signum, superiori Cap.* laudatum fuit, primò, seu radicaliter primariâ ratione, ad sola Gymnasia spectare; utcumq; Autor noster antehac Academicorum quoque Collegiorum (animò nempe salutes inde informationes & monitiones reportandi atque sic discendi potius, quàm docendi) fores, superius memoratum in modum, pulsarit; consequenter etiam & exercitè

ercite pòst omne id bonum Academia-
rum potius & Reipubl. quàm Gymnasio-
rum sit.

§. 4. Est autem ut his ita præmonitis,
porrò nunc **DEUM, REGEM & SPIRI-
TUM VERITATIS** suâ dignemur gloriâ,
& hujus ergò paucis edisseramus: 1. *quàm
indecenter in hunc usque diem desidere-
tur quibusq; Intelligentibus, præsertim
autem Gymnasiorum Antistitibus, in-
cumbens boni adeò Signi justa debitaque
douxuecia?* 2. *Quo animo Antesignanus
noster, juxta tot tantorumq; laborum &
impendiorum molem, tot, tanta obisten-
tia impedimenta in hunc usq; diem pertu-
lerit, superârit?* 3. *Quæ ex ejusdem SI-
GNI inconsideratione & contemptu hæte-
nus subsecuta, ulterius item metuenda,
vel speranda sint?*

§. 5. Et primùm quidem ultrò liqvet,
eorum conatus, qui passim locorum, pri-
vatos intra parietes, & tacitè sic, ex Ana-
lyticis nostris Scriptis hæc, illa, avidè ex-
ceperunt, excerperunt, inque usum suum
converterunt, vix quicquam præsentem
ad rem facere: puta, ubi insolidum quæ-
stio

Itio est de publico ac publicitùs probando
 palmari hujus *Temporis Signo*, inque hoc
 ipso de *Analyticâ*, usquequaque cum pri-
 mis salutari, & necessariâ arduorum Stu-
 diorum, antequam omnia *Gymnasiorum*,
Emendatione, eique impenso perquam im-
 probo & sollicito labore; quæ sanè pro-
 batio privatos intra parietes, *tacita sic*, sub-
 sistere haudquaquam potest, vel debet;
 sed cum pluribus communicari dubio
 procul necesse habet. Ea verò ubi quæso
 locorum, in Germania præsertim, ha-
 ctenus sese prodidit?

§. 6. Utcunque enim ejus potissimum
 obtinendæ causâ pridem attentatæ fue-
 rint *suprà Cap. 1. §. 5. & 7. tum §. 36.* de-
 nuò, memoratæ solennes veluti commu-
 nicationes; neque hæ tamen voti sui ul-
 latenus compotes evaserunt; dum præser-
 tim nullas eò facientes Responsorias acci-
 pere licuit, imò prorsus pænè nullas; præ-
 terquam à *Magnif. Senatu* cum *Imperialis*
cujusdam Urbis, tum *unius Academiæ*,
 quorum ille *An. 1662. hic An. 1667.* bene-
 volè & cordatè satis respondit; uterque
Specul. Apodict. Part. 2. Cap. 2. §. 20. ea-
 pro;

propter nominatim laudatus: quibus post-
 eà (Ann. 1669.) accessit *Academia Gene-*
vensis , ipsam *Apodictici* illius *Speculi*
 communicationem & omne hinc Institu-
 tum istud applaudente manu deprædi-
 cans. Inprimis vero quàm maximâ lau-
 de inactari hîc meretur *Illustriss. Anglico-*
Regia Societas , dum Ann. 1663. benevo-
 lentiss. reddito Responso , quod postea
 An. 1678. ultrò, & largiùs quidem effusâ,
 proluxâ benevolentîâ , anno item subse-
 quenti denuò , iteravit , cordatam suam
doxipæciæ ubertim satis edisseruit.

§. 7. Quid verò dicemus hîc de ipsius
Gymnasiosophiæ fatis? Utpote quæ, prout
suprà §. 7. prædiximus, ante biennium,
 unâ cum annexis aliis quibusdam pagel-
 lis, tot Gymnasiorum Patronis, nobis qui-
 dem sollicitè accurantibus, pro eo ac de-
 cet, communicata ac commendata fuit?
 Equidem (licet enim rei, DEO ipsi sa-
 cram, Veritatem profiteri,) è XL. prope-
 modum Locis, quibus communicatio ea
 obtigit, vix duo benevolum retulerunt
 responsum, licet tamen Principalis Causæ
 nervum live argumentum (puta quàm in
 rei

ei Veritate fundata, Publicoq; salutaris & necessaria sit, vel non sit, hac ipsa de Gymnasiorū in melius mutatione sollicitudo?) vix & ne vix quidem attingens. Tantum abest, ut de levamine Autorem & nos prementium impensarum usquam serio habita vel cogitatio nobis innotuerit?

§. 8. Et quamvis citra Publicā sic Auctoritate pollentia suffragia cæteroquā etiam maturior piē eruditorum, & quidem candidē ac publicitūs editæ *optimi Signi* probationes (*δοκιμασίαι*) sive cæteroquā annuentes, sive debito cum moderamine abnuentes & refragantes, scopum eum ferire potuissent; attamen ne hæ quidem eminenter adeo bonæ Causæ obtigerunt hactenus: dum parū, vel nihil eò faciunt amicorum quorundam literæ.

§. 9. Reverā scilicet elenctica etiam (*quæ palam urgens pondus, omne item fundamen per ardui huius seu Instituti, seu Signi sollicitiūs rimarentur,*) censuræ atque animadversiones in *Leibneri* nostri Apodicticen, proque modalī huiusdem Norma exercitē concinnata Scripta, siquidem jam olim in medium prodiissent, vel

vel etiamnum prodirent, (quandoquidem nulla tam vera est via, vel doctrina, quin ubi hominum opinioni adversatur, varias adhuc & Dialecticè quidem effatu haud indignas dubitationes patiatur,) haud parùm fecissent, vel adhuc facerent, ad plenius ac felicius hinc radiantem Veritatis omnis lucem & expediendum adeò principalis Instituti progressum; sed quas tamen ipsas Spiritus tenebrarum (ne Publico tam salutaris Veritas in regni sui, illam violantibus opinionibus insolidum fulti, perniciem præproperè auctò lumine nimium emergat;) DEO sic permittente, studiosissimè, enixissimè, inhibuit.

§. 10. Ex quo de ipsismet elencticis ejusmodi censuris & animadversionibus, quantà iniquitate & injuriâ jamjam laudato Publico bono usque fuerint denegatæ, eundem Antesignanum nostrum multoties graviter indignantem, conquerentem, audivimus.

De ejusmodi, *inquam* (h. e. paulò antè explicatiùs descriptis) elencticis censuris & animadversionibus: cujusmodi sanè haudquaquam sunt, sed ab iis toto
 coelo

coelo distant *Cap. 1. §. 22. & 32.* adducta
αἰτιώματα, idque genus alia, quibus
 redarguendis passim occupatur antea non
 semel allegatum *Specul. Apodict. Probator.*
 in primis quidem *Part. 1. cap. 5. §. 9.*
10. & Part. 2. cap. 1. 2. 3. 6. ceu nempe me-
 ra perque indigna, vel calumniosa etiam,
 subterfugia, à cordatâ ardui adeò operis,
 Signi & ominis *δενυασία* sive confide-
 ratione & probatione propalâ aliena.

§. II. Unde ad d. §. 26. memorata *an-*
teriora tria subterfugia vel uno verbo
 validè satis respondetur: quod, donec to-
 ties laudata Analysis nostra, ejusque ad
 normam (quoad realium quoque Scien-
 tiarum principia) emendata Gymnastica
 Institutio manuctioque omninò vera,
 perquàm salutaris & Publico pro bono
 apprimè necessaria est manetque, *ἀλόγως*
 & periniquè, ne perineptè dicamus, ex
 adverso persistatur in nequicquam mota
 quæstione de hoc, illo, aliis minùs arri-
 dente *traditionis modo, stylo, processu*, quo
 Autor noster ipso Naturæ Lumine omni-
 bus manifestam rem & causam transege-
 rit.

§. 12. Egit nempe is, quoad & quem-
admodum p. t. potuit atque voluit, cæ-
tera aliis, modum agendi rectius sic intel-
ligentibus, vel rectiorem (h. e. styli ratio-
ne floridiorem, tum luculentiorē, faci-
liorem) in votis saltem habentibus, ex
integro committens sive resignans, idque
in primis quoad *Tirocin. Analyt.* (eique
succenturiantis *Synops. Apodict. Lib. 4.*
insuper) ceu talis Institutionis compen-
dium; (cætera namque nihil id genus ab
Autore antehac editum fuit:) utpote ad
verbotenus ediscendum & recitandum,
haudquaquam concinnatum, eoque op-
pidò subleestas objectiones illas tantò in-
nocentiùs passum.

Scilicet perinde fecerunt Reprehen-
tores isti, ac si munifici *Autoris & Cause*
Patroni essent, quibus is, ultra rem ipsam,
quoad *Modum* quoque adamussim satis-
facere teneretur; ac si item per qualelibet
κρησφύγετον obstinatus ipsiusmet *Rei &*
Cause neglectus coram Superiori iudicio
excusari possit.

§. 13. Quantum verò seorsim ad d. §.
22. num. 4. juxtim annotatum *ἀντιπρόσθεν*,
ad

id fanè haud dubiè aliquousq; pertinet ad
Signi istius considerationem *δοκιμασιν*;
 siquidem unà palàm edicatur, quâ parte
 & ratione, quamobrem perdifficile adeò
 sit necessariæ & salutaris Emendationis
 Studium istud ad exercitum actum trans-
 ferre seu vivâ Praxi exprimere. Sed enim
 dum nihil ejus (& cordatè quidem ac pu-
 blicitùs) in medium profertur; pariter
 utique cum anterioribus illis sublestum,
 vanum & indignum id deprehenditur.

§. 14. Neque est, ut iis, quæ suprà (*Cap.*
1. §. 24. & seqq.) hujus rei ergò in me-
 dio fuère h. l. quicquam addamus; præ-
 ter fortè id unum, quod §. 31. è Gymna-
 sioph. *Cap. 3. & 4.* tacta difficultas ob-
 tinendi animitùs radicatum Christianæ
 Conscientiæ Studium atque habitum à
 parte Discientium nulla sit; (quandoquì-
 dem de universali effectù nihil hîc pro-
 mittitur, vel requiritur adeò) penes verò
 Dirigentes & Docentes ea omnis insoli-
 dùm & unicè propemodùm resideat: dum
 nempe hi ipsi haud rarò à vera Pietate
 palàm alieno sunt animo, aut insuperabi-
 les difficultates causantur, ubi reapse nulla

lae sunt ; ceu alibi affatim ostenditur.
 §. 15. Neque verò sic defecit solùm, sed
 & datâ operâ passim impedita jacuit, ma-
 tura & cordata summè propemodùm bo-
 ni Signi istius consideratio, & diversimo-
 dè quidem : 1. *Analytica Emendationis*
Institutum id apud Magnates & Gymna-
siorum Patronos, debita monitionis & ex-
hortationis locò, sinisteriùs representando,
calumniando & denigrando : v. c. identi-
dem obnunciando : quid unus fabri filius
iste ? Q. v. non & Nos simus, vel Nobis
sint, Viri rerum Analyticarum, benè item
constitutorum, vel constituendorum, Gy-
mnasiorum apprimè gnari ? Tùm, quod E-
mendatione istâ hodiè non magis opus sit,
ac olim fuit ; quodq̃, nescio quæ, incom-
moda & detrimenta secum ferat ; tùm im-
practicabilis sit, in ideis veluti Platoniciis
consistens ; adhæc, quod, quæ Aristarchus
iste de Gymnastico - Analytica Institutione
tradit, eodem recidant cum dudum publi-
citùs explosis Rami, Bessarionis, idq̃, genus
aliorum erroribus ; deniq̃, vel ex una ob-
stinatò adeò pernegatâ Circulationis hy-
pothesi pateat, minùs probè monete esse
illius

illius Analysis, ejusq; proxin &c. His
talibus calumniis preoccupati eorum a-
nimi, à quorum mandato & directione
pendet publica & solida boni adeò Signi
denuntiatio & probatio, qui quæso hanc
accurrerint?

2. Penes auditam sic unam partem,
acquiescendo, neq; ut altera juxtim audi-
atur, operam dando.

3. Perseveranter, tacitè saltem &
vivò opere, causando: baud consultum
esse, perquam spinoso isti negotio se immi-
scere, eoque manum comburere.

4. Discientium animis prædictas o-
ptimæ Cause denigrationes instillando, vel
inò tacitè solùm cavendo, ne iisdem ulla
Analytica hujus limendationis momenta,
vel Autoris nostri Scripta innorescant:
ut nihil jam dicamus de prætermissa eo-
rum commendatione; idq; non in Gymna-
siis solùm, sed ultra etiam hæc. Verùm
hic pausa est. Cum nostrum non sit, de
eo jam conqueri, quod antebac vix cen-
tesimo (ne millesimo dicam) Studiosorum
hac de re & Causa quicquam innotuerit,
nisi fortè per calumnias illas.

5. Spe-

5. *Speciatim insuper i. adversus, Cap. I. §. 10. & subseqq. assertum, negotij istius ponderosissimum meritum obvertendo: quod absq; etiam Analytica hac arduorum Studiorum & Gymnasiorum Emendatione hætenus feliciter satis consistere potuerit Mundus, inq; hac Christiana omnis Respubl. unà cum Ecclesia & Scholis, pariterq; ulterius consistere possit.* 2. *Adversus d. l. §. 21. 22. ad 27. doxosophis oppositum urgentis Veritatis fundamen Statisticam interrogationem: Quid est Veritas? identidem (tacitè saltem & reipsa) ingeminando; unà cum ibid. §. 26. memoratis subterfugiis: è quibus quartum ibid. subseq. §. 27. propositæ & evictæ (tertiæ) thesi principali exercè contradicit.*

6. *Securè persistendo in tralatitia Logica, quantumvis erroneæ prorsus viæ hætenus & ultimò quidem per Gymnasium Gemens & Pseud-Analytin Proscriptam, ubertim convicta fuerit, obstinatè porro æstimandâ, præferendâ & Gymnasiorum, alumnis obtrudendâ, inculcandâ: nec dispariter, vel melius, quoad principia Naturæ-*

turalis, Transnaturalis & Moralis Philo-
sophiæ rem agendo &c.

7. Bibliopolis persuadendo ac si Apo-
dictica ista Emendatio ipsorum pariter ac
Studiorum pestis sit; qui ea propter ante-
hac illius ne nomen quidem citra indigna-
tionem, vel nauseam, obaudire potuerunt;
tantum abest, ut ad æqua ex conventionem
promovenda Autoris Scripta proni prom-
tiq; fuerint.

Tantum ecce abest, ut perquam bo-
num istud Temporis nostri Signum cor-
datè probatum (consideratum) fuerit,
vel imò rebus sic stantibus, probari potue-
rit? Confer denuò sæpè alleg. *Specul. A-*
podict. cum primis quidem *Part. 2. cap. 1.*
2. 3. &c.

§ 16. Interea tamen II. idem hætenus
usque adeò insuper habitum, imò (prout
modò & superius §. scil. 6. 7. tum *Cap. 1.*
§. 18. 19. 23. prædiximus,) reprobatum
SIGNUM aliâ viâ luculentè satis se pro-
bavit, eoq; non paulò illustrius evasit:
puta per intemeratam, miram & incredi-
bilem propè Antesignani nostri *Constan-*
riam & Patientiam; utpote quâ is inter

tot tantorumque laborum ærumnas, inter tot concatenata obstacula, impendia, adversitates, despicatus, calumnias, nobilesque inimicitias, nihilominus, Divinâ fretus assistentiâ, imperterritè læto, magno, & ovante veluti animo, usque perrexit cœlitus sibi concreditam talentum istud in Divini Nominis ac æternæ Veritatis gloriam proximique & publicum emolumentum, desideratæ usuræ expositum ire: posteaquam nempe irritæ, ceu inexauditæ, fuerunt ipsius preces, antehac pro Conscientiâ odiosissimo hoc onere levandâ sæpius & instanter ad DEUM profusæ; eò quidem juxtâ collimantes, ut aliorum hujus rei Intelligentium, vel Intelligentiorum, aut certè à necessariis subsidiis melius instructorum, animi suscitarentur ad palmam honoris simul & laboris hujus ipsi præripiendum: quod quidem semper quàm maximè in votis habuit.

§. 17. Ex quo non ipsæ solùm Causæ hujus suprà (Cap. 1. à §. 9. ad 27. descripto) perquàm urgente pondere atq; merito, sed Diviniori etiam impulsu motus, C retrahi

retrahi sic nesciam manum tantò alacri-
ori subinde studio aratro ei admovit; alio-
quì pariter fortè (fortè inquam) cum aliis
prudens futurus, h. e. prudentius ad res
suas attentus, nec plurimorum de senten-
tiâ, stolidè adeò ab hominum opinione
captandaq; benivolentia & privato hinc
pendente commodo vitæque hujus emo-
lumento omni, alienus fuisset.

§. 18. Ex quo item tantò studiosius
subinde peroptavit, ut, quotquot Verita-
tis simul ac Pietatis studium præ se fe-
runt, quotidie secum, sive suum ad exem-
plum, ἐκ τῆς αἰτίας τῆς Θεῆς, quoad hujus
Causæ merita animum suum nudare stu-
duissent, atque etiamnum studerent; iden-
tidem, verò cordis suffragiò, inqvientes:
*Tu Domine, scis, quòd, pro advigilante
Conscientiâ, hac in re sciendæ & docendæ
Veritati candidè addictus, procul à præ-
matæ Opinione & Statûs Ratione, Tui No-
minis gloriam & Proximi (erudiendæ v.
e. Juventutis) Publicumq; Bonum pro vi-
vili, insolidò & unicè quæram, accurem
&c.*

§. 19. Quò autem rariores esse depre-
hen-

hendit bonas ejusmodi mentes, hęc ala-
criore fiducia ipse quotidianis soliloquiis
Autori D E O omne hoc negotium resi-
gnavit & commisit: *Tu Domine*, inqui-
ens, *D E U S, REX & SPIRITUS VERI-
TATIS es!* Tui sanctificandi Nominis, Tui
proveherendi & amplificandi Regni, Tuae
peragenda Voluntatis insolidum est res &
Causa hæc, non mea, non alius hominis!
Et sanè justa sunt judicia Tua, quibus eam
hactenus impeditam magis, quam expedi-
tam & promotam, neq; tamen manum me
ab aratro retrahere voluisti: veniet autem
hora, ubi æterna Tua Veritas adversus e-
fores suos gloriosâ victoriâ triumphabit
&c. &c.

Cujusmodi quidem suspiria sub cal-
cem *Lib. de V. Philos. Raro* & huic eodem
editionis tempore juncti Libelli Germa-
nici, cui nomen *Chluß-Anzeige*; sub
calcem item sæpius allegati *Speculi Apo-
dictico-Probatorii*, uberius memorata le-
gere est. Ad quæ ipsa haud abs re
ἀναλόγως dixeris: Impossibile esse, ut ma-
tarum lachrymarum filius pereat, vel eni-
xissimè parturienti saltem) infeliciter ce-
dat.

§. 20. Unde nec dubitavit *is* palmarem
 alius visam infelicitatem suam, utpote,
 quâ multitudinis applausu destitutus, ab
 omnibus penè desertus & contemptus, nul-
 lâ Magnatum munificâ benevolentia sul-
 tus, nullô suô commodô, multô contra
 incommodô, Herculeos penè labores se-
 quit, odiorum prætereâ nobiliumque ini-
 micitiarum, & tantum non manifestæ
 persecutionis, mole pressus usque jacuit,
 ita ut ne ingenuis quidem publicitûs ex-
 positis Censuris dignus habitus; neque
 Bibliopolarum utili favore, aliorum Seculi
 hujus placitis addictiorum more, gaudere
 ipsi licuerit &c. haud ultimam tempora-
 lis felicitatis partem ducere; eò quod hæc
 ipsâ ratione tantò interim quietierem
 transigere vitam potuerit, dignus præ-
 terea sic evaserit, qui ob DEI & Veritatis
 gloriam, tot tamque graves ignominias
 & injurias pateretur. Usque adeo nem-
 pe ipsum non pudet, *ἐν ταῖς αἰσχρολογίαις* se
 gloriari, dum alii plerique *ἐν ταῖς δυνάμει*.

§. 21. Pro virili tandem & candidè o-
 mninò, æternitatis jam candidatus, accu-
 rat sibi divinitûs commissum arduæ Veri-
 tatis

tatis negotium istud, prout *eandem* jam
ingressus accurâsse velit; identidem haud
 tepidis in votis habens, ut quibusque aliis
 temporale & æternum suum *εὐσυναι* pa-
 riter curæ cordique sit. Ab accrescen-
 tium divitiarum & honorum aucupio
 tam alienus semper fuit atque etiamnum
 est, ut ejusmodi magmenta deprecaretur
 potius, quàm precaretur: nihilo tamen
 minus votis suis usquequaque majorem
 longè DEI benedictionem expertus, et-
 iam quoad sat vegetas adhuc corporis a-
 nimique vires: ita ut jamtum licet *οὐκ*
αγενarius propè minutissimam literam si-
 ne conspicio legat & accurato judicio
 pariter, vel plus etiam, ac ante 10. vel 20.
 hos annos, valeat; eò interim præcipue
 lætus, quod non procul à portu.

§. 22. Talis ipsi animus hucusque in se
 & erga DEUM, Publicum item & Juven-
 tutis bonum fuit; sed haud minus tamen
 deinde erga seculum sentientem Proximum
 rectus semper, tum constante ingenuâque
 Caritate flagrans; utcumq; datâ Veritatem
 adversus eum elencticè alicubi accuraret.

Et verò sicut ardui momenti Veritas

omnis Divina & Conscientiæ res est, (perinde ut violans hanc Opinio Satanica ferè,) de qua Supremo Domino reddenda ratio ; totoque cœlo aberrant, qui inibi de *Meo & Tuo* transigi persuasum habent: ita sanè quatenus solidè & salutari fine & effectu docetur, haud dubiè *Caritatis* etià.

§. 23. Hinc ultra citraque edita Scripta, cætera quoque apud familiares haud raro conqveri is solet de Calumniatoribus, quibus à conservando & conciliando sibi hominum favore nimiooperè alienus, ut plurimum iustò rigidiorum aliorum censuram agere videtur, quod ipsum non solum pro flagitante conscientia DEO & Veritati plus, quàm hominibus subesse & gloriam dare, sed proximum quoque ut seipsum diligere, atque illi facere, quod ab ipso sibi met fieri velit, prohibitum eant : dum nempe hac in Causa seipsum reverà sic diligit, ut salvam omninò velit Conscientiam & docendæ Veritatis violatrice opinione, DEUMque Veritatis offendente culpâ omni (ut quæ certum animæ periculum secum fert ;) seriò item vult, sic ubi graviter & fonticè à recta hac via de-
fle-

Aectere deprehendatur, alii validis demon-
strationibus comiter ipsum in viam redu-
cant: eoque Divino juxta ac Naturæ ju-
re in solidum teneri se agnoscit, proximum
pariter diligere: certus, quod tali in Cau-
sa atque casu majus & salutaris ipsi Ca-
ritatis opus præstare ne possit quidem.

§. 24. Sed nec decentis *Humanitatis* &
Modestiae fines usquam transiisse dici
potest; utcunque pro datæ Veritatis me-
rito Discientiumque bono *scapham* appel-
lârit *scapham*, idque nonnunquam cum in-
evitabiliter juxta adhibitis *ἐξυδεντοῦν*:
quos nonnulli periniquè *invektivis acule-*
atisque verbis æquiparant: quo quidem
nomine è nuperioribus Scriptis, post *Anti-*
Cartesium, imprimis hætenus vapulavit
Pseud-Analysis Proscripta, itemque (ei-
dem tamen haud præcisè adscribendum)
Gymnasium Gemens. Sed næ injuriâ:
dum præsertim ad amissum liquet, nihil in
his pro libitu egisse, h. e. nihil quod per
Conscientiam secus, vel remissius, agere
integrum fuerit. Et quî quæso inte-
grum fuerit, *veram* (Posteriorem) *Ana-*
lysin, quam, & Gymnasiis injungendam,

veriorē Logicā, tot per annos, *ante-*
quam adversa illa Scripta prodirent, im-
 pendiosissimē excoluerat, publiciq; juris
 fecerat; certus licet, quod in hac ipsa
 palmaris omnis præsēntis negotii nervus
 consistat, indefensam linqueret, nec con-
 tra *Sæculi ex errore* prævālentem errone-
 am adeo, pro virili vindicatum iret; in-
 super præsertim accedentibus specialibus
 quibusdam incentivis. Vide sis utriusq;
 illius elencticæ nostræ Epicriseos *Præfati-*
onem, cum ibi subjunctis hypothēsibus;
 utpote quibus nihil attinet h. l. vel ver-
 bulum superaddere.

Paucis: cum post antehac editas tot
 opellas nostras de Gymnasiis necessaria
 veriore Logica, eorundem alumni sub ad-
 versa huic tralatitia sive Antanalytica,
 (quam paradigmatis in modum commo-
 dissimē repræsēntavit *Medulla illa*) nihi-
 lominus usque gēmerent, necesse omnino
 fuit *à thesi ad hypothēsin* sic venire tan-
 dem, idque pari, vel urgentiore adhuc
 ratione, quoad adversam ipsi *Pseud-Ana-*
lysin; alterā jam editione nimiooperē su-
 perbientem sibi que applaudentem.

§. 25. Et ah, quid quaeso sumus tandem miselli nos homines, ut, ob honoratum, fortean vitae nostrae genus, nefas sit, Veritatis & Discientium causam propalam obnuntiare & dicere: *Papa quid facis?* h. e. Seculi, vel proprio, ex errore à nobis traditam ac Discientibus obtrusam per omnia propemodum fonticè seductricem viam ob oculos ponere, & debitum sic DEO & Proximo amoris officium praestitum ire?

§. 26. In superpondium adde sis, quod Elencticam nostram Epictetis in passa *Pseud-Analysis*, tralatitiæ item Logices *Medulla*, DEUM ipsum, ceu principalem Veritatis omnis Autorem, juxta nobiscum perquam indecente injuriâ & ignominiâ affecerit; quatenus nempe jam tum notoria nostra de Gymnasiis incumbente *genuina Logica* & vera omnino Publico quoque perquam salutari *Analyse* manifestæ pariter ac invictæ Veritati litantia meletemata, tanquam mera non-Entia essent, prorsus neglexerunt & superciliosè contemserunt, q. v. palmare facinus sit, obstinatum Opinionis servitutem contra praevalere

Iere nixum æternæ Veritatis regnum Dis-
centium animis usque impressum ire.

§. 27. Juxta quidem *Leichneri* nostri
sententiam perinde propemodum hîc se-
res habet, uti cum verò *principalium Vi-*
scerum Uisu & Sanguinis Motu, quem i-
pse, pro Naturæ Veritate, per Recentio-
rum observationes amplius confirmatâ,
plusculis hætenus Publico commissis
Commentariolis edocuit: dum, qui *Cir-*
culationis commentum pro *consuetâ Sta-*
tûs Ratione ex adverso supponunt, id i-
psum, ceu ex asse certum, egregium &
palmare omninò Medicæ, nisi & Natura-
lis, Scientiæ principium, quod universalis
veluti *Clavis & basis* rationem habeat,
etiamnum indubitato prorsus & insolen-
ter ad cælum usque extollunt; secus ve-
rò sentientes (quo nomine unum ferè
nostrum illum, præ omnibus certè Ger-
maniæ Medicis, subintelligunt) tantum
non summæ fatuitatis, inertiae & ignoran-
tiæ damnant; tametsi interim nemo eo-
rum omnium ullum id genus Auctoris no-
stri Scriptum cordatè perlegerit, aut ad-
missæ alicubi principalis aberrationis, er-
roneæve

roneve illationis arguere, vel convincere ausus fuerit. Quem tamen nihilominus, juxta cum summo omnis Veritatis Auctore, pertinaciter proæresi (suppresso licet nomine) insigni injuriâ afficere pergunt: q. v. abundè satis sit, superciliosè & obstinatè posthabitâ eorum, quæ ipse multoties ex adverso demonstrare aggressus est, seriâ *consideratione*, adque ea *responsione*, in tam arduo Veritatis negotio, tantum pro multitudine pariter errantiû, per tò *sic volo, sic jubeo, sit pro ratione & voluntas*, identidem judicium ferre, infontemque proximum nefandi erroris, cujus quasi convictus sit, calumniosè & publicè quidem, reum pronunciare atque damnare.

§. 28. Quam quidem omnem, utcunq; gravem, ignominiam, is in (suò tempore prodituro) *Recognito Archaeo Synoptico*, tantum uberiore Naturæ Veritatis, clausulari sic, quantumvis superfluâ, demonstratione ulciscetur; neque id tamen sine abundantis confirmationis ergò superadditâ *αὐτοψία* Anatomicâ, quæ superiori hîc annò cordatos quosque adstantes

luculentè satis edocuit, quemadmodum
Vir quidam *Magnificus*, Aortâ ex sinistro
 cordis sinu ascendente ad spithamæ lon-
 gitudinem totaliter (quoad quidem trans-
 mittendum sanguinem) obstructâ, nihilo-
 minus, per plures saltem menses, qualiter-
 cunque sanus vixerit &c.

§. 29. Quâ ipsâ equidem asserendæ Ve-
 ritatis (Naturæ) constantiâ vel *Britanni-*
co-Regiæ Societatis (quæ sanè haud mini-
 mam partem præclari nominis Medicos
 complectitur) petitioni morem gerit;
 dum ex literis *ult. Mart. Ann. 1678. Lon-*
dino missis, Autorem voluit animi sui sen-
 sa generosè effundere; simulatque ejus
 Scripta (dimidiam propè partem Circu-
 lationis clencho occupata) universim æ-
 stimavit; haudquaquam id factura utiq;
 siquidem *Harvæi* hypothefin Naturæ Ve-
 ritati omninò consentaneam duxisset &c.

§. 30. Quæ quidem h.l. non potuimus
 non inferere, ostensuri videl. quàm falsa
 & sophistica sit *sub finem num. 1. §. 15.* ad-
 ducta optimi Signi probatio, quamque
 indignum (hactenus tamen nonnullis fa-
 miliare satis) Veræ Probationis impedi-
 mentum.

E præ-

E prædictis interim abundè patet,
per quot quàmque flagrantes, & quidem
notorios ferè, juxta *Specul. Apodict. Part.*
2. cap. 2. jam olim conspicuos, ignes ad-
ministri istius *Autoris* à parte, auri adin-
star, probatum hactenus fuerit Publicum,
istud Signum: eatenus non absimilis de-
spicatu ducto egeno illi viro, *Ecclesiast.*
Sal. 9. 15.

§. 31. Quid verò *III.* ad hucusque ex-
positum *Optimi Signi* vilipendium & con-
temptum *DEUS, Veritatis* omnis, præ-
sertim verò tam urgentis & amplæ Veri-
tatis, *Autor & Ultror*? Quæstio nimirum
hîc cumprimis est de re ipsa, h.e. de ardu-
arum Scientiarum Disciplinis per solidam
Sciendi Modum à corruptela omni, quæ
in Veritatem violentibus opinionibus
consistit, vindicandis, tum ejusdem ad
normam accuranda, necessaria pariter ac
salutari, *Gymnasiorum Emendatione*; mi-
nimeque de omnino amplexandis statim,
uti quidem seriâ consideratione juxta di-
gnandis, nostris eò spectantibus medita-
mentis; q. v. horundem in se spectatis
merito quid nimis hîc tribuatur, vel, no-

Ata

strâ de sententiâ, non tam perquàm ur-
gens præsentis Causæ & Rei subiectæ,
quàm ipsorummet contemptus, vindicis
DEI iram mereatur.

§. 32. Cujus in privatis quoque osori-
bus observata exempla ut datâ operâ nunc
seponamus; eidem sanè, justo DEI ju-
dicio, haud immeritò adscribitur *repro-
bus ille sensus*, cujus vi & culpâ Tirones
nostri hætenus, in Gymnasiis etiam, per-
iniquo anti-Analyticæ Logicæ, pariterque
enormis uiterioris Philosophiæ, jugò pres-
si jacuere, tum, *in pœnam* hinc *secutus*,
varias insuper è *Cartesii, Hobbesii, inque*
Physicis Helmontij, idque genus aliorum
deliramentis prognatas noxas experiri ne-
cesse habuerunt.

§. 33. Imprimis autem CARTESII: noxas
videl. universum propè; non nempe *Phi-
losophicum* solummodò, sed *Superius* et-
iam Veritatis Studium fonticè admodum
violantes, præpedientes & subvertentes.
Et verò quod *Cartesii*, quam vocant, *Phi-
losophia*, seu Sciendi Methodum, seu Sci-
entias ipsas, *Naturalem, Transnaturalem,*
quin & Moralem, spectes, mera sic anti-
Phi-

Philosophia, h. e. omni ex parte *αλογος*,
enormis atque Sophistica, & in specie qua-
drimembris illa ipsius *Methodus* ex alle-
anti-Analytica, imprimis autem *Physica*
palam *anti-Physica*, & *Sapientia*, quam
pro *Metaphysica* obtrudit, *anti-Metaphy-*
fica &c. post alios *Primicerius* noster in
(VI. *Exercitationibus* constante) **ANTI-**
CARTESIO suo, quoad brevibus fieri po-
tuit (& quidem seorsim in super *exercit. 4.*
Antonium le Grand, 5. Jacob. Robaultum,
& *6. Joh. Claubergium* redarguens,) aper-
tis quibusque oculis satis superque com-
monstravit.

§. 34. Intelligimus autem nomine *A-*
nalysos tum *Physicæ*, *Metaphysicæ* &c. cui
ea è diametro contrarietur, non equidem
Summulistico-tralatitiam, quam *Peripa-*
reticam vocant; (etsi huic quoque adver-
setur) sed genuinam & veram omnino.

Ex quo *Cartesii* *Methodus* eminen-
tiori multum gradu *anti-Analytica* est,
quàm *Vulgaris* illa *Logica*; ut quæ ta-
men veræ *Analysos* *Aristotelica* quædam
vestigia superare sinit inque salvo relin-
quit, uti & ulterior *realis* illa *Philosophia*.

In

In *Cartesii* verò commentis istis, quæ nempe is peculiari jure sibi vendicat, nihil prorsus sani deprehendere est. Utpote in *Methodo* nihil de vero & sano Sciendi Modo, in *Sapientia* nihil de vero Scientiæ Transnaturalis lumine; in *anti-Physica* nihil quicquam de vera Naturæ & Naturalium rerum Scientiâ; quicquid sit de historicâ quarundam rerum Naturalium notitia; atque sic etiam in *Ethicis regulis* nihil de vera Ethica.

§. 35. Excerptorum specialium paradigmatum locò (siquidem requirantur) sumto jam, quoad *Methodum* quidem & *Sapientiam* tò cogito, ergò sum: & tò quicquid clarè percipitur, verum est; Prima, videl. & summa Cartesianæ Insipientiæ lemmata sive axiomata; quæ quàm vesana sint, d. l. *Exercit. 2.* de illo quidem à §. 29. ad 37. de hoc autem à §. 52. ad 63. ad nauseam fortè ostensum habetur.

§. 36. Et re ipsa pròfectò *des Cartes* in anti-Philosophia sua, præsertim verò insipientissimæ Sapientiæ à parte, à se agit omnibus eò nomine palàm infamibus longè nocentiorē: dum nempe hoc,
quod

quod *DEUS* sit, quodque *Mens hominis* reipsa à corpore differat, non agnoscit & homini naturalibus notitiis seu sanæ Rationi connatis principiis (uti vulgare illud: *DEUS est colendus*;) sed ponit dubiæ quæstionis esse, cujus affirmationem sublesta infrunitaque probandi ratione reverà magis adhuc dubiam reddit. *Atheis* sanè primò omnium demonstretur, necesse est, quemadmodum ne quidem homines, h. e. connato rectæ Rationis lumine præditos, se agnoscant, secus existentiam *DEI* & mentis à corpore diversitatem, haudquaquam in dubium vocaturis. Quid nî igitur *des Cartes* nefandis *Atheis* vel maximè accensendas sit, dum naturales istas notitias negat, hasque seriam sic in quæstionem vocat, ἀλόγως item probationibus ultrà subruit?

§. 37. Quanquam longè impudentiore adhuc fronte anti-Philosophia ejus in specie anti-Physica est. Primum sanè summumque veræ Physicæ principium est & æternum manet, quod (1.) unamquodque corpus Naturale constet animâ (αἰνολόγως saltem dictâ; in genere enim *Formæ*

Formæ substantialis nomine venit,) & so-
cio corpore, ceu essentiae constitutivis par-
tibus; (vid. *Anti-Cartef. Exercit. 6. §. 5.*
& *seqq.*) quarum (2.) ratione insitâ suâ
Naturâ pollet, naturalium omnium
ἐπερχόμενον genuinô Autore & Causâ.

Utrumque verò hoc principium, dum
Cartesi, quam vocant, *Physica* ex profes-
so, ut ajunt, seu palmari & plenô conatu,
e medio tollit; quâ quæso non sit *anti-*
Physica; & κατ' ἐξοχήν quidem?

§. 38. Qualem cætera quoque impu-
denter satis vivô opere se demonstrat;
dum v. c. præfractè præter vanè commen-
titias *Extensionis Particulas*, harumve
Motum & texturam nulla agnoscit Na-
turalium, ut vocant, operationum & mu-
tationum genuinas causas ac principia;
atque sic reapse prorsus abnegata insitâ
Naturâ naturales nihilominus actiones
& mutationes identidem crepat, inque
Specie perquam ἀλίγως *Ignem & Calo-*
rem (Substantiam & Qualitatem) per
Motum, quem merae Extensionis Parti-
culæ cicant, ut competens genus definit;

jux-

juxtaque pernegat Naturalem Vim homogenea attrahendi, (qva v.c. radix plantæ convenientem sibi succum alibilem attrahat ;) unâ cum facultate digerendi & maturandi, dum, quicquid hujus nomine venit, mera separatione, pulsione variaq; collocaione & textura Particularum (*Cartesiane* puta *Extensionis*) fieri somniat ; ejus verò Sectatores, ubi ad rem venit, has ipsas meræ Extensionis, siue Magnitudinis, Particulas identidem cum Minimis Naturalibus, h.e. nobismet probatis *specificis* corporum *Atomis*, perquàm subdolè & litigiosè confundunt : à quorum hallucinatione parùm absunt, qui *Cartesii* tria Elementa, Idque genus alia fanatica commenta, quovis modo incrustare nituntur.

§. 39. E quibus omnibus, luculenti solum exempli sic causa adductis, juxtaque gnaviter perlecto *Anti-Cartesio* nostro, abundè, uti speramus, liquet, quàm (quod supra prædiximus,) nihil sani, nihil sanæ & solidæ Rationis, nihil de ingenuo Veritatis studio, & penè nihil etiam de plausibiliter splendentis Opinioni merito, depre-

prehendere sit in omni *Cartesii* malè appellata *Philosophia*, (quatenus quidem *Mathematicis* contradistinguitur,) quamque merito jure in ipsam competat *anti-Philosophia* nuncupatio ; adeo fanè, ut, qui *Philosophiæ* vocabulò eam seriò dignantur, hòc ipsò plus satis palàm faciant, quàm procul absint à perspecta sibi, vel cordatè animadversà, *κατὰ* dictæ *Philosophiæ*, & *Philosophari*, definitione ; h. e. quàm consistere hæc *κατὰ* *Philosophia* citra intemeratam accuratamque demonstrandæ & sciendæ Veritatis rationem : hòc ipsò iis similes, qui (in *Phyfico-Medicis* v. c.) *Recentiorum principia, principia, principia*, (*Experimentis* nempe superstructa *dogmatica*) identidem jactant, utcunque nunquam seriò vel cogitârint, ecquid universim & omninò sit genuinum proprièque dictum *Scientiæ Principium*, quamque *ἀληγως* ulla usquam (utcunque plausibilis) opinio ejusdem nomine & locò aliis obtrudatur.

§. 40. Possent eqvidem, nisi obstarent nobis angusti præsentis instituti limites, amplius hîc commemorari noxæ, quibus

Cart.

Cartesiana ista anti-Philosophia præter inferiores atq; Philosophicas Scholas, Superioribus etiam, in primis autem *Theologicae & Medicæ*, hætenus infesta & detrimento fuit: sed enim sufficit jam prædictis pauculis, salvandæ conscientiae ergò, ostendisse, quàm reprobum in sensum hac quoque in parte, iusto DEI Iudicio, datum sit Seculum hoc: qui quidem initio statim, ipsis etiam doctorum quorundam Virorum (inque his *Gassendi*) de *Cartesii Pseudo-Philosophia* (ejus ad petitionem) publicè latis judiciis ubertim satis se prodidit: ut quæ parùm melioris notæ sunt, nisi fortè sarcasticum illud excipere libeat, quod Jesuita quidam in cumulum adjecit: ostendisse item, quàm eminenti in gradu *Cartesianismus iste* de *Opinionis*, & tenebrarum sic, regno sit, ceu impræsentiarum urgendi boni Signi merito prærioque (h. e. veræ Analyti & solido omni arduæ Veritatis Studio) ἀποτόμας & hostiliter admodum adversus, eoque, ceu nocentissima Scholarum pestis, cane pejus & angve fugiendus, tùm hōc ipsō nomine Philosophici Studii Tironibus, Gymna-

sio-

siorumque alumnis, frequenti dehortatione identidem detestabilis reddendus.

§. 41. Et reverà sanæ Rationi hodieque vix mirum adeò videri potest, quod Gentiles olim *Solem, Ignem, tum lignea, lapidea & metallica Idola*, DEI instar, coluerunt, adorârunt; ac verè intelligentibus est, vel *Posteris saltem nostris erit*, quod Cartesianæ illæ *αλογίας* in hunc usque diem apud Viros cæteroquæ doctos & prudentes palmaris Sapientiæ habeant, vel habuerint, pretium; & anti-Physicæ quidem apud nonnullos quoque *per ignem Philosophos*; utpote *insitæ* corporum *Nature*, variis sub nominibus asserendæ & colendæ, alioquin addictissimos.

§. 42. Eos verò, qui anti-Cartesianæ huic Epicrissi nostræ, ceu iustò audentiori, vel asperiori, cum Poëta obnunciaverint fortè: *Parcius ista viris tamen obijcienda memento: per omnia* in superioribus ubertim exposita *Sacra* etiam atque etiam rogamus, probè velint considerare, cuius *Causæ & Gloriæ* merita nobis hîc præmanibus sint, quamque nostrum haud sit, secus sentientium hominum gratiâ & metu

metu Scholasticæ Juventuti & Christianæ Reipubl. perquam salutaria acroamata & monita ista subticere, necesse contra-
generosè (ut cum *Britannico-Regia Soci-
 etate* sic loquamur,) *effundere* : rogamus
 item, ut sicubi omninò hîc, vel in eîen-
 ctico illo Scripto, *nimis quid, in Veritatis,*
 vel *Cartesii* fraudem, nos admisisse putent,
 errorem ejusmodi commonstrare, coque
 juxta sic palàm facere dignentur, quod &
 quemadmodum ipsi quoque de rei Veri-
 tate, deque *Josephi Attritione* solliciti sint;
 non autem de eorum censu, quibus co-
 gentis instar Rationis est, pro libitu usque
 opinandi ~~receptis~~ : rogamus denique,
 velint Studiosæ pubis saltem hac in parte
 misereri, gravemque adeò reddendam o-
 lim rationem quoad antenus sic mitigare;
 cui alioquin etiam ad *finem* §. 35. repro-
 bati se obstringunt. Sed

Ohe jam satis est, ohe libertate!

Nempe quia *Cartesianismus* inter summa
 verè Probandi *Analytici* hujus *Signi* im-
 pedimenta facilè primum est; oportuit
 utique, ut ei paulò sollicitiùs hîc contra-
 veniremus.

§. 43. Superest istò, omni Instituto no-
stro directè sic, & *signatè* etiam, adversan-
te *Malo Signo*, sublimius adhuc alterum,
sed eidem tamen *exercitè* solummodò ad-
versum, h. e. *anti-Theologicum*, supra
(Præfationis sub initium) *Irreligionis* no-
mine designatum, cæteroquæ pariter Con-
temptæ Veritatis (puri Evangelii) in pœ-
nam, è divinitus permissò reprobò illo
sensu, seu *παλιν ἐπέγχα*, obortum: in
specie videlicet (1.) *Append. 3. §. 5.* stri-
ctim reprobatus, orthodoxæ Ecclesiæ lon-
gè nocentissimus, *SYNCRETISMUS*:
tùm (2.) ibidem notatus, hodiè auctior
& frequentior multò, *ENTHUSIASTI-
CUS FUROR*; cum vario (3.) præsertim
autem *STATISTICO, ATHEISMO*. Eò
quod hoc quoque malum omne, bono
cum DEO, nullò negotiò anteverti, vel
in primâ certè herbâ extingvi feliciter
potuisset, siquidem juxta solidam Gy-
mnasiorum Emendationem, *VERA A-
NALYSIS* ulterius quoque justum ad
vigorem pertigisset: quemadmodum a-
libi pluribus demonstratur.

§. 44. Neque verò præterea minùs bonorum Consequentium, è posthabita solùm ejusdem boni Signi *δοκιμασία* prognatorum, parùm gnarus esse potest, quicunque *Cap. 1. §. 14.* memoratos, ipsam videl. præviam certò secuturos, ad votum *metiores Fructus* paulò oculatiùs contulerit cum hodierno rerum statu: quemadmodum nempe, majorem ferè partem, adhuc hodieque se habeat, h. e. seqvior, longè sit, *Institutio & Manductio Gymnastica*, eoque etiam hinc prodiens & altiùs pòst progrediens, *Studiosa Pubes* ac, nostram ad monitionem, (juxta *Gymnastiosoph. v. c. Cap. 2. 4. 6.*) jam pridem fuisset.

§. 45. Ex quo mirum haud est, in *Hierarchicis* postea *functionibus* usque adeò sæpè, omnem pænè supra modum, deficere idoneos & fideles ministros, nefandas contra impietates, cum sacrilega Hypocrisi, indies propemodùm vires sumere eundo.

Uno hìc q. verbò complectimur mala, quæ vix spisso quodam volumine satis vel percenseri, nedum explicari aut de-

plorari queunt: ut in specie de Physico-
Medicum Studium iufestantibus corru-
ptelis, quibus Analyticus noster sæpenu-
merò amarè fatis illacrymatur, nihil de-
nuò nunc dicamus &c. &c.

§. 46. Absit tamen, quicquam horum
eò accipiatur (id quod vel ad nauseam
iterum iterumque juxtà monemus,) ac si
præcisè nostrum, modove laudati Οδηνγῆ
nostri, ad præscriptum rem agi unquam
voluerimus, vel omninò sic agere nolen-
tes ea propter ullius id genus mali auto-
res habeamus: utpote qui, præter & ultra
prodit à nobis *Signi* cordatam considera-
tionem, desideramus veriùs & requirimus,
quàm inhibemus, ut quivis alii, superiùs
præsertim (*ab initio* §. 15.) indigitati pro
divinitùs sibi concessis donis bonisque
rem meliùs multò agant, & jam pridem
egerint: sic tamen, ut nihilominùs præ-
viâ maturâ & seriâ illâ nostrorum me-
tematum *δοκιμασία* opus fuerit, omni-
busque probatis, ea, quæ omninò vera ibi
& bona esse deprehenduntur, suum ha-
beant pretium; utque palmaris hinc so-
licitudo maximè omnium impendatur.

felicitèr obtinendo adamussim veræ Ana-
lytices exercito pariter ac signato cursui
& vigori; cujus beneficiò ardua omnis
Veritas, mediante sic Demonstratione,
ab opposita Opinione adamussim & liqui-
dò sequestretur, atque sic penitissimè ca-
veatur, ne usquam *hæc* illius, vel *illa* hu-
jus, loco habeatur; identidem recordan-
do, quod & quemadmodum in exercita-
hac utriusque istius extremi determina-
tione *Publica & Privata salus* omnis sita
sit; ante omnia verò dirigentem moda-
lem eam ad normam *Medij generis Scho-
le* seu *Gymnasii*, etiam quoad Discenti-
um in animis jaciendas piæ Conscientiæ
radices, ex asse emendentur; eò quod ab
his plus minùs benè constitutis univer-
sum Christianæ Reip. & Ecclesiæ, etiam
quâ parte Academicis Studiis acceptum,
refertur, emolumentum fataliter pendet.

§.47. Et hæc quidem ratione toties lau-
datū & inculcatū nostri Temporis Signum
etiamnum apprimè bonū & boni ominis
esse poterit; idque haud minùs utique
certò, ac quod Eruditorum in censu nus-
piam desint Veritatis & Publici Boni cor-

datè & piè amantes ; hœc uno nomine
hactenus illaudati, quod, *Nicodemi* adin-
star, Publicæ luci se committere, vel Pu-
blicæ saltem curæ huic, ceu nobis conso-
ciati, sollicitius vacare usque noluerint.

§. 48. Speramus autem etiamnum, fo-
re, ut brevi, pariter nempe, magnanimi
jam *Nicodemi* ad exemplum, animosiores
facti, heroicô quôdam zelô in Cruce Ve-
riori sic viæ obnitentis Opinionis *seffixum*
Scholastico-Ecclesiasticum CHRISTI
corpus, cum tenellis suis membris, (cujus-
modi sunt primis Scientiarum piæque
Conscientiæ fundamentis præmuniendi
tironum animi) à Seculi per errorem *suf-
figentibus clavis* nobiscum feliciter solu-
tum eant: ingenuam hinc daturi operam,
ut deinceps haudquaquam ita (ceu huc-
usque sivevimus ferè,) absque, seu aversô,
sed verô ac syncerô Corde (*in Spiritu &
Veritate*) Publicis (privatisque) precibus
DEUM, REGEM & SPIRITUM Veri-
tatis rogare studeamus, dignetur *Superi-
oribus & Inferioribus Scholis largiter be-
nedicere &c.* Faxit hoc ipsa Æterna Ve-
ritas, cujus unius Gloria centrum & car-

do est, in quo omne illud negotium nostrum vertitur.

Eos verò, quibus superius memoratam contrariam ~~via~~ atque viam, etiamnum præamare, inque ea obstinatè persistere, libet, mansurum denique ~~sequi~~ *orem* longè *eventum* nostrum non est peculiari jam prognosi prælagire; utpote ex ipsis hætenus expositi Signi meritis, juxtaque demonstratâ rei Veritate omni, nobis etiam tacentibus, ultrò manifestū.

Huc refer sæpiùs citati *Specul. Apod. Part. 2. caput 5um*, quin & *6um*, ubi A. hoc ipsum clausulare argumentum pluribus prosequitur.

Et nos quidem, non sine denuò repetitis *suprà §. 19.* adhibitis allegatisque *Suspiriis*, pedem hîc figimus; quodque reliquum est, Divinæ Providentiæ, Diisque Tutelaribus, præsertim verò *Gymnasiorum Antistitibus*, hoc ipsum Signum posthæc curatiùs pensitaturi, comenttimus; & his quidem non sine jure merito speratâ recordatione communis Veriverbii: *Vox amici, vox DEI.*

Hucusque ipsa Prosphoneſis.

Sequuntur

CAPITIS TERTII vice

Quatuor initiò promissæ
APPENDICES DIEXODICÆ,
 ceu Theologicæ δοξιαστικῆς
 paradigmata:

Quorum anteriora *ad Institutionem* (Gymnasiosoph. cap. 7. &c.) posteriora *ad Praxin* magis spectant: h. e. ad (1.) penitus jungendum Veritatis & Pietatis zelum; (2.) agnoscendum verè Piorum, quà talium, Divinos natales & idiomata, cum incomparabili felicitate; illud per Epistolicum Excerptum; hoc è Programme quodam Pentecostali.

APPENDIX I.

GYMNASIOSOPHIÆ Capitis Septimi Membrum tertium
 ad normam

SYMBOLI APOSTOLICI
 partim confirmatum, partim
 emendatum.

§. I. **Q**uod & quemadmodum bien-
 niò abhinc edita Gymnasiosophiæ

phia nostra & ipsa sit de Analyticis (h. e. accurato arduæ Veritatis Studio velificantibus) Temporis nostri Signis, antegressa Prossphonesis non semel monuit. Quoniam verò ejus Cap. 7. Membrum 3. intereà temporis nonnihil vapulare cœpit, dum suppetias huic laturi Gymnasiæ Theologici (cujus Summarium inibi à S. 6. ad 13. legere est,) editio differtur; nostri utique muneris est, has ipsas impræfentiarum solidâ quâdam eorum, quæ in dubium fortè veniunt, confirmatione, explicatione, vel correctione etiam quandantenus in antecessum ferre.

§. 2. Ideò autem reprehensionem d. 1. mereri videmur, quod ausi simus: (1.) *Theologicis Institutionibus leges præscribere, & ab his deflectentes redarguere; in specie autem (2.) Analytici Ordinis jura quasare, quæ velint, unamquamq; Practicam Disciplinam in tres omninò Partes Principales disseci, quarum I. de Fine; II. de Subiecto, vel Objecto: III. de Mediis consideret: cujusmodi trichotomia Theologicis etiam Institutionibus; atq; hinc (3.) contra ac nobis videtur, initio præmissum*

dogma de Vita & Morte aeterna &c. ad-
missi n. conveniat : tum (4.) quod nostra
cum ipsorum Locorum Theologicorum,
(Fidei articulorum,) tum universa Insti-
tutionis Theologicae dichotomia, & hujus
quidem in tractatum de Fide, quæ credi-
tur, alterumq; de Fide, quâ creditur, (pro-
ut utraq; hæc proponitur d. cap. 7. §. 13. 14.)
merè doctrinæ spiraret novitatem, nec con-
sistere, aliusve obtrudi queat; iniqua i-
tem (5.) minimeq; naturalis adeò sit num.
10. inserta lex Didactica, quâ juxta the-
sin antitheseos requiritur elenchus.

§. 3. Exigui equidem *ἀντιπρόσωπα* hæc
 ponderis sunt, eorumque animadversio
 haud injuriâ citraque urgens vapulantis
 sic Veritatis incommodum ad (serò quan-
 tumvis) secuturas *ulteriores* illas *opellas*
 differri posset; sed tamen antè indigita-
 tis de causis haud dubiè præstat, in ante-
 cessum maturiùs ita glaciem frangere,
 atque sic ad ipsum *Gymnasium Theologi-*
co-Didacticum, & (quâ d. c. Septimum.)
 correctiùs posthæc edendam *Gymnasioso-*
phiam, tum insecuturam posthæc, ejus-
 modi ad *ἀντιπρόσωπα* concinnatam, Insti-
 tutio-

tutionum Theologicarum Epitomen (cujus ichnographia quædam sub finem adjicitur,) viam munire, idque tantò alacriore manu, quò præsentior hîc occasio se offert, rem omnem *de simplici & plano* explicandi, atque sic (in Gymnasiosophias Præfamine laudata) *Antiquæ Simplicitatis*, quin ipsius *Apostolici Symboli & Apostolicæ* adeò *Simplicitatis*, vestigia premendi, horumque ad normam ipsamet nostra meletemata in ordinem redigendi.

§. 4. Libet autem, in gratiam eorum, qui Gymnastico funguntur Docendi munere, & nostrâ manuductione nonnihil juvari possunt, minùs tralatitio quodam Demonstrativæ methodi specimine, h. e. ab utrinque concessis, vel imò concedendis, *Definitionibus & Hypothesibus* qualemcunque hanc *παραγματοειδὴν* ordiri; eò, quod non nisi hâc demum viâ è medio antè sublati impedimentis desiderata hîc Veritas adamussim innotescat.

§. 5. Sunt autem hæ potissimum: I. *Ante omnia in confesso sit oportet, tantum de modo, ratione & ordine docendi h. l. questionem esse*; minimeque de ipsa

Fidei sive credendorum Veritate ulla:
 utpote cujus unanimis apud nos consen-
 sus & amplexus indubitato præsupponi-
 tur. Quemadmodum 2. hoc quoque
 meminisse omnino decet, quod *insolidum*
hic solliciti sumus de Institutione Gymna-
stica, minimeq; pariter de Academica, &
quod hujus à parte non statim negetur,
vel in dubium vocetur, quod illius. Hinc
 porrò 3. καὶ ὅλας veræ Regule & Leges
Didacticae haud dubiè sunt de genere Na-
turalium Notitiarum; de quibus dici ne-
 quit, quod humanâ ullâ auctoritate nitan-
 tur, aliisve obtrudantur. 4. Utcunque
Christiane quoq; Fidei doctrina suo modo
 subsit simpliciter & καὶ ὅλας veris Apodi-
ctice jurisdictionis seu directionis moda-
tibus legibus, v. c. de incumbente Demon-
strationis Debito, de Quæstione & Argu-
mentatione Demonstrativa; deque Plana
& Polemica Veritatem Docendi ratione:
cetera tamen ea omnino peculiaris sui ju-
ris est, quæ. v. c. insolidum nititur Scri-
pto DEI Verbo, & αὐτῶν sic αὐτοκρίτως
auctoritate, tum Finis juxta & Mediorum
à parte singulari gaudet idiomate.

5. *Etsi tradendis Præcticis Disciplinis convenit, à præcognito Fine & Subiecto ad Media progredi, (quem Ordinem Analyticum vocant,) hinc tamen nihil minus sequitur, ac, unamquamque earum pari ratione in tres præcipuas partes dividi, harumque sic ordine teneri.* 6. *Quin hoc (puta quoad Naturæ in Lumen cadentes Scientias) positò etiam, nihilominus tamen Theologicis Institutionibus est manetq; peculiare illud jus suum, quò Finis simul & Mediorum notitia mera est Revelationis: quoniam dum initium faciunt à dogmate de Trinitate DEO &c. nihilominus prænoscenti Finis suò modò rationem habeant.* 7. *SYMBOLUM APOSTOLICUM, quoad tradendorum Fidei dogmatum, sive Articulorum, Ordinem, inq; Partes præcipuas divisionem, ex Apostolica quasi traditione, vera omninò & valida satis, tum antiquissima & simplicissima norma jure merito habetur.* 8. *Utcunq; Systema Academico-Theologicæ Institutionis in tradendis Locis Theologicis certâ quâdam ratione subsistere, merè etiam Positivum esse possit; cum Gymna-*

D 6

stico

Itico tamen ea ipsa de causa res non paulò aliter se habet.

9. *Gymnasiorum nempe imprimis est, Alumnorum suorum animos maturiùs radicatè satis præmunire adversus, hodieq; plus multò ac antehac, metuenda diversi generis scandala, præsertim verò adversus seductionem à Fidei Veritate, piæque Conscientiæ studio.*

10. *Ex quo Theologica ipsorum Institutio aliarum quoque Didacticarum legum tantò enixiore observatione opus habet.*

Explicatio & Confirmatio.

§.6. **U**T verò uberioris explicationis & confirmationis causâ nonnihil superaddamus, de *Prima* sanè & *Secunda* (præfinitione magis, quàm hypothesis) liquet, meras esse contestationes adversus eos, qui diversum quid hîc opinari, vel ex opinione sua nobis obnunciare velint. Inprimis autem secunda illa præmonitio probè meretur adverti: puta quod iis, qui de Emendatione Gymnasiorum insolidum solliciti sunt, vel maximè incumbat, Theologicam eorum

Insti-

Institutionem sedulò accurare, inque melius mutare; & nos quidem omninò perdeceat, telam, quam in Gymnasioſophiæ Septimo Capite orti ſumus, penitiùs & uberius declarando atque confirmando, quin, ubi opus, emendando etiam & corrigendo, pertexere.

§. 6. *Tertia* porrò hypothesis loquitur de legibus ſive regulis *d. cap. 7. Gymnaſioſoph. §. 9. & ſeqq.* recensitis, h. c. quas propediem, bono cum DEO, edendum. Gymnaſium Theologicum καὶ ὅλας urget atque pluribus edocet. Eas verò usquequaque de Naturalium Notitiarum genere eſſe, juſti Poſtulati inſtar præſupponitur hîc; per evidentem ſeqvelam additò, quod quæ, *ut univerſim valida*, ipſum Naturæ Lumen dictitat & præſcribit, nemini hominum attribui poſſint, ac ſi ipſe dictitet atque præſcribat, aliisve obtrudat.

§. 8. Cæterùm de quinque anterioribus, ceu ſpeciatiim Propædevticis, legibus, faciles damus, diſtinctioris ſolùm doctrinæ cauſâ totidem numerari, & anteriores quatuor alioquì unâ *Definitionis* ſub rubrica (quâ de legi interim poteſt *Bas. Analyt.*

analyt. Syllog. 1. Erot. 1.) comprehendit:
 nec dispariter se res habet cum *sexta* &
septima. Quid verò omnino sibi velit,
 quamque observatu necessaria sit, *quinta*
 lex, sive regula, in *Analyticis* & superius
 dicto loco, pluribus edocetur: uti & quod
decima ibid. regula minimè omnium lo-
 quatur de *Polemica vindicatione*; uti
 quidem de *succincto & summario elencho*
 &c. Probè autem meminisse decet, in-
 solidum hîc sermonem esse de Analytico-
 Modali Naturæ Lumine, quò, propositi
 Finis ratione, omnis Institutionis progres-
 sus, Medij adinstar, destinatur atque æsti-
 matur.

§. 9. Ad *Quartæ* Hypotheseos exege-
 sin facit, quod omnino modalis ista Sci-
 entiarum directrix etiam de Scientiarum
 Principiis, deque Practicarum Fine & Me-
 diis, simpliciter & κατ'ὅλῃ præcipere pos-
 sit; si modò juxtà in confesso sit, quod
 Fidei Scientia sive Sapientia, quoad *Prin-
 cipia, Finem & Media*, à merè Philoso-
 phicis totò cœlò distet, adeoque de *his*
precisè valida palàm particularia sint.

§. 10. *Quinta* porrò *posterius mem-
 brum*

brum (quod aliud longè sit, Practicarum Scientiarum Disciplinas primùm de Fine & Objecto, pòst de Mediis considerare, aliud pari ratione & jure in tres ita palmares veluti Partes integrales dividi, quas ordine sic pertractare conveniat, quodque hoc ex illo haudquaquam consequatur;) quàm sit certò verum, patet (1.) è non data valida ulla modò indigitatæ consecutionis ratione: (2.) E negari hîc nesciâ paritate Contemplativarum Scientiarum; utpote quæ per Te similiter considerare necesse habent de Principiis, Subjecto, Affectionibus & harum Causis; neque tamen earum Disciplinæ in tres ita partes dividantur. (3.) Inductione omnium Scientiarum Practicarum, quarum vix ulla in tres ita partes distinguitur: puta nec *Logica*, vel *Analytica*, nec *Moralis Philosophia*, nec *Jurisprudentia*, nec *Medicina*.

S. n. Scilicet in Logicis Institutionibus communiter prænoscenti Finis vix uno alteroque verbo, & obiter sic, (quanquam cæteroqui etiam parùm vera ferè,) habetur ratio; minusque adhuc veri Objecti; dum

dum præsertim rerum Prædicamentali-
genera & species palam erroneè eò nomi-
ne laudantur, divisio autem in partes,
qualiscunque cætera sit, in totum diversa
est à trichotomia illa. Nos autem uti
ante omnia *Finis* præcognitionem sollicitè
accuramus, sic Aristotelicæ dichotomiæ,
in *Analysin Formalem & Materialem*,
tanquam scopulo adhærescimus; utrobi-
que interim *Objecti & Mediorum*, quin
& Propædevticarum Partium, competen-
tem habentes rationem.

§. 12. Quantum deinde ad *Ethicam*, ne
longè primùm aliud est genuinum Ethi-
ces Finem initiò accuratè cognitum siste-
re; aliud, qualem libet de Summo Ho-
minis Bono discursum adornare. Quò
ipsò patet, ab *Aristoteli* nimium addictis-
ne in Ethicis quidem prænoscendo Fini o-
peram dari: quanquam multò adhuc mi-
nùs hæc detur subjiciendis porrò *Mediis*;
posito etiam, quod *secundum Naturam &*
Virtutem vivere Ethices finis sit. Ubi e-
nim in Aristotelica Ethica de acqvirenda-
rum Virtutum *Mediis* & Vitiorum reme-
diis agitur? Ut autem nobis probata E-
thica

thica aliter longè comparata sit, & ipsa-
tamen in *Generalem* potius & *Specialem*,
quam ratione Finis, Subjecti & Medio-
rum, in tres ita Partes dividitur.

§. 13. Ab eadem porro trichotomia,
uti & operoso initiali dogmate de præno-
scendo Fine, longius adhuc absunt Juris
Institutiones.

Medicæ tandem juxta quidem Vete-
rum disciplinam (quæ recentioribus mo-
re suo fordet ferè,) incipiunt quidem à
traditione de Fine & Subjecto (h. e. Sani-
tate corporis humani) quâ primùm occu-
patur Physiologica pars, suoq; post modò
Pathologica etiam; rectè tamen nihilomi-
nùs dividitur in *quinq;* partes, duas nem-
pe principes, & tres per se atq; penitus ne-
cessariâ p-æcognitione occupatas. Ne-
que est, ut quintæ isti hypothesi, ceu, sub-
sequentis intuitu, merè præliminari, soli-
citiùs hîc immoremur.

§. 14. Sextæ hypotheseis tacitè perstrin-
git rationem, quamobrem Præcticæ Sci-
entiæ, quæ Naturæ Lumen Principiorum
fontem agnoscent, necesse habent à soli-
dè præcognito Fine ordiri; eo nempe,
quod

quod hinc demum innotescit, velutique
fuit & mensuratur, necessariorum Medi-
orum cognitio: expressè interim monen-
do, quod hæc ipsa ratio Theologicis Insti-
tutionibus haudquaquam pariter congru-
at; quippe ubi & *Finis* & *Media* meræ
sunt Revelationis. Id quod è *Hypoth. 4.*
h. l. jure merito recognoscitur & denuò
inculcatur. Utcunque autem hæc ipsa
ratione aliisque pluribus pateat, non posse
illas ab accurando dogmate de *Vitâ* &
Morte eternâ, unâ cum penitus connexis
aliis, initium capere; nihilominus tamen
eò ipsò, dum incipiunt à dogmate de
DEO, ceu verè Summo Homini Bono &
Fine objectivo, præstituti etiam formali-
ter dicti Finis, h. e. æternæ Beatitudinis,
suo modò, & sufficientem quidem, ratio-
nem habent: quemadmodum hoc omne
alibi explicatius ostenditur.

§. 15. *Septima* hypothesis haud utique
præter rem supponit, *Symbolum Apostoli-
cum*, post & juxta S. S. Scripturam, Apo-
stolicæ quodammodò traditionis esse, &
tempore saltem Apostolorum in CHRIS-
TI Ecclesia suum habere pretium cœpis-
se, ut.

se, utcūque haud abs re dubitetur adhuc, an ipsimet Apostoli & melius quidem fundandi concordis dogmatis sine, id literis sic mandārint. Eo ipso autem dum tacitè juxtā hīc fatemur, pro Fidei insuper dogmatum genuinā & sufficiente normā id obtrudi haud posse; tantò liquidius constare arbitramur, quod nihilominus *Ordinis* interim, quo Fidei dogmata (Locos Theologicos) tradi convenit, itemque *Divisionis in diversa capita principalia*, uti Catecheticae, sic Gymnasticae etiam, Theologiae genuinus omnino canon sit, qui uti simplicitate, sic validā satis, & tantum non prorsus Divinā, auctoritate polleat emineatque. Quò magis autem juxtā pernegatur, idem ipsorum necessario tradendorum atque credendorum Fidei dogmatum adaequatam haberi normam posse: quippe quorum summaria & memorialis, veluti que historica solum, tabula est; hoc magis mirari subit, quod & qvī ipsimet erroneae istius antitheseos primarii fautores tamen jam olim id ne *Ordinis* quidem & *Divisionis* normam agnoscere dignati fuerint. Sed enim

enim nostrum est, hâc sollicitudine missâ, Gymnasticæ Institutionis modulô hujus loci meletemata metiri.

§. 16. *Octava* hypothesis *duplici exem-*
plo commonstrat disparem hîc *Academica*
& Gymnastica Institutionis rationem :
dum illa *in traditis Locis Theologicis* ut-
plurimum *subsistit*, idque dubio procul
propterea, quod inculcatam Fidei, quâ
creditur, Praxin, unâ cum compendio
quodam Theologiæ Moralis, urpote Ca-
techeticâ Theologiâ cumprimis dignam,
Gymnasiis committit, atque, ceu inibi so-
lidè anticipatum, in Auditoribus suis pro-
babiliter præsupponit ; nec dispariter *In-*
stitutionum Compendia merè Thetica a-
gnoscit : quatenus nempe Academici Do-
ctores urgentioris Antitheseos elenchum
nullô negotiô publicis privatisque expli-
cationibus superaddere queunt ; quod sa-
nè Gymnasiorum Didascalis haud æquè
datum, sive in proclivi & promptu est. Ut
adeo utraque hâc ratione Gymnasticæ
Institutionis Systema ad expressas has ad-
ditiones tantò evidentius & validius ob-
ligetur.

§. 17. De *Nova Hypoth.* utramq; partem in solidum urgente Veritate è duplici Gymnasiorum Fine, desideratoq; Fructu, qui *Gymnasios. cap. 2.* in genere luculenter satis edocetur, ubertim liquet: dum pro speciali confirmatione accedit insuper maximum hodiè periculum seductionis, ultra, citraque hanc, illam, Heterodoxiam, ad veræ Religionis incuriam per *Syncretismum, Enthusiasmum, &* diversi generis *Atheismum*; tum per Seculi hujus filios, *intra & extra Superiores Scholas*, data scandala ad strenuè militandum sub Epicuræ securitatis, omnigenæ impietatis, quarumcunque item Vanitatum & Pseudopoliticarum hypocrisium vexillo: verbo, ad Seculo huic (vel Virtutum nomine & loco) perammatam *inversi* ferè *Decalogi* praxin.

§. 18. Nisi igitur Gymnastica Institutio & manuctio scandalis istis, juxta, mediantibus indefessis adhortationibus, in antecessum contraveniat, ita ut vel maximè inibi, juxta veræ Religionis thesin, sacrilegæ seductricium aberrationum ideæ, juxta item veræ pietatis præcepta, inver-

inversi illius Decalogi perniciosæ admodum turpitudines Studiolorum Adolescentium animis, abominationum instar, vivis veluti coloribus, imprimantur; qui quæso caveatur, ne iidem ejusmodi postretia plenis quasi velis incurrant? Rati, pro Seculi more omninò sic, nec aliter, agendum esse.

§. 19. Esto autem utramque eam curam Academicæ etiam Institutioni incumbere; constat tamen, quemadmodum maxima Studiosæ Juventutis pars à Theologica ibi informatione separata sit, nec cæteroquì paternè adeò manuduci, moneri & flecti possit: quanquam id unum præterea nobis ubertim jam satis est, quod tamen, per ipsam modò expositam *Hypoth.* 8. Gymnasticæ Institutioni per prius & non paulò urgentiore adhuc ratione incumbat.

§. 19. *Decima* tandem hypothesis, post quinque propædæuticas leges, cum primis insuper respicit ad *Leg.* 7. 8. 9. 11. 12. 13. Academica scilicet Institutio, dum unà ad *diffusum* Theologiæ *Studium* intentum habet oculum, quandoque Didacticas quas

quasdam leges minùs sollicitè accuratè,
Gymnastica verò eas non paulò sollicitiùs
observare tenetur, v. g. Discientes hoc, il-
lo, modo *parascévastice præmunendo &
præmonendo*, necessaria à minùs necessa-
riis fecernendo &c. Ita pro Theologico-
Gymnastica Institutione convenientius,
(hoc est, de simplici & plano,) v. c. una
idiotismi primum constituit Communi-
catorum Idiomatum genus, dum Acade-
mica *Formula Concordie* retinere interim
potest concretam magis definitionem &c.
Istis igitur ita præstitutis, sequuntur nunc
CONCLUSIONES.

§. 20.

1. **L**eges sive Regulas Apodictico- Di-
dacticas, quousque Naturâ notæ
sunt Veritates, suo loco *pro Theo-
logicis* etiam *Institutionibus* tradere ac ur-
gere, nihil minus est, quàm aliis, nedum
Academicis, nescio quas *positivas leges*,
indecenti ausu, præscribere, vel obtrude-
re, sed ostendere solùm & monere, quid
ipsa Naturæ luminis Veritas dictitet ac
præscribat, per *Hypoth. 3.*

2. Nullâ Analytici Ordinis lege Gy-
mnas-

mnastico Theologicis Institutionibus, vel
imò tradendis Locis Theologicis, conve-
nit, initiò considerare de Vita & Morte
æterna &c. & aliâ hinc Parte principali
de Subiecto, Homine peccatore, ac tertia
tandem de Principiis & Mediis: idque per
Hypoth. 4. 5. & 6.

3. Quin cætera etiam repugnat, à quo
plana via longè alienum est dogma illud
de Vita & Morte æterna ab initio sic tra-
dere: per *Hypoth. 4. & 6.*

4. Neque ulla alia ordinis & palma-
ris Divisionis ratio vel excogitari potest
ei, quàm Symbolum Apostolicum de pla-
no & simplici præit, æquiparanda, nedum
anteferenda: utpote quæ haud dubiè a-
liis omnibus rectior, planior, evidentior,
Discentiumque captui, connata veluti ex
proprietas, convenientior est: cujus nem-
pe permanifestum ad ductum I. Capite
Principali docetur de Trinuno DEO, ceu
Universi hujus Creatore, & Creatione i-
psa, tum de plurium Angelorum, atque
hinc Hominis etiam, lapsu, cum connexis
cæteris. II. autem de Redemptore CHRI-
STO ejusque Persona, Merito & apprimè
neces-

necessaria salvificâ hujus applicatione.
 III. de SPIR. S. Gratia illuminante ipso-
 que opere Sanctificatione, h. e. Illumina-
 tione Regenerante, vivamque in CHRIS-
 TUM Fidem Hominis ingene-
 rante, unâ cum penitus & consequenter
 annexis omnibus: juxta pleniorẽ Hy-
 potyposin, quam subsequens *Secunda Ap-
 pendix* exhibet: per *Hypoth. 7.*

5. Et hoc quidem usque adeo verum,
 & tantæ autoritatis est Apostolicum Sym-
 bolum, ut Gymnastica saltem Institutio
 ad id ipsum prorsus hîc alligata sit, ita-
 ut ipsi ne liceat quidem hâc (nedum ullâ
 aliâ) in parte ab expresso ejus præscripto
 recedere: per *eand. Hypoth.*

6. Eidem Institutioni prætereâ incum-
 bit, ultra Locorum Theologicorum Epi-
 tomen, alteram quoque Partem de incul-
 canda Fide, quâ creditur, ejusque fructi-
 bus &c. pari studiô accurare: per *Hypo-
 theses. 8. & 9.*

7. Pariter res se habet cum potiorum
 Antithesium succinctô & nervoso quo-
 dam elenchô præviæ cujusque Fidei do-
 gmaris thesi subnectendo: per *eand. Hypo-
 theses.*

§. 21. Ad 10. Hypoth. conclusionis hîc locô annotare, & Discentes monere, haud dubiè juvat, v. c. quantum referat Theologiam propriè dictis Scientiis accensere, imò hoc nominis ei, ceu veræ Sapientiæ, κατ' ἐξοχὴν attribuere; licet dum, *ut b. l.* in via Institutionis consistit, *ut Disciplina* spectetur, *non ut habitus*; nisi Efficientis (Docentis) & Finis intuitu. Tum quod hujus loci (specialis Finis respectu) sit *Theologia mediæ gradûs*, puta intermerè Catechetica & Academicam.

§. 22. Adhæc quod, hujusdem Institutionis pro modulo, redarguendæ Antitheseos habita ratio plurimum distet à Polemica pertractandarum arduarum Controversiarum methodo: porrò, quod necessariorum dogmatum nihil hîc prætermitti, nec non- necessariis ullis operam dare deceat: tum quod utcunque cætera compendiarie brevitati studeat, mediis Scholis conveniens Theologica Institutio, urgentibus tamen de causis principale caput de *Scripto DEI Verbo* paulò operosiorē requirat pertractationem; ita, quidem, ut nihilominus Discantibus inte-

rim potiora solum ejusd. momenta inculcentur: tum quod omnis cognitu necessaria Fidei Veritas in S. Scripturis clarè satis habeatur revelata, ut adeo nostræ interpretationi nullus ibi locus sit, tantum abest, ut ea requiratur; & sic deinceps.

§. 23. Atque sic, pro instituti ratione, Gymnasiosophiæ dict. *cap. 7. membrum 3.* non sufficienter solum ab initio (§. 1.) memoratis objectionibus vindicatum, & hoc ipso uberius declaratum atque firmatum, sed unà (*à parte videl. §. 13. memb. 1. propositæ Divisionis*) solidè emendatum inque ordinem redactum dedimus, & posterius quidem hoc, dum è posterioribus cogitationibus ultrò jam fatemur, minùs benè & contra normale hîc Symboli Apostolici dictamen Locos Theologicos, seu Fidei, quæ creditur, articulos, in duas partes præcipuas distingvi, ita ut articulus de **CHRISTO** Redemptore &c. priori parti, seu membrum ejus quartum, accenseatur: cum tamen is reverà Secunda Pars præcipua, seu medium Caput Principale sit; id quod alioquì etiam res ipsa clarò clariùs loquitur: quandoquidem articulus de

CHRISTO, veraque hujus agnitione, totius Sacrae Scripturae, atque sic omnium Fidei dogmatum, palmare omnino caput, argumentum & normale quasi centrum est, quò reliqua omnia, veluti ad cynosuram, spectant. Scientiæ videlicet universim jure meritissimò secantur ut res; non prout hominum præconceptæ opinionones volunt, vel secum ferunt.

§. 24. Est autem uti à re ipsa, sic rectâ Discentium manuductione palam alienū, Fidem de **CHRISTO** secundarium partis alicujus principalis membrum ponere, & magis adhuc caput de Homine Peccatore, Peccatoque ipso Secundam Partem Principalem velle, atque tum articulum de **CHRISTO**, *mediantis Principii* forte an sub nomine, ad Partem demum Tertiam referre. Ut ne dicam, quod hâc ratione IV. forent partes: I. de DEO Creatore. II. de Homine Peccatore. III. de **CHRISTO** Redemptore. IV. de Mediis, quibus Fides in **CHRISTUM** obtineatur. Vel imò quinque: siquidem ab initio primæ Partis, præmittatur dogma de Vita & Morte æterna &c. Usque adeò, eni præstat,

stat, normale hinc Apostolici Symboli dictamen & præscriptum agnoscere, adversusque placito omni datâ operâ anteferre. Loquimur videlicet de Gymnasticæ Institutionis Epitome; non autem de Institutione Academica: quæstionem, *et quid pro alio re hujus libertate satius sit*, omne citra præjudicium ex assè hinc seponentes: quâ de re denuò hinc insolidum protestamur, idque à parte simul jamjam subsequenti *Secundæ Appendicis*.

APPENDIX II.

ICHNOGRAPHIA COMPENDII
THEOLOGICI

Gymnasiorum usui pro hodierno
Evangelicæ Ecclesiæ Statu paulò
solicitiùs accommodati.

PARS PRIOR

De FIDE, quæ creditur, seu
Fidei Dogmatis.

Cujus primùm *Propædeutica Basis*
duobus absolvitur Capitibus: utpote

*I. De Theologicæ hujus Institutionis
Natura, Causa & Partibus*: traditur-
que adeò

*Artic. 1. Definitio Nominalis: quâ Theologia Naturalis juxtim paucis perstrin-
gitur.*

*Artic. 2. Definitio Realis: & quidem
per $\kappa\upsilon\epsilon\iota\omega\varsigma$ dictæ Scientiæ, sive Sapientiæ
genus assignata.*

*Ubi juxtâ monetur, quod antithesis,
quâ negatur, S. Theologiam esse pro-
priè dictam Scientiam, suis cum Her-
menevticis, tum Dogmaticis Demon-
strationibus nixam, ipsas Fidei Verita-
tes incertas reddat; quod item Theo-
logia, dum & quatenus in via sic Do-
ctrinæ versatur, parùm benè per Habi-
tum, ut genus, definiatur: utcunq; do-
cens ex habitu suo doceat, eundemque
(sive ipsi consimilem) acquirere Discens
Finali ratione propositum habeat. Ad-
dito, quod Scientiæ genus proptereâ et-
iam tantò commodius sit, quia ipsius no-
mine $\pi\epsilon\acute{\omega}\tau\omega\varsigma$ Disciplina, Habitus ve-
rò consequenter demùm significatur.*

*Artic. 3. Subjuncta restrictio ad me-
dium (h.e. merè Catechetica & superiorem,
Academica inferiori,) veræ Theologiæ
gradum &c.*

Dum

*Dum nempe nec quilibet Christiani,
nec Studiosi Academici, sed Alumni Gy-
mnasiorum Subjecti hinc rationem tra-
bent.*

*Artic. 4. Τὸ δῖον : utpote (1.) Prin-
cipium Ex quo. (2.) Efficiens. (3.) Ob-
jectum ; cum (4.) Fine Cujus & Cui ; u-
nà cum præsentis Scopi determinatione.*

*Determinatione, inquam, paulò antè
è Subjecti proprietate assignata : cujus
quidem intuitu tùm accurata satis Sci-
entia, quâ seductio omnis ad heterodo-
xias & hodiernas Irreligiones præca-
veatur, tùm viva in CHRISTUM Fi-
dei ingeneratio, quâ simul idonei confi-
ant ad fidelem olim Hierarchicæ functi-
onis administrationem, proprii Finis ra-
tionem habet ; ita ut neq; hac sine illa,
neq; illa sine hac id nominis mereatur.*

*Artic. 5. Forma, ceu est (1.) Divina &
Catholica Veritas : (2.) Perfectio prædi-
cto Fini adæqvata : (3.) In progressu se-
prodens luculenta partium, dogmatum-
que series.*

*Prout adæqvatus iste Finis secundum
utrumque membrum suum paulò antè*

fuit indigitatus : de Partium verò & Dogmatum serie ex Append. 1. & Gymnasiosoph. cap. 7 membr. 3. constat.

Artic. 6. Ulterior s. consequens Proprietas : utpote 1. perquam salutaris Effectus, isque quadruplex ; è prædictis facile perspectus. 2. Cognatio cum Naturali Theologia : & 3. Contrarietas, quâ ei adversatur Heterodoxia & Irreligio omnis, cum summaria istarum recensione, quoad præcipuos nempe errores horumque prætextus.

Utpote quâ Discentes, urgentibus de causis, imprimis autem propositi Finis necessitate, omninò opus habent.

Artic. 7. Explicatio eodem facientium terminorum, ut quid & quotuplex sit Fidei Veritas, Questio, Thesis, (tùm Theologica Demonstratio,) itemque Mystrium, Articulus, Dogma, Fundamentum &c.

Artic. 8. Divisio in duas Partes Principales ; quarum 1. (à prævio tractatu de S. Scriptura) consideret de Fide, quæ creditur, h. e. de Articulis & Dogmatis Fidei, vulgò Locis Theologicis, juxta simplicem Symboli Apostolici seriem. 2. De
(in-

(ingenerandâ, vel ingeneratâ) Fide, quâ in CHRISTUM creditur, ejusq; Incentivis, meritis & fructibus &c. prout infrâ explicatiùs sequitur.

II. De Christianæ Fidei Principio, seu Principiorum Fonte, S. Scripturâ.

Artic. 1. Quod & quâ Revelatum, & a Mosis quidem tempore, Scriptum DEI Verbum unicum sit, semperque fuerit, salvificæ Religionis seu Fidei, quæ creditur, Fundamentum *Ex quo.*

Artic. 2. Subjuncta ejus Definitio.

Artic. 3. Receptio more percensiti utriusque Fœderis Libri indubitatio Canonici.

Artic. 4. Ex his hæcenus recognitæ ejusdem Causæ, ut (1.) Efficiens Principalis & Ministra. (2.) Finis Cujus & Cui. (3.) Subjecta Materia. (4.) ἀναλίγαι dicta Forma; cum prorsus Essentialis, utpote Divina Origo & Autoritas, Sanctitas item & æternum immota Veritas.

Artic. 5. & 6.

Hinc penitus connexa ulterior, uti (1.) creditu necessariis sufficiens Perfectio,

Artic. 7.

(2.) Pariterque sufficiens Perspicuitas, sive Claritas. *Art. 8.*

(3.) Eaqu; omnem exesse jubens nostram, sive humanam, Interpretationem; unâ cum vanissimo obloquio de eadem utrinque controversa. *Artic. 9.*

Tum *Artic. 10.* uti se habeant Media & Principia *Hermeneutica*, quæis genuinus Scripturæ sensus confirmatur.

Et *Artic. 11.* maximè omnium suspicienda Divina, *Scripti* & hinc *Predicati* seu annunciati *Verbi* virtus, Efficacia & *crepda*.

Eaqu; etiam per Versiones sese prodens, *Artic. 12.*

Quibus omnibus *Artic. 13.* accedit luculenta attestatio Primitivæ & *universæ* Catholicæ Ecclesiæ, hujusque Doctorum, unâ cum *Libris* nostris *Symbolicis*.

Adhæc *Artic. 14.* quod & quemadmodum vi præmissorum universis plus, minus, intelligentibus Christianis incumbat *domestica* etiam S. Scripturæ *lectio* & *meditatio*.

Subjuncto denique *Epilogo*; quod & quâ è his hactenus liqueat de orthodoxæ pariter

pariter ac heterodoxæ Fidei & Ecclesiæ
prima & infallibili, eaquæ omninò funda-
mentali Nota.

*Sic tamen, ut è his omnibus selecta
solum paucula quedam Discipulis pro
eorum captu diligenter inculcentur.*

Sequitur

Ipsorum Fidei Dogmatum

PRIMUM CAPUT PRINCIPALE

*De Trinuno Creatore & Creationis O-
pere; cum penitus & consequen-
ter annexis.*

Ipsum porro penitioris ~~syntagmæ~~, h. e.
Basisti superstructum, Fidei Dogma-
tum Syntagma, jure merito (juxta qui-
dem Catechetica Apostolici Symboli tri-
partitionem,) distingvitur in tria Capita
Principalia: ita ut horundem Primum,
quod h. l. aggredimur, consideret

MEMBR. I. De TRINUNO DEO, U-
niversi hujus Conditore, & quidem

Artic. 1. Quemadmodum absoluta Ejus
cognitio aliquousque in Naturæ etiam
lumen cadat.

Artic. 2. Salvifica tamen, quò imprimis

Spectat S.S. Trinitatis mysterium, è supernaturaliter demum Revelato Verbo obtineatur: è quo ipso *Artic. 3.* Mysteriorum ejus Veritas luculentè satis explicatur, invictèque demonstratur; non sine subjuncta duplici ulteriore Confirmatione.

MEMBR. II. De OPERE CREATIONIS, eique penitus, vel consequenter, annexis: & quidem

Artic. 1. De sextiduo peractâ Mundi hujus Creatione.

Artic. 2. De Angelis ex creatione universim *Bonis*, tum per numerosam apostasiam *Malis*.

Artic. 3. De Hominis ad imaginem DEI Creatione, istiusque per Lapsum amissione.

Artic. 4. De Peccato Originali *primitivo*, prout in ipso Adami animo radicari cœpit, & *propagato*, eique connexis.

Artic. 5. De diversimodè, h. e. *conservando, cooperando*, cætera etiam *providè gubernando* operosâ Ter Opt. Max. CREATORIS *Providentiâ*, & in hac de paterna DEI provisione, quâ Humano generi ab æterno decrevit ac destinavit REDEMTOREM.

II. Cap.

II. CAPUT PRINCIPALE.

Quod occupatur verâ & salutiferâ
Redemptoris CHRISTI agnitione;
& quidem

MEMBR. I. Quoad Personam: ubi in
progressu, nemine cordatorum refragan-
te, Communicatio Idiomatum cum primis
trium ponitur esse generum, etiam ple-
beis intellectu sic facilius:

*Idq̃, alios inter, jam olim sic prae-
unte D. Hasenrefferio in Compendio Lo-
cor. Theolog.*

Ut 1. sit Humanorum idiomatum &
imbecillitatum Appropriatio: (Græcè
ἰδιωματισμός.) 2. Communicatio Majestatis;
Gr. ὑπερύψωσις. 3. Communio officia-
lium operationum; Gr. κοινωνία λειτουργι-
σμάτων.

*Et circa secundum quidem haud abs-
re Veritas communicatæ Omnipresen-
tiæ paulò nervosius hîc asseritur.*

Cæterùm è 1. genere, prout commu-
niter ponitur, superans quartum genus,
in medio relinquitur.

Sub finem denique annexo dogmate
de

de Statu Exinanitionis & Exaltationis.
MEMBR. II. Quoad Officium, Regium
præsertim & Sacerdotale, inque hoc ipso
universale CHRISTI Meritum, citra quod
Evangelium cessaret esse Evangelium.

MEMBR. III. Quoad cognitu juxtâ ne-
cessariam *Applicationem*, quæ mediante
cordicitus radicâtâ in universale id meri-
tum fiduciâ confiat: ita ut formalis tan-
dem ratio in illius *imputatione*, & *non-*
imputatione peccatorum, consistat; ulte-
rior verò istorum explicatio ad subseq.
ultimum Caput pertineat.

III. CAPUT PRINCIPALE

De CHRISTI Redemptionem ac Me-
ritum Homini peccatori applicante SPI-
RITUS S. Gratia & opere, tùm Mediis,
subjecta item Officina, h.e. Ecclesia
cum suis Membris, & fi-
nali termino.

Hinc exponitur

MEMBR. I. *Artic. 1.* Spiritus S. Gratia
cùm vocans, & præveniens eaquæ variè o-
perosa, & sufficiens quidem; tùm Perfi-
ciens,

ficiens, h. e. Regenerans & cordicitus radicatum Fidem conferens.

Artic. 2. Ipsum Sanctificationis, imprimis verò Regenerationis & ingeneratæ Fidei opus: ubi & de subinclusa Conversione, Pœnitentia, Justificatione & consequenter annexa Renovatione &c. &c.

MEMBR. II. De salutiferæ Gratiaæ Mediis, utpote Verbo & Sacramentis, itemque S. Ministerio.

MEMBR. III. De Ecclesiæ congregatæ, quæ Vocatorum cœtus est, tribus *Hierarchiis*, sive Statu *Ecclesiastico*, *Politico* & *Deconomico*.

MEMBR. IV. De consequente (h. e. ad voluntatem DEI consequentem spectante,) *Electionis & Reprobationis* Decreto, hujusque executione per separationem Electorum à Reprobis: futura scilicet in *Consummatione Seculi*, & *Mortuorum Resurrectione*, tum *Extremo Judicio*, unà cum subsequente *Electorum Beatitudine* & *Reprobis Morte* *Æ-*

terna.

PARS

P A R S II.

De penitus inculcanda Fide , quâ
in CHRISTUM creditur, ipsius-
que Ingeneratione & Proprie-
tate omni.

C A P U T I.

Eadem in se spectata, quoad

MEMBR. I.) verum ipsius, uti & Rege-
nerationis , τὸ τί ἐστὶ pensulatius reco-
gnitum.

MEMBR. II.) INCENTIVA ; quibus
unusquisque Christianus permoveatur ad
avidè prensanda Regenerantis Illumina-
tionis Media.

Ceu quidem v. c. sunt, quod (1.) qui-
libet nostrum Immortalis Animæ suæ
memor, Æternitatem, seu eternam hu-
jus mansionem, per quàm sollicitè memi-
nisse & accurare debeat ; quod (2.) S.
Scriptura, dum à capite ad calcem Fi-
dem in CHRISTUM requirit, vivam
omninò & regenerantem Fidem flagi-
tet : (3.) quod ex hujusdem defectu
pauci adeò sint Electi, qui eternum sal-
ventur ; (4.) quod innumeri mendosè
justi

*justificæ Fidei persuasione æternum pe-
reant : (5.) quod omnis ad verum Chri-
stianismum veræq; Pietatis opem ex-
hortatio à vivæ ejus Fidei data, vel de-
ficiēte, radice insolidum pendeat.*

MEMBR. III.) Infalibilia gnorismata
& неприя.

MEMBR. IV.) Recognitas causas, cum
amplexandis Mediis.

CAPUT II.

*De Veræ & vivæ Fidei longè la-
teque patentibus Fructibus.*

Primum in genere &c.

*Postmodum in specie, secundum ordi-
nem Præceptorum Decalogicorum : ita-
tamen, ut circa Quartum sub finem de-
mum seorsim consideretur de Virtutibus
Hierarchicis.*

*Annexâ tandem Appendice de Casibus
Conscientiæ, idque genus aliis.*

*Qualiscunq; Hypotyposis hæc, (quæ
incompletam laboris istius peractionem
inde usque à Cap. 2. Part. 1. haud obscu-
rè prodit,) non Gymnasiosophiæ solum
d. l. uberius illustrandæ inservit, sed
forcean*

*forte an Didascalis quoq; nonnullis ex
usu esse poterit; quibus nempe, non
expectatâ nostrâ illâ Opellâ, Epitomen
ejusmodi in Gymnasii, vel privata In-
stitutionis, usum concinnare (esto, quod
non pariter (majorum) ita Capitum,
Membrorum, & Articulorum, sed pau-
lò aliis Subdivisionum sub rubricis,)
libuerit: dum ipsæmet res tradende in
tot notoriis Compendiis ubertim satis
præstò sunt.*

APPENDIX III.

EXCERPTUM EPISTOLÆ
RESPONSORIÆ &c.

Quò ostenditur,

*Quàm junctim necessarius sit urgen-
de Veritatis, seu vere omnino Do-
ctrinæ, & vivi Christianismi,
seu vere Pietatis zelus.*

§. I.

DUO Verbi Mystæ, Viri apprime do-
cti, in quæstione de finiendis, vel se-
ponendis, Fidei Controversiis invi-
cem dissidentes, alter alteri, mediantibus
postcà literis, (in quarum commercium
com-

compromiserant,) non implausibiliter
 persuasum ivit : (vernaculô sic sermone
 in Romanum conversô.) 1. De Fidei re-
 bus pugnaciter controversando amitti
 magis, quàm obtineri & vindicari Veri-
 tatem, Religionumq; Dissidia accrescere
 potius, quàm perimi ; juxtaq; dato non
 uno scandalô violari Caritatem Proximi :
 à sollicitè igitur pertractandis Controver-
 siis abstinendum esse. Imò 2. Vere Fidei
 dogmata à puris Theologis, adversum con-
 tradicentes Heterodoxos, è S. Scriptura
 dudum abundè satis evicta, istosq; aberr-
 ationis sue convictos esse : prestare igitur
 curiosô, præsertim autem Polemico, vere
 doctrine zelô omni sepositô, hoc impensiori
 interim labore restituendo, quem hodiè
 cumprimis desideramus, vero Christianis-
 mo occupari &c.

§. 2. Cui alter, isque nostri ordinis,
 ἀποκρίσας, & verè omninò solideque
 respondit : Ad I. utrumque Antecedentis
 membrum, unà cum annexo tertio, per-
 negando ; siquidem de legitimâ & solidâ
 Controversiarum pertractatione sermo
 sit : utpote quâ mediante (1.) in quæstio-

nem veniens Veritas omnis liquido evincitur & vincit, nullaque non, inveterata etiam, Fidei controversia è medio tolli & finiri potest; tantum abest, ut ullæ hinc noviter suboriri & accrescere queant: & (2.) veræ Proximi dilectioni insignis potius opera datur, quam ut ea hinc viole-
tur.

§. 3. *Verâ*, inquam, & *solidâ*, h. e. in-
solidum *Apodicticâ*: quæ (ut potiora eò
spectantia, *alibi* pluribus *tradita*, momenta
ως ἐν τόπῳ & summam hîc memore-
mus,) 1. cumulatim fortè datas Contro-
versias ad unum & alterum caput princi-
pale revocat, v. c. à Syncretistis motas
quæstiones ad unam (quæ palmare nego-
tium facessit,) de *Symboli Apostolici expli-
citis & implicitis contentis* &c. 2. Ultram-
que controversantem partem obligat *De-
monstrandi Debito*. 3. Systematicis insu-
per, iisque *generalibus & specialibus* De-
monstrativæ Methodi regulis ad amissum
circumscribitur; quarum (generalium
quidem) haud postrema est, quod in *Di-
vine* (præsertim autem meræ) *Fidei* rebus
nostra S. Scriptura Interpretatio nullum
pro-

prorsus locum habeat. 4. Juxta evincendam Veritatem vel maxime etiam excedendæ Christianæ Caritati operatur : perniciosè puta *aberrantem*, vel talis aberrationis periculo subjacentem, *Proximum* demonstrativâ sic manu comiter in viam reducendo, inve hac validè retinendo.

Verbo, legitima validaque in dubium venientis Veritatis Demonstratio, Polemica item vindicatio, in & per se apprimè sanctum, salutare & insolidò necessarium, suòque modò Divinum, opus est, idque vel millies sanctius & divinius, quàm *Syncretisticum & Fanaticum* omne, utpote, impium & sacrilegum, Pacis studium.

§. 4. Ad II, porro, non paulò quidem pluribus, sed dignis tamen, quæ hîc legantur : nempe quod utcunque à *B. Luthe- ro*, hujusque fidelibus successoribus, Fidei nostræ Divina Veritas adversum Heterodoxorum antitheses valide, luculentè & reipsa invictè asserta fuerit, nihilominus ab istis motæ controversiæ, cum Religio- num in Fidei articulis dissidio, nondum, ad Finem sint perductæ, sed etiamnum, perdurent, res ipsa utique plus satis liqui-
dò

dò attestatur, nec quisquam sanus ire inficias, vel ut operosè probetur, requirere potest.

§. 5. Legantur, quæ hac ipsa de re graviter monuit & conquectus est insignis Theologus, *D. Nicol. Hunnius Consultat. Part. 2. cap. 1. uti & subseq. cap. 2.* ubi ne unum quidem ad finem perductæ ejusmodi Controversiæ exemplum nominare scivit, præter *Absoluti Decreti* commentum à *D. Tauffrero*, *Theologo Argentiniensi*, contra *Piscatorem*, expugnatum; quod tamen hodierni Reformati haudquaquam concedunt; utut diversis interim subterfugiis videri nolint *Piscatoris* & *Calvini* hypothesein illam omninò suam facere.

§. 6. His adde, quod Divinæ & salvificæ Veritatis zelus, quo sine verum Pietatis, seu veri Christianismi, studium consistere nullum potest, citra etiam pertractandis controversiis occupatam *Polemicam* in quovis intelligente Christiano requiritur, & quidem non solum adversus Heterodoxias antiquitatis notas radicataque, verum etiam adversus di-

diversi commatis *Irreligiones*, veluti post *Socinianismum*, est hodiè passim nimium-
que invalescens *Entusiasmus* & *Quacke-*
rismus varius, *Statisticus* item *Atheismus*;
inprimis verò *Syncretismus*, qui nihil cre-
ditu necessarium ducit, quod in Symbolo
Apostolico non habetur expressum; eoque
antedictæ Heterodoxiæ ab omni in Fidei
articulis admissio errore immunes pro-
nunciat: & licet is *Seculari Brachio* his in
oris (quicquid sit de *Prussia* &c) suppres-
sus jaceat, in plurimorum tamen animis
nihilominus radicatus perstat, ceu prædi-
cto *Atheismo* plus satis penitusque affinis.

§. 7. Usque adeò en ! citra pernoscen-
dæ atque asserendæ *veræ Fidei* zelum ve-
rus vivusque Christianismus, seu veræ *Pi-*
etatis zelus nullus est, sed *uterg;* *insepara-*
bili nexu junctim necessarius est: idque
multis de causis, inprimis autem propter
eà: *quia* i. solida veræ Fidei, quæ creditur,
notitia & doctrina veri Christianismi, ve-
ræque adeò Pietatis, nativa basis atque
radix est, & usque adeò quidem, ut, ubi
illa viget inque salvo est, *Fides*, quæ cre-
ditur, cum genuino suo fructu, cæteris
pari

paribus necessario consequatur ; juxta
 Propheticum Oraculum *Esa. 55, 10. 11.*
 Quemadmodum vero illa deficiente &
 abnegata cum hac actum sit, hac item de-
 ficiente illa juxta periclitetur, e subsequ.
 ultra patebit.

§. 8. 2. Quia Deus ipse per omnem S.
 Scripturam cumprimis accurandam &
 conservandam Fidei, quæ creditur, seu à
 semetipso revelatam Religionis Verita-
 tem, & quidem majori etiam zelo, quam
 præcisè sumtam *vita sanctimoniam*, Ec-
 clesiae suæ injungit ; idque non in Veteri
 solum Testamento, quâ de re post *Mosen*
 (*Vto præsertim Libro*) & *Lib. Judicum*,
 uberius testantur *Prophete*, & in his *Je-
 remias* potissimum, cum *Ezechiele* &c.
 sed Novo etiam. Ita sanè ipsamet præ-
 via poenitentia Judaico populo à *Job. Ba-
 ptista* & *CHRISTO* ipso injecta, primò
 omnium abdicationem & detestationem
 Pharisaicæ heterodoxiae exigit & requi-
 rit. Quò cumprimis porro spectant ve-
 ræ Doctrinae Confessionibus toties prædi-
 ctæ persecutiones, cum annunciat gladio,
 ac cautio à Pseudo-Prophetis severe

adde

adeò injuncta, ipsaq; imperterrita vera Fi-
dei confessio, una cum reprobatis humanis
traditionibus, fermento item Pharisaico;
tùm prædictus populi Judaici interitus &c.
In his nempe omnibus hocq; genus aliis lo-
cis quàm maximè & per prius respicitur
ad Veritatem Fidei, quæ creditur, cujusq;
confessio necessaria adeò est: ita tamen, ut
hoc ipsò implicitè serium & flagrans vera
Pietatis studium haud dubiè correquira-
tur.

Eodem collineat Apostolus, 2. Cor. 6,
14. nolite, inquiens, jugum ducere cum
infidelibus; tum Tit. 3, 10. hæreticum ho-
minem post unam & alteram correptio-
nem devota &c. Neque aliò, quàm expo-
siti hætenus indefessi, intemerati & fla-
grantis ejusmodi, custodiendo & conser-
vando puro DEI Verbo adhibiti, zeli re-
spectu Ecclesia 1. Tim. 3, 15. columna &
firmamentum Veritatis vocatur.

Præ aliis interim Paulinis Oraculis
huc spectat Gal. 1, 8. 9. Si nos, vel Ange-
lus de cœlo evangelizet vobis, præterquam
quod à nobis accepistis, anathema sit.

Ita 1. Petr. 3, 15, jubemur parati sem-

per esse ad satisfactionem omni poscenti
nos rationem de ea, quæ in nobis est, spe;
& 2. Petr. 3, 17. custodire nos, ne insipi-
entium errore unâ traducti excidamus à
propria firmitate. His accedit 2. Job. v.
10. Omnis, qui recedit, & non permanet
in doctrina CHRISTI, DEUM non habet.
Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam
non affert, nec ave ei dicatis &c. &c.

§. 9. Quod autem Apostoli non frequen-
tius multò in Epistolis suis heterodoxiis
obstantem veræ doctrinæ zelum requi-
runt & urgent, causa dubio procul est,
quod ipsorum tempore præter *zelotypiam*
Judaicam & *Pseudo-Apostolos* vix ullæ
hæreses Ecclesiæ CHRISTI negotium fa-
cesserunt. Hinc tantò majori zelò ad-
versus *imminentes* & *futuras* hæreses Au-
ditorum animos præmunitum iuverunt,
utpote *Actor. 20, 29. 30. 31. 2. Theff. 2, 3.*
& seqq. 2. Petr. 2. Imprimis autem to-
ta propemodùm Apocalypsis summò ze-
lò eodem collineat; ut mirum sit, quen-
quam oculatorum hâc unâ non ubertim
satis perspicere, quod *zelus Veritatis Eu-*
angelicæ Autori D E O maximè omnium
curæ cordique sit.

§. 10. Unde nec hujusdem zeli *præ-*
in N. T. deficit, utpote quem DOMINUS
ipse adversus heterodoxias Judaicas non
semel exercuit, posteaque *S. Paulus* ad-
versus Pseud-Apostolos passim, maxime
verò in omni propè *2. ad Corinth.* quin
& adversus Petrum ipsum *Gal. 2, 11, 12.*
14.

Cum primis autem notus est salvan-
dæ & vindicandæ Veritatis ejusmodi ze-
lus, quo *primitiva Ecclesia* cum *Doctori-*
bus suis claruit; adversus nempe hære-
ses, quæ haud minorem partem hodiernis
heterodoxiis multò inferiores fuere. Ace-
dunt denique tot *Martyrum myriades*,
qui vel acerbissimam mortem oppetere
maluerunt, quàm tantillum, vel tantillâ
specie, à Divinæ Veritatis zelo ejusque
imperterritâ confessione cedere.

§. 11. Quia 3. idem serius, constans, fla-
gransque salvificæ Veritatis, & veræ
sic Religionis zelus veri Christianismi ve-
ræque Fidei, quâ creditur, eoque ipsò ve-
ræ Pietatis, præsertim autem veræ dilecti-
onis DEI & Proximi non ultima penitis-
simaque & inseparabilis proprietas est;

quod vel imprimis respicit SPIR. S. per o-
mnem *Psalmum 119.*

§. II. *Quia* 4. extra cordatum & fla-
grantem simul pernoscendæ & constan-
ter tuendæ Divinæ ejus Veritatis amorem
atque zelum urgendo Christianismo &
Pietatis studio operans zelus, ipsâ teste ex-
perientiâ, facile declinat ad *Separismum*
seu *Pharisaicam hypocrisin*, quâ infecti
Donatistis consimiles, respuunt ab impiis
non repurgatum Christianorum coetum,
coenamque Dominicam juxta cum indi-
gnis sumere recusant, imò ejusmodi coe-
tus *Babelicos* pronunciant: hoc ipso *Böh-
mistis & Quackeris* consimiles: quos ea-
propter *præclari nominis Theologus* non
ita pridem peculiari libellô elenctico per-
niciosi erroris sui luculentè satis convicit.

§. 12. *Quia* 5. Spiritui tenebrarum, dum
se, DEO permittente, in Angelum lucis
transformat, familiarius nihil est, ac fu-
cato pietatis & sanctitatis splendore se-
ductioni expositos circumvenire & deci-
pere: unde etiam videmus plerosq; omnes
Heterodoxos, quin & *Socinianos*, impri-
mis tamen *Enthusiastas*, eò nomine haud
parùm eminere.

Ex

Ex quo 6. cordatus flagransq̃e à Di-
vinis Literis hausta salvificæ Veritatis a-
mor (unâ cum *πολλῶν* Polemico ejus-
dem, quoad opus, zelo) vel unica tandem
regula & cynosura est manetq̃ue, verum
omniñò Christianismum à fucato & hy-
pocritico internoſcendi.

Quia 7. esto jam in heterodoxorum
quoque cœtibus (ultra quidem puerili-
ter simplices) nonnullos dari DEUM
sincerè metuentes , seu veræ pietati ad-
dictos ; & hi tamen necessariò orthodo-
xæ Fidei, v. c. quoad veram CHRISTI
agnitionem, præsertim verò universale
ipsius Meritum , pariterq̃ue universale
hinc Evangelium &c. Veritati animittens
favent, eandem amant , minimeq̃ue odio
habent , aut huic contradicentes errores
præfractè tuentur ; utcunque debilis sit
eorum zelus &c.

§. 13. *Quia* 8. gravissima vindicis DEI
ira, utcunque in *Secundæ* etiam 8. Deca-
logi *Tabulæ* adversa flagitia subinde ani-
madvertat ; primò tamen maximeq̃ue
omniū ferè sævit adversus veræ Religi-
onis desertionem & cœlitùs revelatæ Ve-

ritatis contemptum: videatur omnino ex
innumeris S. Scripturæ locis *Deut. 23, 6.*
& seqq. & cap. 17, 1. ad 8. tum Judic. 1.
ad 11. &c. Ita satis notum est, quod &
quæ devastationes ac desolationes Terræ &
Reipubl. Israëliticæ, cum ejus populi ab-
ductione in Captivitatem Assyriacam &
Babylonicam, in primis ob desertionem &
corruptionem veræ Religionis, seu veri
DEI cultus contigerint. Sic sanè ultima
quoque & finalis Hierosolymorum de-
vastatio, cum Judæorum dispersione, non
tam ob CHRISTUM à se crucifixum,
quàm propter impoenitentiam & obstina-
tè spreto Evangelium infecuta fuit.
Quemadmodum & hodieque per omnem
Germaniam, imò Europam, horrendum
in modum grassantes poenæ & calamita-
tes maximi omnium, & universim qui-
dem, proveniunt à contemptum Verbi sui
vindican- tis justa DEI ira.

§. 14. *Quia* 9. suprà adductæ & con-
futatæ rationes, quamobrem nonnulli præ
necessario urgendi veri Christianismi ze-
lo, zelum urgendæ & vindicandæ puræ
doctrinæ vilipendunt, vel susque deque
ha-

habent , adversus nos & nostram hanc
thesin nullius omninò momenti & valo-
ris sunt. Adversus nos, inquam , quic-
quid sit de iis, quorum *controversari me-*
rum est *disputare* de *vagè vero & falso* ,
deque utriusque partis *Interpretatione*
&c.

Æternùm igitur perstat , ceu Divina
omninò sententia , quod zelus urgendi
veri Christianismi indissolubili prorsus
nexu junctum requirat zelum peraman-
tiæ, urgendiæ, vindicandæ Veritatis, seu
veræ Fidei doctrinæ, nec citra hunc, sive
sepositò hòc, consistere, vel illibatus esse,
& DEO placere queat; quod item genu-
inus veræ sic Religionis zelus è DEI &
Proximi amore, ceu suo quodam fonte
fluat potiùs, quàm ut huic contrarietur.
Verbò, tam arctus est utriusque istius zeli
nexus, ut alter alterò neglectò rectè se
habere haud unquam possit.

*Hætenus Excerptum è Responsoris in-
itiò laudatis. E quo ipso utiq; juxtà eluce-
scit, quanti momenti res sit, vera Analy-
tica quæ Doctrinæ simul & Praxeos viam*

*pectata : quippe à cujus modali directio-
ne & Veritatis & promanans hinc Pieta-
tis zelus insolidum pendet : quanti item
momenti in melius sic mutata Gymnastica
Manuductio ; ut quæ utriusque illius via
& zeli primordiales radices exarussim
jacet plantatque. Quò etiam facit unum
& alterum , quod uberioris declarationis
causâ hic subicere libet, Corollarium si-
ve epimetrum : utpote*

I.

*Id, quod apud DEUM potior sit con-
servandæ veræ doctrinæ seu Religionis,
quàm eidem conformandæ vitæ zelus,
haud dubiè ad publicum imprimis Eccle-
siæ statum & εὐεργειᾶς, inque Publico, vel
dirigendæ saltem Domus, officio consti-
tutos, ad privatum verò quemvis Chri-
stianum haud pariter spectat ; uti qui-
dem simplex Veritatis amor atque zelus.
Eoque perquam graviter aberrat, qui per
abusum specialis illius asserti opinaretur,
coram DEO se excusatum fore, si, poste-
riori zelò neglectò, anteriori tantò magis
studeat : præsertim cum ne fieri quidem
possit, ut ille sine hoc sibi omnino con-
stet,*

Stet, longeque perniciosior impietas sit,
reclamantem veram doctrinam probè in-
telligentis, quàm ejus parùm gnari; ita
ut ille tantò hinc graviolem DEL iram
& poenam subire necesse habeat, juxta
Luc. 12, 47. 48.

II.

Hucusque demonstrata thesis, de quàm
maximè necessario sincero Veritatis stu-
dio atque zelo, etsi cum primis loquatur
de Fidei Veritate; consequenter tamen,
seu concomitanter, haud minùs *Nature*
etiam *Luminis Veritatem, Dogmaticam*
pariter ac *Homiliticam* (h. e. Candorem
seu Veracitatem) complectitur; utpote,
quæ & ipsa Conscientiæ, suoque modo
Divina, sicut opposita ei falsitas, ubi &
dum *in te agitur* admittitur, DEUM
simul & Proximum offendentis *Menda-*
cii de genere, eoque summo studio fugi-
enda est. Posterius in *Philosophia* simul
& *Theologia Morali* pluribus inculcatur;
ita quidem, ut hinc *Prins* quoque evin-
cere sit: quandoquidem erronea lemma-
ta & dogmata pro omnino veris, meras-
que opiniones pro genuinis Scientiæ Prin-

ipſiſ venditare , & hōc nomine Diſcenti-
bus inſtillare atque imprimere , procul o-
mni dubio eſt gravius multō mendacium
perpetrare, ac ſunt pleraque in vita com-
muni, & civili converſatione , committi
ſveta. Vid. omninō *Lib. de V. Phil. Bo-
no Part. 1. cap. 14. §. 27. ſeqq.* cui ſede-
cenniō abhinc ſub tit. *Analysis Phyſico-
Medica* , acceſſit ejusdem argumenti Pu-
blicum Programma, ſuo tempore fortean
Quinta Appendix nomine , hiſ ipſiſ ac-
cenſendum.

Scilicet multis de cauſis operæ pre-
ſtium eſt, ut Studioſi Adoleſcentes maturē
omninō diſcant , quemadmodum DEUS
univerſim ſit DEUS Veritatis , & hanc,
hujusq; ſtudiū, in Philoſophico quantum-
vis foro, Opinioniſ ſuiſ *en τω κοινω*
violare, ſit Divinam contra Legem men-
tiendo graviter impingere : quemadmo-
dum item *Libertas Philoſophica*, ceu de-
monſtrativa omninō, à *licentia* pro libitu
opinandi , atque ſic Dialecticandi , toto
cœlo diſtet. Tantum ecce abeſt , ut in
Fidei rebus verē Chriſtiana Conſcientia
conſiſtere poſſit citra juſtō zelō ſtipatum
Divinæ

Divinae Veritatis amorem atque studi-
um.

III.

Dum vi præmissorum unusquisque
DEI verè metuens taliumque rerum in-
telligens tenetur, in Fidei maximè rebus,
summum discrimen, quo *Veritas* & *Opi-
nio* invicem distant, gnaviter attendere
& observare, hancque, ut Veritati infen-
sam, cavere, odisse & enixim evitare : in-
dem utique pariter juxtà tenetur, suas-
met ejusmodi plus minùs radicatè inbi-
bitas opiniones, harumque præposterum
amorem omnem, (æquè videlicet ac ali-
um quemvis pravum affectum) abdicare,
exuere & exterminare : eò præsertim,
quod cumulatè hîc concurrant & geren-
dum sibi morem urgeant, *Natura* & *me-
rè Divina Lex* : ILLA, dum DEO & Ve-
ritati gloriam dare, Eique magis, quàm
hominibus obedire, tum Proximi & Pu-
blicum Bonum sequiori omni placito &
commodo (quod immota fortè opinio se-
cum fert,) nostro antehabere ; HÆC por-
rò nosmet ipsos abnegare, oculum scan-
dalizantem eruere & abjicere, carnem

crucifigete &c. jubet; quod item perversus ejusmodi Opinionis amor, præ compluribus aliis pravis affectibus, DEO, tum Proximi & Publico, quin nostro etiam, Bono perquam invisus sit. Ex quo impossibile est, ut verè Piorum quis secus longè agat, h. e. semel imbibitas demonstratæ Veritati, palàm adversas opiniones obstinatè præamet.

IV.

Genuinus is arduam quamque Veritatem Sciendi & Docendi Modus, (Methodus,) quem communiter unò nomine Veram Analysin vocamus, dum exercitè pariter ac signatè viget, non accurandæ solum Veritati, (quod omnes faciliè admittunt,) sed accurandæ etiam ac Discernitium animis ingenerandæ Probitati & Pietati efficaciter omnino inservit, idèque variis modis: & quidem (ut *ὡς ἐν τῷ πρῶτῳ* dicamus,) i. eo ipso, dum Veritatem doctrinæ, quā ingenua quæque Probitas & Pietas, ut fonti & basi innititur, evidenter certam, sive percognitam reddit; eo-que ipso prohibet, ne eidem fonticè adversi præconceptus, ceu v. c. sunt Epicuri &

& *Stoa* hypotheses quædam, (cujusmodi
etiam est Heterodoxis quibusdam placens
Fatum absolutum) animum occupent, in
eoque invalescant. 2. Dum omnis penè
animi vitæque pravitas plus minus proba-
bili opinione nititur, cujusmodi sunt: *de-
lictorum extenuatio, Seculi mos, suffra-
gantia aliorum exempla, pro emendatione
superans tempus &c.* vera autem Analy-
sis in Scientiæ & Conscientiæ rebus nullā
prorsus opinionem eò finit cristas erigere,
contra verò *animum adamassim certum*
requirit, quamque pernitiōsa stultitia licet
sequior omnis persuasio, proprii muneris
ratione perdocet. 3. Hinc *πεπαιδευμένον*
animos, postquam Analyticā simul exer-
citatione & peritiā pollere cœperunt, ve-
rè generosos vanarumque rerum contem-
tores efficit. 4. Arduæ omnis, Contem-
plativæ etiam, Scientiæ disciplinam ada-
mussim verè præstituto ac determinato
Fine, ceu genuina sui cynosurâ & mensu-
râ, obstringit, pariterque eodem necessaria
præcepta & in dia exasse accurat. 5. Seor-
sim verò & sollicitè magis id observat at-
que exequitur quoad Primam Philoso-

phiam Moralem (Ethicam) utpote ipsius ad præscriptum verius & rectius longè ac eralatio ritu fieri solet, eò collineantem, ut Discientium animi vitiorum turpitudinem perosi probè radicato virtutis amore atque studio, veraque sic generositate, polleant. 6. Eodem porrò luculentius & penetrantius adhuc grassari facit Theologiam Institutionem, cum quatenus priorē partem eorundem discientium animos adversus quaslibet *aversas* prævalide munit, tum quatenus posteriorē partem iisdem vivam in CHRISTUM fidem hujusque virtutes ingenerare parat. 7. Ad omnem hunc scopum, ceu genuinum finem, post inferiores Scholas, Gymnasia imprimis examussum adaptare nititur, adeò ut Philologicas etiam lectiones, cum styli exercitiis, enixè eodem dirigat & collineare faciat: quemadmodum fanè & Gymnasio-
sophia nostra à capite ad calcem ab Analytica pendet cynosura. 8. Hæc ipsa viâ & ratione plerosque salvifici Verbi obices è medio it sublatum. 9. Atque sic eorundem Discientium animos non sciendæ Veritatis solùm & solidæ adeò eruditionis, sed

piæ etiam Conscientiæ a parte examullim
præparari facit ad Hierarchicas olim fun-
ctiones fideliter obeundas. Vera nempe
Analysis ut modaliter dirigens *ēgypti*, i-
pse autem Analyticus, ut principale agens,
DEO aurigante, hæc ita patrat.

10. Denique Mantillæ loco addimus,
quod licet Opinio in & de se, utpote *quid*
fit, tum *quotuplex* & *quæ* *plausibilis* *red-*
denda, finali sic ratione, *fori* *fit* *Dialectici*,
per *veram* tamen *Analysis* demum exer-
cito actu dignoscitur, an *hec*, illa, *theſis*
Veritatem violans Opinio, vel ipsa rei Ve-
ritas (atque ita evidenter satis certum da-
tæ Scientiæ dogma) sit; dignoscatur item
Opinionis, quod in mundo habet, *Regnum*
omne; puta, quemadmodum inde usque
a *Gen. 3.* descripto primordio suo, in
medio etiam arduarum Scientiarum foro,
comparatum sit, h. e. quemadmodum
Opinio, utcunque in se res sit summè de-
bilis & invalida, veroque omni lumine
cassa, *de facto* tamen communiter demon-
stratissimâ etiam *Veritate* (quippe cujus
penetrantem vim pauci ferè capiunt) for-
tior & validior multò, quin & apparente
insuper

insuper splendore insolenter Superbiens;
 eoque nocentissima: utut de se tamen in-
 sons & commiseratione, quàm indignatio-
 ne, dignior, simul ac seriò agnoscitur, esse,
 quod est (ita ut *Polemicus* quoque De-
 monstrator nihil amplius evincere tenea-
 tur, ac quod erronea thesis mera opinio
 sit,) neque enim tum amplius nocet adeò;
 nisi fortè quatenus Pravae admodum *ex-
 ceptæ* subest, quæ Veritatis victoriam il-
 lam obstinato contentu nihili facit. *Ver-
 bo*: quicquid usquam in mundo *Mali*
 seu *suboritur* seu *protrahitur*, cuiusmodi
 vel maximè etiam est superius laudato *bo-
 no Signo* hætenus denegata maturior pro-
 batio, ejusdemque in oppidò *màlum* Si-
 gnum conversio, diversimodè enormi opi-
 nioni acceptum refertur, præconceptæ
 præsertim, ubi radices egit; ut quæ fasci-
 ni instar hominem dementat excæcatque.
 Quamquam nihilominus opinio, *pro re na-
 ta*, res etiam licita & perutilis esse potest:
 non nempe in casu solum omnino defici-
 entis Scientiæ; sed in medio etiam ardua-
 rum Scientiarum foro; dum Veritatis de-
 monstrationem *antecedit*, *comitatur* vel

consequenter (ceu superveniens communis applausus) eam *expeditius progredi facit*. Atque sic opinio res valore, potestate & æstimatione prorsus mirabilis est, cujus mille artes etiam quoad moralem ac Theologicam Sapientiam, ipsumq; Christianæ Religionis negotium abundè satis, superque indies se produnt; per solam tamen *Analysin* eatenus distinctè sic innotescens.

Saltem nempe Tironum, ad studium veræ Analytices extimulandorum, causâ non piguit nos *Epimetra* hæc ita subjecisse.

APPENDIX IV.

PROGRAMMA PENTECOSTALE.

Quo Promachus noster, sedecennio abhinc, sub Academici Reſtoratus exodium, Studioſæ Juventuti devotum Regenerantis Gratiaſ desiderium inſtillatum, ivit; ab eodem non ita pridem reuiſum atque emendatum.

Hucusque baſin & anchoram, primumque firmamentum Salutis noſtræ, utpote SS. INCARNATIONIS, adhæc PASSIONIS & RESURRECTIONIS.

CTIONIS DOMINICÆ, myſterium me-
ditati ſumus: præcelliffima equidem Di-
vinæ *Φιλανθρωπίας* argumenta, benefi-
cia verè immenſa & ne Angelico quidem
intellectui comprehenſibilia; dona atque
bona nullis unquam lingvis effabilia:
Hodiè verò recolere demum aggredimur
beneficium beneficiorum, donum ſine
quo *radicalia iſta* nobis non ſunt dona;
non ſunt bono, ſed exitio magis: donum
videlicet **S P I R I T U S S.** *Spiraminis* &
Ignis ſupercoeleſtis; donum Gratiae vo-
cantis, regenerantis, glorificantis; do-
num, citra quod nullius omninò Divini
beneficij, nedum *præminentium illorum*,
& **CHRISTI** adeò ejusque Meriti, veram
agnitionem ac fruitionem aſſeqvi nobis
datur.

Et jure merito quidem hodierno S. Fe-
ſto die, cum devotâ gratiarum actione,
inprimis gaudemus de perquam miracu-
loſâ & ſolenni, quæ ſingulari ex destina-
tione ſuper Apoſtolos **CHRISTI** facta eſt,
effuſione **SS. SPIRITUS**, qui eſt Spiritus
PATRIS & **FILII**, ab utroque procedens
& miſſus, Spiritus Veritatis & Sapientiae,
Spi.

Spiritus illuminantis & vivificantis Gratia, Spiritus æternæ Gloria.

Quandoquidem absque eâ si esset, Evangelij dogma Verbiqve salvifici Ministerium haud unquam ad nos usque, aut Majores nostros, pervenisset; atqve adeo etiam nunc sederemus nos in paganis tenebris & umbra mortis, *sine CHRISTO, alieni Politia Israël & hospites Testamentorum promissionis, spem non habentes, & sine DEO in hoc mundo.* Per annunciatum namque Evangelium demum istæ tenebræ versæ fuerunt coelestem in lucem, simul atque ignorantia nostra, & Patrum nostrorum, in Scientiam, stultitia in Sapientiam.

Quamquam tamen hæc ita quotannis recordari atqve meditari nondum satis est ad vero Christiano digna Pentecostalia sacra gaudiaqve: nisi unusquisque juxta etiam sibi met destinata inhabitans *SPIRITUS S.* dona enixè anqviverit, *DEO* qve dante obtinuerit.

Nihil nempe juvat, primitiùs plantanda Ecclesiæ stupenda & magnalia illa plurics meminisse, Ecclesiæ membris exter-

no jure accenferi, Evangelii doctrinam
 æqvè ac historiam ad ungvem pernosse,
 indubitato etiam assensu credere & con-
 fiteri; nisi coelitus influens SPIRITUS
 SANCTI afflatus cordis intima penetret,
 veræque in CHRISTUM Fidei ignem,
 cum sincera DEI & proximi dilectione, in
 eo accendat. Alioqui namque & Dia-
 boli credunt credunt damnati apud infe-
 ros: CHRISTUM DEI & Maria Filium
 pro Mundi peccatis incarnatum, passum
 & mortuum esse, resurrexisse item, adque
 celos adscendisse, & quæ in Symbolo A-
 postolico præterea sequuntur: indubita-
 to, inquam, credunt, illi quidem in
 terrorem & tremorem, hi in feræ nimium
 poenitudinis insuper dolorificum augmen-
 tum; utrique in opprobrium.

Est igitur ut salutiferæ Sapientiae fasti-
 gium hoc, in quo verum omne animi no-
 stri *ἐκείνου* penitissimumque accurandæ
 Salutis & Pentecostalis gaudii centrum
 consistit, paulò penitus rimemur atq; e-
 volvamus. Equidem permultis *ἐκτενέως*,
 velutiqve partibus, constat Gratiosissimi
 Sanctificatoris nostri officium: quoniam

vi hujus operatur vocationem, illuminationem, veram DEI, & CHRISTI imprimis, agnitionem, Fidem, Spem, Charitatem; Conversionem, Novam Obedientiam & Renovationem, Peccati Agnitionem & Pœnitentiam; Suspiria & Precationem; Elenchum devixæ doctrinæ & vitæ; Consolationem, animosamq; Crucis Tolerantiam &c. sed tamen, *docente Scripturâ*, uno vivæ in CHRISTUM Fidei, itemque Regenerationis, nomine, cætera omnia comprehendere, apud verè intelligentes facile in confesso est: uti &, quod *duo hæc* radicitus ac reapse eodem recidant; quandoquidem omnis verè credens, seu vivâ Fide præditus, quâ talis, renatus est, & *vicissim*: atque eo ipso dum influente SPIRITUS S. Gratiâ, homo regeneratur, verâ in CHRISTUM Fide donatur, & *vice versâ*: quin imò per ipsum Fidei donum renascimur, perque Regenerationem Fide donamur.

Et videtur sanè summum id SPIRITUS S. opus, quod modò nonnihil amplius meditari nostrum est, in *primâ* etiam *Creatione*, adumbratum fuisse, dum ibi
SPI-

SPIRITUS DOMINI, aquis (terrâ equi-
dem haud exclusâ) ceu foetificandis, adque
novam veluti generationem subigendis,
incubâsse dicitur : uti & in cœlitus dela-
pso Igne victimas accendente ; quô de
*Gen. 4, 4. Levit. 9, 24. 1. Paral. 7, 1. 1.
Reg. 10, 37. 38.* Posthæc verò evidentius
expressum ; puta quoties memoratur, su-
perventu **SPIRITUS DOMINI** hominem
tantum fuisse mutatum ab illo. Exempla
repetetis ex antehac alio nomine allegatis
locis, *Num. 11. Judic. 14, 9. & 15, 14.
tum 1. Sam. 10. 6. 10. & c. 11, 6. adhæc c. 16.
13. itemque 2. Reg. 2, 10. & 3. 15.* Ne-
que enim *administrantia* ibi dona absque
sanctificantibus data esse excipere licet.

Sed & exfertis præterea eloquiis in *SS.*
Codice idem docemur : cujusmodi est :
quod, fidelium parens, *Abraham*, (*Spiritus
Sancti* certè ex dono,) credidisse dicitur,
& hoc ei *imputatum ad justitiam* : non
est autem coram DEO justus nisi renatus.
Unde etiam Vir juxta cor DEI (*Psal. 51,
11. &c.*) perquam calente desiderio petis
reddendum, & deinceps conservandum,
novi purique cordis Creatorem Spiritum
S. Quem

S. Quem clariùs adhuc eodem merito laudat *Ezech. c. 11, 19. & 36, 27.* Sic etiam verba: (*Psal. 110, 3.*) *Populus eius spontaneus, in die victoriae, in decore sancto. De utero ante auroram est tibi ros natiuitatis tuae*, seu contextum, seu optimorum quorumque Interpp. suffragia, spectes, de Regenerationis mysterio accipienda veniunt.

Ut autem ipsa huius, quin & salvantis **FIDEI**, appellatio in Prophetis Scripturis minus frequenter occurrat; sufficit tamen vocabulo *Novae Creationis*, (quod cor lapideum in carneum vertatur,) *Filiationis, Conversionis*, hocque genus aliis, in rei veritate idem pænè denotari.

Equidem cum in *utroque Fædere* una & eadem habeatur Salutis via, jure meritò quis dubitaverit fortean, quare cum in *Novo* tò credere in Redemptorem **CHRISTUM**, omnem adeò paginam absolvat, in *Veteri* contra hujusdem Fidei pererrata fiat mentio.

Sed enim, præterquàm quod *ισοδυναμῶτα* vocabula ubivis obveniunt; constat utique, regenerantis Fidei rem inde usque

ab

ab *Abelis ; Enochi , Abrahami &c. ætate*
 & historia passim proponi ; idque juxta
 luculentissimum simul atque *authenticum*
 interpretem *Apostolum , Hebr. ii.* per to-
 tum : esto quod tamen sæpenumero (uti
Psal. 15. & 24. 4. 5.) à *posteriori* solum
Fides ea deprædicetur. Neque diffiteri
 licet, quin etiam, dum intimior **LEGIS**
 summa, (*Diliges DEUM ex toto corde*
&c. ac proximum sicut teipsum ;) non
 sine ingentibus promissis, in medium ad-
 ductur, *Evangelicum ad intellectum*, Fi-
 des simul, & Regenitum ante Cor, re-
 quiratur, vel supponatur certè.

Est autem utrumque istud nec à tabu-
 lis *Novæ Legis* alienum ; prout hoc, si for-
 tè non libeat jam ijs, quæ *Matth. 5, 3.*
&c. itemque 25, 34. & seqq. leguntur,
 cum hujusmodi aliis perpendendis im-
 morari, vel unum hodiernæ meditationis
 tò *Si quis diligit me &c. edocuerit.*

In quibus ipsis (N. T. paginis) de cæte-
 ro res omnis, *unâ cum nomine*, clarius
 multò habetur exposita. Ex innumeris
 eo pertinentibus oraculis, præter superius
 adducta, vel imprimis sunt, quæ mox
 sub

subijcio: Quotquot eum (CHRISTUM)
 receperunt, iis dedit potestatem filios DEI
 fieri, his, qui credunt in nomen eius; qui
 non ex sanguinibus, neque ex voluntate
 carnis, sed ex DEO nati sunt: Joh. 1. 12. 13.
 Nisi quis denuò natus fuerit, non potest
 videre regnum DEI: &, nisi quis rena-
 tus fuerit ex aqua & Spiritu, non potest
 introire regnum DEI: Quod ex carne
 natum, caro est, quod ex Spiritu, Spiritus
 est. Qui credit in Filium DEI, non perit,
 sed habet vitam eternam: ib. 3. 4. 5. 6. 15.
 16. Aqua, quam ego dabo, fiet in eo fons
 aquæ salientis in vitam eternam: ib. c. 4,
 34. Amen, amen, dico vobis, qui credit in
 me, habet vitam eternam: ib. c. 6, 47. 54.
 Qui credit in me, flumina de ventre ejus
 fluent aquæ vivæ. Hoc autem dixit de
 Spiritu, quem accepturi erant credentes in
 eum: Joh. 7, 38. 39. Hæc est vita eterna.
 ut cognoscant Te solum DEUM verum, &
 quem misisti, JESUM CHRISTUM Joh.
 17, 3. Conf. Es. 53. 11. In scientia sua iusti-
 ficabit ipse Servus meus iustus multos. Quid
 faciam, ut salvus sim? Crede in Domi-
 num JESUM: Act. 16, 30. 31.
 G. Dec.

Det vobis corroborari per Spiritum ejus
 interiori homine : CHRISTUM habitare
 per Fidem in cordibus vestris &c. Ephes.
 3, 16. 17. Quicumque Spiritu DEI agun-
 tur, hi sunt filij DEI --- accepistis Spiritum
 adoptionis : Rom. 8, 14. 15. Si quis est in
 CHRISTO, nova est creatura : 2. Corinth.
 5, 17. Omnes Filij DEI estis per Fidem,
 quæ est in CHRISTO JESU. Quicumque
 in CHRISTUM baptizati estis, CHRI-
 STUM induistis : Gal. 3, 26. 27. Quoni-
 am estis Filij (DEI) misit DEUS Spiritum
 Filij sui in corda vestra : ibid. c. 4, 6. Fi-
 lioli, quos denuò pario, donec formetur
 CHRISTUS in vobis : ibid. c. 4, 19. In
 CHRISTO JESU neque circumcisio ali-
 quid valet, neque præputium, sed nova
 creatura : ibid. c. 6, 14. Gratia estis sal-
 vati per Fidem, & hoc non ex vobis, DEI
 donum est. Ipsius enim facti sumus crea-
 tura in CHRISTO JESU : Eph. 2, 8. 9. 10.
 Exspoliantes vos veterem hominem cum
 actibus suis, & induentes novum, eum, qui in
 agnitionem (DEI,) secundum imaginem e-
 jus, qui creavit eum : Col. 3, 9. 10. Renat
 nō ex semine corruptibili, sed incorruptibili
 per

per verbum DEI vivum : 1. Petr. 1, 23.
 Omnis, qui credit, quod JESUS est CHRI-
 STUS, ex DEO natus est. Et omnis, qui
 diligit eum &c. 1. Joh. 5, 1. Voluntariè
 genuit nos Verbo Veritatis, ut simus pri-
 micia creaturarum ejus : Jacob. 1, 18.

Ex his, inquam, & compluribus hoc ge-
 nus aliis Divinarum Scripturarum pro-
 nunciatis, cuivis verè intelligenti claro
 clarius patet, quod in *Justifica Fide & Re-
 generatione* reverà primarium consistat
 Spiritus S. ἐνέχυρα; illa etiam cum hac
 reapse coincidat : quemadmodum ex iis-
 dem juxtà etiam claret : quare quid o-
 mninò veræ & salvantis Fidei nomine in
 Apostolicis Scripturis laudari & inculcari
 soleat : h. e. quod neque nuda Evangelij
 & CHRISTI notitia, neque merus assen-
 sus, nec qualislibet actualis aut affectata
 quæque confidentia : sed in Corde radica-
 tus, idemque Regenerans & renovans
 CHRISTI AMPLEXUS &c. quem sanè
 hoc ipso fidelis quisque, cum omni ejus
 merito & justitia, suum facit : tantum
 abest, ut, cum CHRISTI justitia credenti-
 bus imputari dicitur, atque hi coram Deo

inde justī & æternū salvi habentur, id
 ipsum de qualilībet imaginariē affectatā
 imputatione accipi q̄beat. Claret item,
 quod & quemadmodum regenerantis sic
 & radicatæ Fidei bonum, reliqua etiam
 Gratiā suā inhabitantis Spiritūs S. dona
 ad unum omnia (ceu genuinos bonorum
 operum fructus,) ἐξ ἀνάγκης secum fe-
 rat: cuiusmodi quidem per notoria SS.
 Scripturæ testimonia præter utraq̄ve su-
 perius laudata cum primis sunt: *Flagrans,*
justoque zelo stipatus, salvifici Verbi &
orthodoxæ hinc Religionis (quin pro re-
natâ ceteroqui etiam docendæ Veritatis)
Amor; illius item, ubi requiritur, inteme-
rata Confessio, cui ipsi Amori penitus con-
nectitur DEO pro Veritatis agnitione, reli-
quis item beneficiis, quotidie mactatâ lau-
dis & gloriæ victima, non sine indefessa
deprecandi & precandi devotione, tum ce-
teroqui etiam syncerus DEI Metus, unâ
cum internæ pacis, letitiæ & consolatio-
nis, in mediis etiam ærumnis, ubertate, tum
Spei junctâ Caritas & hinc fluens Benefi-
centia erga proximum, prætereaque
σωφροσύνη, mansuetudo & placabilitas,

*cum avaritiæ injustitiæque omnis odio: ad-
 hæc generosus vanarum & caducarum o-
 mnium rerum hujus Mundi contemnus,
 cum læta anhelatione ad æterna bona; tum
 infracti inque prosperis & asperis æquè mo-
 derati animi robur, cum vera Patientia,
 itemque intemeratus Candor, & lingua
 in corde, cum pari Humanitate & mode-
 sta Humilitate, inque his omnibus illibata
 Conscientiæ studium, cum quotidiana
 Penitentia & vincens Spiritus adversus
 carnem læta; Syncera denique in faciendo
 vocationis munere fidelitas &c. Adeò
 quidem, ut licet non eminenti omnia &
 in omnibus gradu, nec omni horâ pari-
 ter pleno opere, conspicua sint; nequeat
 tamen ullius eorundem contrarium peni-
 tus prævalere & tyrannidem super renati-
 fic hominis animum occupare. Quando-
 quidem secus, & ubi carnis dominium, &
 amor spiritusque hujus seculi, denique ul-
 lum hinc regnans & mortale peccatum,
 omnino invalescit; protinus actum est
 cum inhabitantis Spiritus S. Gratia, cum-
 que justificâ hominis Fide; cum spe Salu-
 tis etiam: nisi quod fores ad denuò rege-
 neran-*

nerantem Pœnitentiæ & Controverſionis
Gratiam nemini omnium, in tempore eas
feriò pulſantium, præcluduntur.

Fateor, hæc hæctenus vel catecheticis
è libellis cuique perſpecta eſſe; ſi modò
juxtim conſtet; quod tamen funditus
firmandæ *Pentecoſtalis lætitiæ* atqve *exul-*
tationis Veritati prorsus & primò omni-
um conſideratu neceſſaria ſint.

Ea verò ipſa ut animitus, & cœlitus
quidem, in nobis ſuſcitetur, vigeat, ac-
creſcat; agitedum, è ſuperius præmiſſis fi-
nitimisqve aliis æterni Verbi eloqviis, por-
rò jam perpendamus longè maximam ve-
rè ſic *credentium* ac *regentorum* beatita-
tem atqve gloriam; quâ in Gratia etiam
Regno inqve peregrinationis curriculo
hoc gaudent: tantâ utiqve & tam ſubli-
mum bonorum ac præconiorum largita-
te, ut eorum veritas non poſſit non ad mi-
nus fidelium fidem perdifficilis eſſe.

Sunt enim, quicunque per Spiritum S.
è CHRISTO renati, eiqve fideles jam tùm
in vera poſſeſſione liberationis à peccato,
ira DEI & Legis maledictione, morte, in-
ferno, Satana, Mundo; reſtituti in omnem
feli.

felicitatem, quam ex concreationis gratiâ
 Protoplastos obtinuisse, per admissum
 verò peccatum perdidisse, novimus; idque
 cum auctario; adoptati in filios Dei; plus
 quam paternè ipsos amplexantis, diligen-
 tis, *Prov.* 8, 17. 31. *Job.* 14, 21. 24 & 17,
 23. identidem beatos pronunciantis: *Psf.*
 1, 1. 2, 12. 32. 2. 3. 84, 5. *Matth.* 5. &c.
 & omnifariâ benedictione cumulantis;
 temporali etiam; ut longævitate, prospe-
 ris successibus, opibus &c. *Prov.* 3, 16. 22.
 usque 27. c. 18. 19. 21. *Psalms.* 112, 2. 3. 7. &
 alibi passim; atque veluti pupillam oculi
 tuentis *Zach.* 2, 9. denique honorantis 1,
Sam. 2, 30. *Job.* 12, 26. Sunt CHRISTO
 desponsati *Hos.* 2, 19. *Esa.* 62, 5. ejusque
 amici, fratres & cohæredes constituti: *Job.*
 15, 15. *Gal.* 4, 7. *Rom.* 8, 17. gratiosissimè
 inhabitantis SS. Trinitatis templum: *Job.*
 14, 24. 1. *Cor.* 3. 16. 17. quin imò ipsius
 Θεός καὶ σωτὴρ ὁ Πάτερ: 2. *Petr.* 1, 4.
 Sunt in fœdere cum DEO, ei que penitis-
 simè juncti: *Gen.* 17, 4. 19. 21. *Job.* 17, 20.
 22. &c. qui ipsorum protector & merces
 magna nimis: *Genes.* 15, 1. 2. clypeus &
 gloria: *Psalms.* 3, 4. 62. 8. fortitudo, pe-
 tra,

tra, cornu salutis, asyllum, munitio: *Psalms.* 18, 2. 3. 4. &c. Quo cum indefinenter penè & familiariter colloquuntur, tanquam filius cum patre, sponsa cum sponso, amicus cum amico; *Luc. 11, 9.* Cantic. per totum: Qui antequam clamant, eos audit, adque huc loquentibus illis exaudit; *Es. 65, 24.* facturus ipsorum voluntatem: *Psal. 45, 19.* inebriat eos ab ubertate domus suæ & potat torrente voluptatis: *Pf. 36, 9.* mandat Angelis suis ut custodiant ipsos omnibus in viis suis, manibusque portent, ne fortè offendant ad lapidem pedes suos. *Psalms. 91, 11.* seqq.

In his sanè & sexcentis ejusmodi aliis seu promissionibus, seu fiducia testimoniis, ne syllaba quidem, vel litera, nedum verbum ullum, deficere aut fallax esse potest: utut cætera tamen non pauca earum cum exceptione *Crucis*, cumque respectu ad gloriam DEI & majus bonum nostrum limitatò accipi debeant. Constat nempe, quod *Divina* eatenus *Veritas*, *Providentia* & *Sapientia* quà impletionem perquam sæpè mirabilis sit, omnium humanæ cogitationis sensum, & magis adhuc

adhuc bruti sensus iudicium, (quod contrariis insuper *Πενιτεναις* ut plurimum hic cæcè subest,) immane quantum excedens: dum varijs, iisque gravibus, subinde periculis, ærumnis & afflictionibus Suos BENIGNISSIMUS PATER exercet, tentat, probat; sed tamen, quò pluribus & gravioribus, hoc gloriosius eripit atque eluctari facit: præterquam quod in medijs etiam adversis ipsos recreat, animat, corroborat, lætificat: *Psal. 23, 4. Ps. 138, 7. novis etiam corporis animique viribus donat: Ps. 92, 15. & 103, 5. Es. 41, 30. 31.*

Inprimis verò ab inimicorum manu & osorum insidijs opportunè ipsos liberat, vindicatque: *Es. 41, 10. 11. 12. 13. & alibi passim, idque ad ipsorum delectationem usque: Ps. 54, 9. Ps. 59, 10. Ps. 92, 12. Ps. 112, 8. Ps. 118, 7. adeò, ut jure merito lætari dicantur, cum viderint vindictam & pedes suos lavare in peccatorum sanguine: Ps. 58, 11. qui interim aliquantisper ut gramen, vel laurus etiam, virent: Ps. 92, 8. 129, 6. 37, 35.*

Et quamvis prædictis de causis eosdem rarò deficiat tristitiæ materia; semper tamen

men plus multò causæ habent, quare in DEO suo lætentur atque exultent; quin imò semper læti sunt, 2. Cor. 6, 10. & lætitiâ quidem cordis intima penetrante perfusi atque pleni: respectu cujus omnes impiorum, è rebus oppido vanis & fugacibus captatæ, hilaritates nîl nisi deploranda miseria, mortuaque umbra sunt. Tantum abest, ut vesanè adhibitum Stoicorum cognomen in ipsos competat.

Neque etiam mystico solum sensu coram DEO *Sacerdotes* atque *Reges* sunt: *Apoc. 1, 6.* judicaturi Mundum & Angelos: *1. Cor. 6, 2. 3.* conf. *Ps. 149, 5.* & seqq. sed cætera etiam minimè omnium homines molles, pusillamines ac meticulosi; quin verâ omninò pollent animi generositate & fortitudine, verâ *μεγαλοψυχία*, rebus summè etiam arduis præclarè gerendis apprimè idonei: quâ in re, post & præter universæ Scripturæ viva æquè ac verbotim expressa attestata, (quæ ordine hic recensere incumbentis jam brevitatis lege prohibemur) recentior quoque cum *Ecclesiastica*, tum *Civilis* historia ubertim nobis suffragatur: nempe

pe quod organa spiritus S. & veræ omnino pietati fuerint addicti, quicunque usquam in Christianorum cœtibus, in arduo docendæ vindicandæque Veritatis negotio, in Scholarum & Ecclesiæ rebus, in Rep. pacis & belli tempore administranda, salutariter egregios sese præstiterunt viros,

Quod si memoriam libeat in exempla spargere, in ipso utique Christianorum IMPERATORUM ordine *Constantini & Caroli Magni, Theodosij Magni, Ottonis Magni, anteriores Henrici, Ludovici, Frederici &c.* insignis pietatis laude vel maximè conspicui fuerunt; neque desunt è vero sic DEI metu cum primis laudati egregieque felices, nostræ & proximè superioris ætatis, BELLI DUCES. Quin neque secus se res habet cum eorum, qui Regibus & Principibus à Consiliis sunt, fidei & salutari muneris functione: quò quidem inter alia spectat verè Theologicum pronunciatum *Syr. 10, 3. 4. 5. Conf. c. 39, 4. & seqq.* Verbo, Regenerationis ex Gratiâ coram DEO iusti, statumina, fulcra & columnæ sunt, quibus Orbis hic cum uni-

universis Regnis suis, innititur, alioqui, & absque his, eousque haudquaquam duraturus.

Quid verò, si in Gratiae Regno hoc, inque miseræ peregrinationis hospitio, illi usque adeo beati, magni, gloriosi & potentes sunt, porro jam dicemus de centies quin millies, majori felicitate, celsitudine & gloria, qua in vera posthæc Patria, in novo olim Cœlo novaque Terra, in prorsus Divina & immensa beatitudine, iidem, ceu *ισαὺν θεοῦ* & CHRISTO ipsi similes, in & cum D E O æternum gaudebunt. Hic, inquam, verborum nos copia prorsus deficit. Nempe si terrena (quo nomine Servator *Joh. 3, 12.* ipsamet Gratiae etiam Regni bona complectitur) illa ad Fidem nobis difficilia adeo sunt, quæ quælo pure cœlestia capiamus vel eloquamur? Quamquam tamen, pro summa DEI sapientia, unius etiam vocabuli virtute significetur hujus & illius vitæ promissio, ne dicam possessio, omnis. De te esse Renatum, CHRISTO fidelem, in filium DEI adoptatum, apud D E U M invenisse Gratiam, &c. jam ante vidimus. Cæterum, una etiam

etiam *Peccatorum Remissio* reliqua omnia
 complectitur : quoniam nemini, nisi per
 Spiritum S. renato & vere in C H R I-
 S T U M credenti, ea obtingit : hinc ubi
 peccatorum, CHRISTI ex merito obten-
 ta, remissio, ibi Spiritus S. regenerantis
 Gratia, DEO probata Justitia & Vita æ-
 terna. Sic multis ad scandalum usque
 mirum videtur, quod stante Patriarcha-
 rum & Mosaica Ecclesiâ parum adeo vel
 nihil sonuerit, viguerit, de promissionibus
 Vitæ & Gloriæ æternæ : non advertenti-
 bus scil. quod, (ut reliqua modo præte-
 reamus) pro umbrosâ eâ Salvantis Fidei
 ætate, illæ habeantur in oraculis de Ser-
 pentini Capitis contritione, de Semine
 Abrahami benedicto, de quæ Fœdere cum
 DEO &c. Et verò nonne, quorum, uti
 Patriarcharum & Israelitarum post, DE-
 US, cum singulari sic benevolentia, DE-
 UM se profitetur, eos, ceu, vi correlationis
 suum populum, suos filios, benedictos
 &c. hoc ipso inter Hæredes Vitæ Æternæ
 scribit? Quò etiam spectat proto-Didascali
 nostri argumentatio : *Matth. 22, 23.*
 Quin & in Novi Fæderis Codice vix cla-

H

rior

rior habetur æternæ felicitatis promissio
ac per tō *merces tua magna nimis* : Gen.
15, 2. perque tō *Jebova Justitia nostra*,
Jer. 23. & 32. expressa legitur. Quid
multis ? D E U S atque in D E O, mera,
summa, & infinitè perfecta lux, vita, ju-
cunditas, salus & beatitas ; boni & boni-
tatis omnis fons inexhaustus, imò abyssus ;
gaudii plenitudo, virtus, victoria & glo-
ria est : Eum ergò propitium & amore
flagrantem Patrem habere, est nulla non
jam tum obtinuisse hujus & illius Vitæ
Bona.

Ecquis igitur nostrum non animitus
hodiè lætetur, quod Spiritus Sancti Gra-
tiâ renatus & vivâ in CHRISTUM fide
præditus sit ; siquidem revera est : contra
item animitus tristetur, si nondum esse
deprehendit, juxtaque omninò esse eni-
xim desideret ac discupiat, *viam* quoque
& *media* eò pertingendi, id *gaudium* at-
que *desiderium* complendi, anquirat, per-
amet ac quàm avidissimè prensat ?

Et verò, est via, est medium istud ; est
vehiculum, quo SPIRITUS SANCTUS
mentes nostras ingreditur, *Regeneratio-*
nem

nem & Fidem ibi operaturus ; est organon, quo operatur, est ligamen, quo ipsius, ceu novi Creatoris, digito obstringimur, ante oculos, ante aures, ante manus, ne dicam, ante pedes nostros : Propheticiis nempe & Apostolicis Scripturis coelitus nobis revelatum Divini oris VERBUM; Verbum LEGIS, ut *compellens*, Verbum EVANGELII, ut *conferens* ; Verbum Gratiae, Verbum Regenerationis, ceu genuinum hujus Semen ; Verbum vitae aeternae, hujusdemque Ministerium. In hoc exakte primum residet verae Sapientiae & Intelligentiae omnis fons atque lumen: extra verò citraque id merae hic tenebrae sumus. Habemus utique Christiani nos DEUM verè agnitum, habemus CHRISTUM Redemptorem, ejusque satisfactum meritum, habemus Spiritum S. & Spiritum Veritatis, Patrem Luminum ; habemus utrumque Sacramentum ; habemus jus & accessum ad Gratiae & Gloriae donum omne, cumque fiduciâ coelestem Patrem invocandi &c. nihil tamen horum habemus, nisi in & per Verbum ; ita ut deo hoc adimantur omnia, omnisque

in rebus Divinis sapiendi conatus nostri
 nil nisi demens opinio meraque deceptio
 sit: *veluti eorum qui Fanaticis dediti sunt*
aptibus & Silentis &c. Neque præter
 Divinæ Revelationis id lumen quicquam
 suppetit, quod æternæ Salutis in negotiō,
 & quā judicium Divinum, adversus item
 tentationes & inferorum portas, animum
 nostrum omninō firmet, atque solidet, si-
 ve Conscientiam quietet ac certam red-
 dat; ut coram DEO asseverare audeat: de
 hac re ex illo, vel isto, Verbo tuo sic cer-
 tus sum; cui ea propter immotē adhæ-
 resco, nocivæ aberrationis securus &c.
 Nec ulla, ulla usquam datur certitudo in
 iis, quæ ad animæ salutē, *ordinariē quidē,*
 requirantur ultra citraque idem Verbi Di-
 vini lumen. Ex quo inter disidentes etiā
 partes (quæ thesin) convenit, quod Reli-
 gio omninō vera & orthodoxa ea demum
 sit, cujus Fidei dogma omne in ipso DEI
 Verbo, *citra omnem nostram interpretati-*
onem, examusim & liquidō fundatum
 est.

Neque tamen meræ ita Scientiæ &
 Veritatis id Verbum est, sed mirandā et-
 iam

iam & Divinâ prorsus virtute pollet ; ut-
pote aurigante Spiritu S. omninò vivifi-
cum, adque vivam Fidem illuminans, a-
deoqve novum cor creans, regenerans,
convertens, iustificans, salvans : per id i-
psum nempe, dum sedulò versamur, audi-
mus, legimus, meditamur, ruminamus in-
habitantis Spiritûs S. *ἐν γὰρ αὐτῷ* & tem-
plum evadimus, sanctificamur, regenera-
mur, verè in *CHRISTUM* credentes filii-
qve DEI efficimur, iustificamur &c. pari-
terqve in Gratia hujus adeptione & frui-
tione confirmamur & conservamur ; la-
psi etiam erigimur, inque viam revoca-
mur & convertimur. Eodem creden-
tes, sperantes, precantes, S. Cænâ uten-
tes, crucem tolerantes, luctantes, eluctan-
tes ac beatè tandem morientes, unicè &
unicè (quia nec *CHRISTI* meritò, nisi
per id, sive mediante eo) innitimur.

Quemadmodum hoc omne & res ipsa
per universam *CHRISTI* Ecclesiam quo-
tidie vivo opere loquitur, & revelata DEI
Veritas de se ipsa passim attestatur.

Hinc Divina eloquia æquiparantur au-
ro & argento fuso, per ignem multoties

examinato: *Psalms. 12. & alibi*: eo quod inde usque à mundi hujus exordio fideles omnes ipsius virtute servati fuerint, vicerint & pertruxerint.

Hinc *lex Domini* pronuntiatur per *fe-
sta, convertens animas: testimonium Do-
mini fidele, sapientiam præstans parvulis.
Præceptiones Domini rectæ, lætificantes
corda: Præceptum Domini lucidum, illu-
minans oculos: judicia Domini vera: de-
siderabilia super aurum & super aurum
obriz. in multum: dulciora super mel &
favum.* Hinc porro *SPIRITUS S.* idem
argumentum miro artificio amplificans,
per omnem *Psalms. 119.* ejusque 176. versu-
culos, nihil aliud deprædicat, ac revelati
Verbi laudes. Res sanè uti perquam me-
morabilis, sic consideratu apprimè digna.
His adde restrictam alligationem Eccle-
siæ ad *VERBUM* simul & *SPIRITUM S.*
Esa. 59, 22. cum descriptione præpoten-
tis virtutis: *Es. 55, 3. 11. & Jerem. 23, 29.*

Quæ ipsa uberiori adhuc lumine ob o-
culos est in *N. T.* oraculis, inter alia qui-
dem *Luc. 8, 8. Job. 5, 24. c. 15, 3. 7. c. 17,
17, 20. Rom. 1, 16. Ebr. 4, 12. Jacob. 1, 18.*

21. &c. Eos certè omnes propalàm vali-
dissimeq; redarguentia , qui Divini oris
Verbum id, ceu inefficax , extenuant; im-
primis autem Fanaticos, qui citra, non per,
Verbum à nescio quo Spiritu suo sanctifi-
cantem illuminationem expectant, sibi que
ubertim vendicant, & hujusdem furoris
palliandi causa sacrilegâ impudentiâ (ni-
hil verititot manifestas contradictiones)
calumniantur, inibi per appellatum DEI
Verbum Λόγον Substantialem , non
προφορικόν , denotari , eò ipsò utroque
pror fus se privantes : cum citra Verbum
προφορικόν , inhabitantem CHRISTUM
Sanctique Spiritûs Gratiam sibi promit-
tere , sit in aëre piscari, denique blasphe-
mum dicere mendacium.

Quidni igitur hominis æternum ferva-
ri cupientis indefinens voluptas sit in Le-
ge (Verbo) Domini ? ita ut in hac medi-
tetur die ac nocte , Psalm. 1, 2. aut quid-
ni idem, præ gaudio super hoc ipso the-
sauro, super hoc unione, universa sua ven-
dat? Matth. 13, 44. 45. Qvin imò si vel u-
nusquisque Angelorum æqvè ac fidelium

hominum sexcentis lingvis esset præditus, nunquam tamen satis de prædicando assequerentur, nedum exhaurirent, abyssum Bonitatis Divinæ, quæ nobis, alioqui perditissimè cæcis, VERBUM suum (cujus virtute omnia portat) inque hoc *Se ipsum*, ac bona quæque largitur & conservat. Ex quo utique haud me poenitere debet familiaris Symboli : *VERBUM MIHI OMNIA.*

Huc, huc igitur adeste, *STUDIOSORUM OPTIMI*, quibus juxta Fidei Veritatem, vera eruditio & Sapientia, verus honor, vera gloria, vera felicitas, & summum omne bonum, felix & faustus olim in Vocationis opere successus, æterna denique Salus, curæ, gaudium item Pentecostale cordi est : scilicet per unum DEI Verbum; siquidem verè id amplectimini, habetis omnia : juxta certi, quod quicquid extra citraque id apparentis vel splendentis etiam boni datur, mera vanitas & prorsus nihil, vel ipsa insuper perditio sit. Tantum. P. P. ERFURTI sub Sigillo Rectoratus S. Pentecostes Dominicæ, A. M. DC. LXXII.

Et tales quidem animitus sunt, in superioribus jam tum laudati & flagitati, æternæ Lucis atque Veritatis Filij, ab Opinionis, ceu tenebrarum, regno omni propalam & exasse alieni. Dubio autem procul qualiscunque Programmatibus hujus lectio haud minus Gymnasiorum atque Academicarum Alumnis edificante ex usu est.

F I N I S.

Sphalmata ante opellæ hujus lectionem corrigenda; cum uno alteroque Addendò.

*Legendum nempe p. 3. l. 2. nostræ hætenus, Logica. p. 25. l. 3. 4. quo obijcientia. p. 48. l. 2. post &c. vel ex adverso enormissima Cartesij phantasmata palmaris instar Sapientiæ colendo Discen-
tibusque instillando. pag. 97. l. 3. opere Sanctificationis. h. e. p. 121. à lin. penult. adde: Quia imò in quibusque Epistolis suis Apostolus prius & magis ferè de Veritate Doctrinæ, seu Fide quæ creditur, ac seorsim de hujus fructu, vitæ pietate, sollicitus*

citus est : utpote ad *Rom.* 1. usq; 12. itemq;
1. Cor. ad cap. 4. usq; tum cap. 8. itemqve
10. 11. 12. ad Gal. per anteriora tria capi-
ta; ad Philipp. 1. ad 4. Coloss. 1. & 2. Id
quod nec de cæteris, ut ad Thessal. ad Ti-
moth. & Tit. deqve aliis ferè Apostoli-
cis Epistolis inficias ire licet : præsertim
dum per toties laudatam Fidem, ante o-
mnia Fides quæ creditur ; utcunqve
juxtim Fides, quæ creditur, denotatur. Ita
fanè & Acta Apost. potiore omnem par-
tem propagationem Evangelii, & veræ de
CHRISTO doctrinæ, accurant. p. 145.
 l. 16. leg. 14. l. 4. à fin. Es. 53, 12. l. 2.
 à fin. Renati p. 150. l. 2. conversionis. p. 151.
 l. 2. à fin. v. l. p. 152. l. 10, Pf. 145, 18. p. 153. l.
 14. c. 40. l. 19. c. 59, 11.

Müller, Johannes

Prosphonesis analytica ad cordatiores Gymnasiorum antistites de probatione
signorum huius temporis cum quadruplici affinis argumenti appendice

Erfordiae 1689

Augsburg, Staats- und Stadtbibliothek -- KR 39#(Beibd.
urn:nbn:de:bvb:12-bsb11255310-4